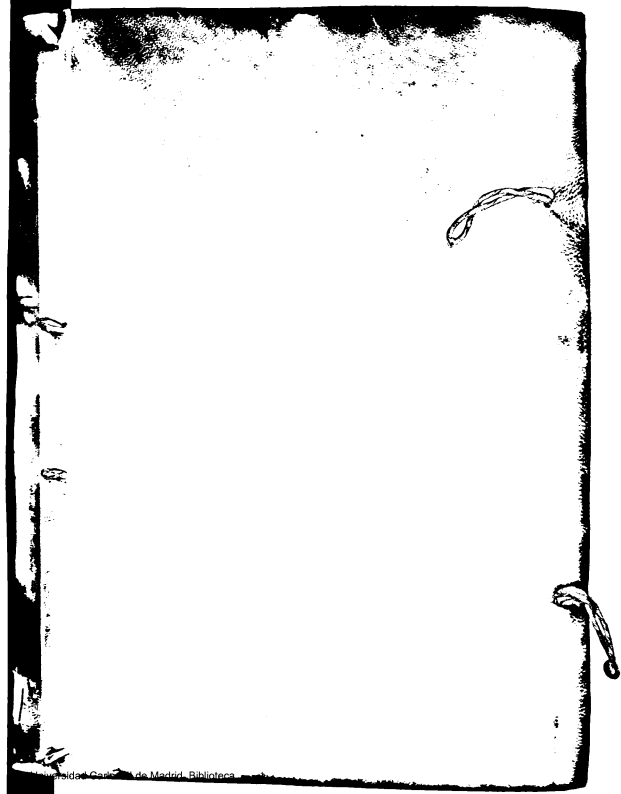

2313

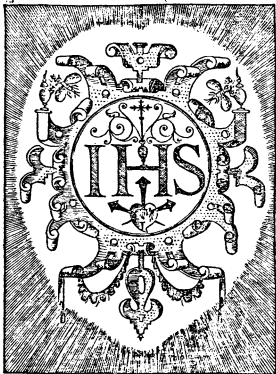
T.144717
C.1206377

DE IUSTITIA
TOMI TERTII
PRIOR PARS DE MAIORA-
tibus, & de Tributis.

DOCTORE LVDOVICO MOLINA CONCHENSIS.

Primario quondam in Enoensi Academia Theologiae professore, & Societate

1657 auctore.

R. 2955.

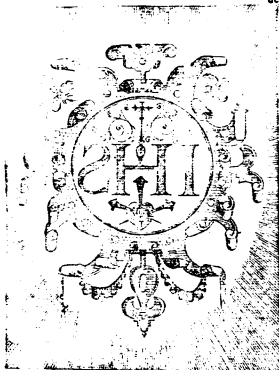
CONCHAE.
Ex Officina Cornelij Bodani.

Anno. 1600.

ALTA S. A. D.

II Y A. R. O Christoual Nuñez de León escrivano de camara del Rey nuestro señor y uno de los que residen en su Consejo, doy fee, que ante mí se vistió por los señores del, vn libro que es privilegio de su Magestad está impreso, intitulado de Iustitia Tomus Tertius, compuesto por el P. Luis de Molina de la Compañia de IESVS, tallaron cada pliego de ciento y diez y siete que tiene el dicho libro a tres maravedis y medio, con que antes y primero que se venda el dicho libro, se ponga al principio de cada vno dellos esta fee de tasa. Y para que dello còste de mandamiento de los dichos señores del Consejo de su Magestad, y de pedimiento del dicho Padre Luis de Molina, di esta fee en la villa de Madrid a diez y siete dias del mes de Junio, del año de mil y seyscientos.

Christoual Nuñez
de León.

CONCHA E
Ex Officina Comptij Bogart.

Anno 1600.

Approbatio operis.

E G I qua potui diligentia Tomum tertium de iustitia
doctissimi, & non satis promeritis laudati doctoris Lu-
donici de Molina de Societate I E S V de Regio Senatu
mibi commissum: opus quod fides nihil habet aduersum;
in quo ad amussim theologicam peritissime ac exactis-
sime reducit ea, quae de Maioribus, Tributis, delictis &
quasi delictis circa bona externa, atque de restitutione
in genere, & circa eadem bona iurisperitis disputant. Quibus labor hic & io-
cundus & necessarius proculdubio erit, sed maxime theologis, qui huc usque
non viderant nexos hos iurisperitiae titulos cum conscientiae & theologiae re-
gulis. Quare opus dignissimum mibi visum est, quod typis mandetur. Madrid
de nostro monasterio sanctissime Trinitatis, diebus Decembris, anno Domini,
1598.

Magister Frater Didacus
de Auila.

EL REY.

OR quanto por parte de vos Luis de Molina de la Compañia de IESVS nos fue hecha relacion, que vos auades compuesto vn libro en Latin intitulado de Tullicia Thomas tertius Doctore Ludouico Molina Societate IESV auctore, que era el que fue hecha presentacion con la licencia de vuestro superior, y nos fue pedida y suplicado, os mandassemos dar licencia e facultad para lo poder imprimir con priuilegio por diez años, o como la nuesta merced fuesse. Lo qual visto por los del nuestro Consejo, y como por su mandado se hizieron las diligencias que la pragmatica por nra fecha sobre la impresion de los libros dispone, fue acordado que deuiamos de mandar dar esta nuestra cedula en la dicha razon. E nos tuuimos lo por bien: por la qual, poros hazer bien y merced, os damos licencia e facultad para que por tiempo de diez años primeros siguientes, que corran y se cuenten desde el dia de la fecha della, vos, o la persona que vuestro poder ouiere, y no otra alguna, podais imprimir y vender el dicho libro, que de susso se haze mencion, por el original que en el nuestro consejo se vio, que va rubricado y firmado al fin de el de Christoval Nuñez de Leon nuestro escriuano de los que en el residen, con que antes que se venda lo traygais ante ellos con el original para que se vea si la dicha impresion esta cõforme a el, o traygais fee en publica forma en como por corrector nombrado por nuestro mandado se vio y corregio la dicha impresion por el original, y mandamos al impressor que imprimiere el dicho libro, no imprima el principio y primer pliego, ni entregue mas de vn solo libro con el original al autor, o persona a cuya costa se imprimiere, y no otro alguno, para effeto de la dicha correccion y tasa, hasta que primero el dicho libro este corregido y tassado por los del nuestro consejo y estando a si, y no de otra manera, pueda imprimir el dicho libro principio y primer pliego con el qual seguidamente ponga esta nuesta licencia y priuilegio y la aprobacion y erratas, so pena de caer e incurrir en las penas contenidas en la dicha pragmatica y leyes de nuestros reynos, y mandamos que durante el dicho tiempo persona alguna, sin vuestra licencia, no le pueda imprimir ni veder so pena que el que lo imprimiere aya perdido y pierda todos e qualesquier libros moldes y aparejos que del dicho libro tuuiere, y mas incurra en pena de cinquenta mil maravedis por cada vez que lo cõtrano hiziere: la qual dicha pena sea la tercia parte para la nuestra camara, y la otra tercia parte para el juez que la sentenciare, y la otra tercia parte para el que lo denunciare. Y mada mos a los del nro consejo, Presidente, e Oydores de las nuestras Audiencias, Alcaldes, alguaziles de la nra casa y Corte, y Chancillerias, e a todos los Corregidores, Asistetes gouernadores, Alcaldes mayores, e ordinarios y otros juezes, y justicias qualesquier de todas las cindades villas e lugares de los nuestros reynos e señorios, asy a los que agora son, como a los que feroz de aqui adelante, que vos guarden y cumplan esta nuestra cedula y lo en ella cõtenido, y contra su tenore forma y de lo en ella contenido no vaya ni pallen en manera alguna. Fecha en san Martin de la Vega a veinte y dos dias del mes de Enero de mill y quinientos y nouenta y nueve años.

YO EL REY.

Por mandado del Rey nuestro señor.
Don Luis de Salazar.

ILLVSTRISSIMO AC RE-
uerendissimo Domino D. Petro Portocarrero
Episcopo Conchenſi, & à ſummo Regis
Conſilio, Doctor Lúdouicus Molina
e Societate I E S V.

ERTIVM, quod iam in lucem damus, de
luſtitia volumen, tuo nomini deberi nemo,
credo, dubitabit, qui tuam, vel in iudicando iu-
ſtitiam, vel in alijs muneribus va- iſs æquæ ac
gratibus obeundis integritatem pariter, pru-
dentiamq; cognouerit. Cùm enim diu te, ac multum in
omni cauſarum genere Hiſpaniæ rerum & ratio & uſus
exercuerit; quibus ipſe cõſtanter, caſteq; tractandis probaſti
ſatis Hiſpanis hominibus, quantum vel antiqua nobilitas,
quæ nihil meditatur non ingenuum, vel præclarus animi
ad virtutem impetus, vel illa, quæ cæteris ornamentis an-
tiquior fuit, quæq; ex virtute atque officio naſcitur, digni-
tas ad grauiffimas quaſq; difficillimaſq; cauſas explicandas,
facultatis tibi, autoritat iſque contulerit. Vt enim in dubijs
maximè app:ruit tua ſumma iuris, legumq; prudentia: ſic in
difficultatibus ſuperandis enituit illa animi fortitudo, ſine
qua infirmà eſt omnino legum, cõſultorumq; religio. Hæc
in te à primis annis ſe ita extulerunt, ſic deinceps quotidiana
experimentis explorata ſunt atque comperta, vt per om-
nes fermè honorum gradus ad id, quod ſummo proximum
eſt, dignitatis ſaltigium tandem aſcenderis, honorum curſu
ita continuato atq; perpetuo, vt ex quo primum ex ephœbis
exceſſiſti, ætatis tuæ nulla pars aliquo, vel in ſigni dignitatis,
vel publicæ adminiſtrationis labore vocauerit. In quibus
omnibus muneribus obeundis ea integritas ac fide in vnũ
illud, quod tibi aut æquitas præſcriberet, aut religio, intue-
baris, vt iam communi, conſtantiq; ſermone percrebuerit,
nullum

nullum apud te esse gratiæ locum, nullum assentioni, nul-
 lum precibus : virtutis esse atq; meritorum habendam ra-
 tionem, non earum rerum, quæ insectare solent atq; per-
 uertere acutissimum quodque, diuque versatum in delibe-
 rando iudicium. Atque horum omnium signa dedisti aded
 ad conspiciendum illustria, ita ad diuturnitatē firmā atque
 stabilia, ut si per te ipsum notus, à te ipso commendationem
 & nomen petiisses, neque in ea familia natus esses, quæ ex
 antiquissimis est orta principis, perpetuūq; nobilitatis in-
 signibus, alrix virorum fecundissima, qui & consilio, &
 armis maximo rei Hispanicæ præsidio fuerint & ornamē-
 to, perfecisses tamen tuis meritis, ut notī solū habeāt, quod
 laudent, is, ad quorum aures tui nominis fama perueniret,
 sed etiam quod admiraretur longo seculorum ordine futura
 posteritas. Has agitur ob causas æquum erat, ut tertius hic de
 iustitia liber in tuo nomine & auspicio appareret. Tum ut
 ostenderet gratum auctoris sui animum. Tum maximè ut in
 tuum sinum atque tutelam datus, & libetè in aliorum ma-
 nus, usumque descenderet, & tutius multorum hominum
 iudicia (quæ hoc tempore solent esse non æquissima) subi-
 ret. Quorum alterum à tui nominis splendore facile sibi
 pollicetur: ab altero verò tanti patroni, in eo præferen-
 tim argumēto acre, intelligentique iudicium, &
 temporum, rerumque vicissitudine explo-
 rata iam pridem autoritas
 vindicabit.

Ad Lectorem.

FATEOR, Lector candide, in secundo precedente de iustitia tomopollicitus in hoc tertio sui, vltima a qua ad maiorat, tributa, delicta & quasi delicta circa bona externa, restitutione in genere & circa eadē externa bona se habent, tertium etiā & quartū de iustitia tractatus. Verū tamen quando omnia parata habui, adēd excreuerunt, fuit Tomum quartum ex tertio & quarto de iustitia tractatibus conficere fuerit omnino necessarium. Dum Verō in tertio tomo eudendo ad finem disputationum de Tributis fuit deuentum, & auisimis de causis subfistere fui adductus. Accipe ergo nunc priorem tertij tomi partem de maioratibus & tributis, & paulisper posteriorem, de delictis & quasi delictis ac de restitutione expecta. Vale.

ERRATA

Columna. 3. linea. 47. p. imatū, diga primatū, 6. 49. dilucidus, dilucidus. 7. 5. Trudeff. Tadenff, y lin. 42. Pelagij. Pelagij. 9. 5. canit, cauit. 11. 6. vniueſum, vniuerſum. y. 31. fecedit, incedit. 12. 11. de ventura, deuentura. y. 42. permutat, permuto. y. 44. coruna, corona. 13. 40. infer, inſor. 14. 13. quō, quōd, y. 15. quod, quo. 18. 36. niarom. niorum. 3. 7. verbor, verbo. 25. 53. inuocatum, in vocatum. 28. 12. inſitor, inſitutor. 34. vlt. prohibito, prohibito. 35. 52. conſineant, contineant. 49. 44. eſſiat, eſſicet. 58. 47. patris, patris. 59. 54. redi, reddi. 63. 10. non verō. Quando, non verō quando. 69. 45. 33. 3. 76. 11. vluſarius, vluſarius. 77. 29. interuenire, interuenere. y. 34. ba illi, ba illa. 79. 2. incedens, indecens. 80. 33. minore, minorem. y. 55. illita, illicita. 82. 24. Denm enim, Dum enim. 83. 16. veloris, valoris. 85. 1. titudinem, tam ſaritudinem. 89. 13. in primus, in primis. y. 38. non tineri, non teneri. y. 55. eaque alia inra, alia iura, eaq; 98. 13. 226. 26. 102. 18. expigaret, expiraret. 103. 3. eſſet, eſſent. 122. 32. ex eadem, ex eodem. 123. 41. melioratioem, meliorationē. 127. 47. quōd, quōd ad. 129. 1. y. caſas, y. coſas. 130. 9. citatz, citata. 131. 2. 7. comparen, comparan. 32. 19. quē nix, quōis. y. 33. aurem, autem. 135. 52. acit, facit. 144. 22. dicitur, ducitur. y. 31. ſi. qui. 147. antep. tradita, tradita. 149. 17. poſſerit, poterit. 150. 9. deſcenditas, deſcendentibus. y. 15. ſubiſta, ſubiſta. 163. 3. 4. pſiſit, preſit. y. 49. nū, non. y. vlt. cluendo, cludēdo.

DE IVSTI

tia Tomus Tertius.

DE MAIORATIBVS,

BONORVMVE EXTER-

NORVM VINCVLO.

SVMMARIVM.

RDO Ad preceden-

Varia Rerumpubli-
carum regimina. Et
varia in Hispanijs
successio Regum tem-
pore Gothorum, &

- 4 A tempore Pelagij.
- 3 Reges electione in Hispanijs tempore Go-
thorum creabantur.
- 4 A tempore Pelagij succedunt via generatio-
nis, & cur id sanctum sit.
- 5 Quid ordo prescriptus ab eo tempore sit in
Hispanijs succedendi in Regno, & cū qua-
nta representatione.
- 6 Regni Castellę insignia quę, quando carpen-
rant, auctasq; fuerunt.
- 7 Castellę regnū primogenij ac maioratus ra-
tionem habet. Est caput ceterorum maiora-
tum: Atq; confirmat circa illud, locum fini-
liter habent in alijs maioratibus, quando ali-
quid ab institutoribus non reperitur expres-
sum.
- 8 Reges quovsq; de bonis coronę regni dona-
re possint, easq; alienare. Et qui maioratus de
bonis coronę regni sint proprie censendi in-
sunt.
- 9 Maioratus proprie de bonis coronę regni
instituti, a Rege creantur. Et consensu cred-
iti insunt maioratus regni, nisi aliud expres-
satur. Ut expressum est quo ad bona ab Hē-
rico secundo donata.
- 10 Donata in Lusitania a Regibus de coronę
Regni, legi mentali valde arte subij-
ciuntur, & quid ea lex contineat, & quando
subiecta ei legi non sine.
- 11 Maioratus qui a priuatis de ipsorum bonis
constituuntur. Et quando ad eos instituendos

- Regis facultate non indignant. Et quo voca-
re debeant, si descendente habeant, & ultra
quintum, de tertio, illos instituant.
- 12 Maioratus, etiam de parte legitime ascen-
dentibus, aut de scēden-ibus de vice, institui nō
cōsuetudine illis, ex regia facultate potest.
 - 13 In maioratibus de bonis institutoris creatis,
q; succedunt, quos institutor vocat, & eo or-
dine, quo eos vocat. Et quos, & quo ordine
vocare teneatur, si de tertio descendibus
debito, illos instituat: quando autem aliud nō
disposuit, ordine si cōceditur circa successiōē
in regno prescrip-ō.
 - 14 Qui maioratus patronazgos aliquibus in
locis nuncupantur.
 - 15 Institutio quando ascendit sit maioratus, &
quando capella, ut tota iurisdictio circa il-
lum ad potestatem ecclesiasticā pertineat, ut
in Lusitania sit definitum.

De varijs in Hispanijs bonorum
vinculis. Disput. 5. 6.

DISPUTATIONE
tertia, huius tractatus secū-
di de iustitia, distinximus
dominium iurisdictionis a
dominio proprietatis, &
quid verumq; esset expla-
nauimus. A disputatione verō, 12. de do-
minio iurisdictionis differuimus, illud di-
uidentes in dominium iurisdictionis spiri-
tualis, & in dominium iurisdictionis tēpo-
ralis: atq; de vtriusq; origine, partibus, ac
qualitatibus diximus. A disputatione au-
tē, 32. vsq; ad hęc, duobus tomis de iusti-
tia precedentibus, varios titulos explica-
uimus, quibus iura ac dominia (maximē
proprietatis, acquiruntur, & amittuntur.

A

Nunc

Nunc verò inter omnia domini iurisdictionis spiritualis relinquentes, de quo plura dicere, nō ad rem hāc defussit, tamen tractatū. aliquid obiter dicemus, sed ad tractationes de fide, religione, ac sacramentis, dicere spectat) de vinculis, quibus domini iurisdictionis temporalis, & domini proprietatis, in Hispaniis afficiuntur, vt vnita ac indiuisa maneant, certoque ordine ad eos solos derinētur, qui ex prima institutione, eorū vinculo, ad illa vocantur, est dicendum.

- 2 Disputatione. 23. tres species suprema domini iurisdictionis temporalis, cū cōmuni doctorum sententia, distinximus; praestantissimūq; esse ostendimus Monarchiam, hoc est, vniū principatum, seu regnum. Diximus præterea, quemadmodum species alias suprema domini iurisdictionis temporalis, sic etiam regnū posse variē constitui; tum quoad maiorem, vel minorem, Regis in re publicam, & in partes illius potestatem; tum etiā quoad successionem, vt, mortuo vno, alius eligatur, aut vt generatione ex primo Rege ex tēni succedat, vel soli masculi, vel etiam feminae in defunctū masculorum, prout fuerit constitutum. Et quidem in Hispaniis constat, aliter successisse Reges tempore Gothorum ante Hispaniarū deuastationem sub Roderico; & aliter à tempore Pelagii in Legione & Castellā: instar cuius principatus videtur fuisse successio in cæteris, post Pelagium, Hispaniarum rebus, Aragoniæ videlicet, Nauarrę, & Lusitaniz: quæ omnia temporis progressu tandem coronæ Legionis & Castellę reunita sunt, accedente his nostris temporibus nouissimo omniū Lusitaniz regno, mortis Henrici, cui Philippus secundus Rex noster Catholicus ac potentissimus, successit.

- 3 Vt, tum ex chronicis, tum præcipue ex varijs cōcilij Toletanis, & antiquissimis Hispaniarum legibus constat, Gothorū tempore ante Hispaniarum vastationem, Reges Hispaniarum electione primatū gentis Gothorum, ac Episcoporum, creabantur. In quarto enim Toletano concilio sub Ildoro canone vltimo sic scriptū legitur. Nullus apud nos sub presumptione regnum arripiat, nullus exciet mutuas seditiones ciuili, nemo merdatur interitus Regū: sed, defuncto in pace principe, primates totius gentis, cum sacerdotibus, faciem regni con-

stiliū communi constituunt, vt dam vnicuius concordia à nobis recinetur, nullum patet gentisq; diffidium, per vim, atque arbitrium moueatur. Et in quinto Toletano Concilio sub Engenio Can. 1. sic habetur. Quoniam sunt inconsiderati quorūdam mentes, & si minime capientes, quos nec origo ornat, nec virtus decorat, qui passim, licet in regibus, putant ad regalia mox esse peruenire fastigia; huius rei causā nostrā omnium, cū inuocatione diuina, proferatur sententia, vt siquis talia meditatus fuerit, quem nec electio omnium præfecit, nec Gothica gentis nobilitas ad hunc apicem trahit, sit consortio Catholicorum priuatus. Et in Concilio sexto, sub Salua Narbonensi Episcopo Can. 17. & 18. repetitis canonibus proximè relatis, sic subiungitur. Rege vero defuncto, nullus tyrannica presumptione regnū assumat, nullus sub religionis habitu detonsus, aut turpiter decalatus, aut seruilem originem traheas, vel extraneæ gentis homo, nisi genere & moribus dignus, promoueat ad apicem regni. In electione etiam Eruiigi Regis, de qua in initio duodecimi Toletani Cōcilij est sermo, perspicue etiam constat, Reges solere tunc eligi procerum & Episcoporū suffragijs. Idem (referente Molina lib. 1. de primogenijs. c. 2. n. 11. iuncta annotatione prima, quā in eū locum in calce totius operis addit) constat ex antiquissimo Hispaniarū libro, qui Forus iureo appellatur, in cuius proœmio. I. sic habetur: En esta ley dizen, como deuen ser esleydos los Príncipes, y que las cosas, que ellos ganan, de quen fincar á el Reyno. Et. l. 2. habetur, Dácase esablecermos, que de aquí adelante los Reyes deuen ser esleydos en la ciudad real. (Hoc est, Toleti, vbi sedes regia tempore Gothorū erat) o en aquel lugar donde murio el otro Rey, con consejo de los Obispos, y de los ricos omes de la corte, y del pueblo, y no deue ser esleydo defuera de la ciudad, ni de consejo de pocos, ni de villanos del pueblo. Et aliquibus interioribus, additur. Mas las cosas, que ellos ganare, no las deuen auer ninguno de sus hijos, sino como mandare el Rey. Y las cosas que fincar por ordenar, deuen las auer sus sucesores. Y las cosas, que eran suyas proprias, y que ganare antes que fuesen Reyes, deuen auerlas sus hijos, o herederos. Idem constat ex. l. 4. & sequētib; in eodē proœmio. Hic vero succedē di in regno modus, ortum habuisse videtur à consuetudine inter Gothos, qui Hispanias bello occupant, sibi deligen di supremum, ipsorum ducē, defuncto antecede. Summissio verò collo ecclesię, Episcopo.

Episcoporum suffragia, vñ cum proce-
rum laicorum suffragijs, ad Regis electio-
nem admitterunt.

4. Postea verò, occupatis à Saracenis to-
tis fere Hispanijs, tēpore Pelagij, qui col-
lectis in Asturijs reliquijs Christianorū,
ut quā illorum omnium Princeps ac Rex,
bella gerere aduersus Saracenos, recupera-
reque Hispanias cepit, cessauit Regum
successio electione. Vñq; generationis ex
eodem Pelagio, modo statim explicando,
succedere coeperunt. Suspicio, Hispanos
eum modum successione Regum cōmuni
nō consensu delegisse, ac statim tūc, ubi
rogato illo alio p. rōr. Tum propter incō-
moda maxima, quæ ex illo alio illucroq;
fuerat experti, quorū metio fit in Cōcilijs
Toletanis citat; paradi videlicet mortē
Regibus iā electis, vt posteriores alij de re
publica in illorū locū succederent; ambi-
tus, factionū, & seditionum in nouo Rege
creando; perniciū valde odiū inter Re-
gum nouum electum; eosq; qui illius elec-
tioni, vel non fauissent, vel etiā aduersa-
rij fuissent; & similitū malorum, quæ Re-
gum successio per electionem, secum as-
ferre solet. Tum etiam, vt pauci Hispani,
qui sub Pelagio Principe residui erant, ea
ratione vnamines essent, magisq; inter se
vñiti, ad Saracenis resistendum, belloq;
Hispanias recuperandum. Tum deniq;
quoniam successio Regum via generatio-
nis, vt longē minora mala secum asferre
solet, multoq; consonantior rationi est,
quā successio per electionem; ita longē
frequenter est in toto orbe, essetq;
proinde potius debuit in Hispanijs, quā
illa alia per electionem: satisq; cum vici-
ma hac ratione consentiunt, quæ. l. 5. &
quinq; sequentibus, tit. 1. & l. 2. tit. 15.
par. 2. de Rege, illiusq; successione, tra-
duntur.

5. Lex. 2. proximē citata, tit. 15. par. 2. ex-
plicans, quo ordine iure maioratus, seu
primogenituræ Regum, tum in alijs orbis
partibus, in quibus, non electione, sed ge-
neratione in eo succeditur, tum præcipuē
in Hispanijs deferatur, sic habet. *Mayoría
en nacer primero, es muy grãde señal de amor,
que muestra Dios a los hyos de los Reyes, aq-
ellos que el le da entre los otros sus hermanos,
que nacen despuer del. Ca aquel a quien es su ho-
rra quiere fazer, bien da a entender, que lo ade-
lanta, lo pone sobre los otros, porque le deuen
obedecer, e guardar, assi como a padre, e a señor.
Et infra. Los omes sabios, e entendidos, cuan-*

A do el pro comunal de todos, e conociendo, q por
ticion non se podia fazer en los Reynos, q de fa-
turydos non facien, segun nuestro Señor. Ies-
Christo dixo, que todo Reyno parrido sera es-
trezido; tñxieron por derecho; que el señorio
dei Reyno, no lo ouiesse sin el jñoma yor; des-
pues de la muerte de su padre. Y esto yfaren-
se pre en todas las tierras del mundo, do quier que
el señorio ouieron. por linages; e mayorñtate
en España. E por estas cosas muchos males, que se
caxieron, e podrian causer fydor, pusieron;
que el señorio del Reyno heredasen siempre a
quello, que viniesse por línea de recha. E por
ende establecieron; que si hijo varon no ouiesse;

B la hija mayor heredasse el Reyno. E a yn munda-
ten; que si el hijo mayor murriesse, si dexasse hi-
jo, o hija, que ouiesse de su mujer legítima; que
aquel, o aquella lo ouiesse; e non otro ninguno.
Pues si todos esto faldiesse, deue heredar el
Reyno el mas propinquo pariente que ouiesse,
stendo ame para ello; non cauido fredo cosa,
porque lo deuesse perder. E. Vbi vides, suc-
cessionem in regno, iuxta eam legem; cō-
suetudinemq; Hispaniarum, esse per lineā
descendentem ab vltimo possessorē; ita
vt masculos præferatur; feminis, & sem-
per primogenitus masculus legitimus,
præferatur ceteris posterib; natis, & sic
ordine quodam. Vnde, quia id, in quo ita

C succeditur, debetur primogenito, appella-
tum est primogenium, & quia debetur
maiori natu, corrupto vocabulo, Hispanē
est appellatum mayorazgo; maioría en ca-
cer, de qua sermo est in principio legi. 2.
in verbis proximē relatis. In defectu verò
masculorū descendentiū, succedunt
feminæ, ordine etiā natiuitatis. Item vi-
des, in ea linea, mortuō filio maiori natu;
relictā sobole legitimā, et am femineā, ad
mixti repræsentationem, eiusmodiq; ne-
potem maiorem natu, & neptem in de-
fectu nepotum; præferri patrui, filio vi-
tini possessoris, etiam si in continetior sit
vltimo possessor, & maior natu; quā in

D his nepos, aut neptis. Vides præterea, in
defectu omnium descendentiū legitimū
mortu, succedere cōsanguineū legitimū
in linea transuersā, propinquorem vlti-
mo possessor. Id quod dilucidius adhuc
habetur. l. 9. tit. 1. par. 2. illis verbis; que sin
mas propinquos parientes a los Reyes, a el iñ
po de su fallesto merto, vt ibidem Greg. Lo-
pez. notat. Quod intelligendum est, in
quocunq; grade in infinitum est illi sit cō-
iunctus, etiam vltra decimum, vt ex dic-
tis liquebit. Hæc verò omnia latè profe-

quitur Molina libr. 1. de primog. cap. 3. A
à num. 6.

Ioannes Lupus de obtentione regni Navarra. §. 9. part. 6. & in rub. de denat. inter vir. & vxor. §. 69. num. 26. ex Luca Tudenfis in suo Chronico, dum de Pelagio illi est sermo, refert, Pelagij tempore conditam fuisse legem, vt regnum deuolueretur per lineam descendente[m], masculos præferendo feminis, ita vt, in defectum masculorum, forminx succederent. Molina verò libr. 1. de primog. cap. 2. nu. 13. ait, se duos codices antiquissimos eius auctoris euoluiffe, nihilq[ue] tale apud illum reperisse. Postea verò annotatione. 2. in calce operis, ait, Couarruiam sibi ostendisse alium codicem, in quo ita habebatur, vt Ioann. Lupus refert. Postremò etiam Gothi eius legibus se astringere, pro lege perpetua statuentes, vt Regis ipsorum filius primogenitus, vel maior, si deesset primus, si pater fuerit Catholicus, cuiuscùq[ue], etiam minimè, sit ætatis, substituitur in regnum. Si autem defuit filius masculus, filia eius, ordine prædicto, assumatur in dominam: & illa, magnatorum Gothorum prouidentia, de nobilibus Gothis accipiat virum, de quo regalis posteritas conseruetur. Quamuis autem ibi nulla de representatione fiat mentio, imò eam excludi autemet Molina annotatione. 2. citata, verisimilijus tamen credo, in ea Historia, non integram legem referri, sed partem solam præcipuam, legemq[ue] totam relata[m], quoad substantiam, fuisse latam tempore Pelagij. Lex quippe secunda relata, quæ in Partitis anno. 1251. editis, continetur, dum ait. *Y el oyo, non sempre en todas las tierras del mundo, lo quier que el señorio ouieren por lineage, e maiormente en España* (quod intelligi nequit, ante tempora Pelagij, sed ab illius tempore) aperte innuit, successionem in regno per lineam descendente[m], præferendo semper masculum maiorem natu, longè iam antea, instar cæterarum ferè nationum, sanctam fuisse in Hispanijs, longa, perpetuq[ue] consuetudine, ita vsq[ue] ad illa tempora fuisse seruata[m], neque ibi conditum ius. Imò, cum addatur. *E por esia se mudea male, etc.* aperte etiam innuit, sequentem partem eiusdem sanctionis, vt scilicet forminx descendentes succedant in defectum masculorum, & vt sit representatio modo explicata, deficientibusq[ue] omnino descendentibus legitimis, fiat trans-

itus ad propinquiores vltimo possessori in linea transuersali, ab eodem antiquo tempore simul fuisse latam ab eisdem legumlatoribus, perpetuq[ue] vsq[ue] ad eadem tempora fuisse seruata[m].

Est præterea argumentum non leue, à 6 tempore Pelagij eum succedendi modum fuisse ceptum, relicto succedendi modo per electionem, quòd (referente Molina vbi supra, nu. 14. ex Burgenfi Episcopo in Anacephaleosi. cap. 43. & ex Ioanne Lupo de obtentione reg. Navarra. §. 7. part. 6. in fine) Pelagius, relictis antiquis Gothorum insignijs, leonem rubeum in campo albo pro insignijs assumpsit; quod signum est manifestum, novum regni modum ex tunc in ceptisse. Postea verò (vt ex eisdem autoribus idem Molina, num. 15. sequenti refert) Ferdinandus eius nominis primus, qui ex Sancta vxore regnum Legionis obtinuit, eisdem insignijs Castellum aureum in campo rubeo, dexteraq[ue] leonis parte, auxit, dictusq[ue] est rex Castellæ & Legionis.

Ex his constat, non solùm Castellæ regnum verum esse primogenium, seu maius, quod ad primogenitos, maiorēve natu, modo explicato, deferatur, sed etiam (vt Molina vbi supra numer. 16. & capit. 3. à numer. 1. cum Couarr. §. var. ref. cap. 5. §. 4. & plerisq[ue] alijs, quos citat, rectè ait) esse caput omnium primogeniorum Castellæ, ad cuius normam, & iuxta cuius formam, eo ipso, quòd nomina maius creati sunt, esto nihil aliud adjiciatur, sunt censenda instituta, quando aliud non fuit in contrarium expressum: id quod cap. 3. citato ait perpetua consuetudine seruatum esse in Hispanijs. Quare, si quæ controuersia circa ordinem succedendi in elijs maioratibus orta sit, eò quòd ex forma creationis maioratus in particulari, de quo agitur, id non constat; quia vel nullum instrumentum institutionis illius reperitur, vel quia, licet reperitur, nihil ea de re fuit expressum; definienda est ex iuribus de regni successionelatis: quod multis Molina, & plurimi alij Doctores, quos citat, confirmant præsertim quoniam, cum ante leges partiarum multi essent maioratus, vt Ducum, Marchionum, Comitum, & aliorum, quorum mentio fit. l. 1. tit. 2. duabus sequentibus, tit. 1. part. 2. nullæ siue leges late sunt de successionelais primogenijs & dignitatibus, præter

cas, quæ de successione in regno fuerunt conditæ, quousque, crescente numero maioratum, anno. 1505. latè circa maioratus sunt Taurinæ leges (de quibus sermo erit) in quibus successio instar successionis in regno definita fuit, quando aliud à maioratus institutore non fuit expressum.

8. Post regnum, secundum locum in Hispaniis habent maioratus, qui de bonis à corona regni præcisus ac diuisis, instituti sunt. Vt enim disp. 25. ostensum est, & cum multis alijs, quos citat, affirmat Molina. lib. 1. de primog. cap. 3. num. 18. quauis Rex donare in perniciem publicam non possit bona coronæ regni: si verò id efficiat, possint, tam ipse, quam successores in regno, eam renouare: donare tamen moderatè, acque etiam remunerare obsequia & beneficia publica potest ac debet, & instituire dignitates Ducum, Marchionum, Comitum, & alias similes, in publicam utilitatem, cum redditibus ex bonis coronæ Regni eis dignitatibus annexis, vt ad ministros competentes ad res publicas, & ad alia habeat, qui simul in splendorem, ornamentumque curiæ & reipublice sint. Potest etiam, urgente necessitate, & postulante id bono communi, vendere opida aliqua, & redditus coronæ regni. Quauis, si maioratus aliqui postea instituantur ex eiusmodi rebus emptis, aut donatis à Regibus, ab omni prorsus vinculo liberis, pertineant ad maioratus tertij generis, de quibus postea erit sermo, non verò ad minoratus secundij generis, de quibus modo loquimur, esto de bonis à corona regni præcisus ac deriuatus instituti sint.

9. Maioratus secundij huius generis à Regibus instituantur, suntque censendi instituti ad normam successionis in regno, quando aliud non fuerit expressum, vel in ipsamet cuiusque maioratus creatione, vel lege aliqua publica, peculiari aliqua de causa antea, aut postea, lata. Sic, cum Henricus secundus plurima largè donauit in præiudicium huius Castellæ regni, postea, vt id minus detrimenti regno asserret, in suo testamento de ita donatis in hunc modum canit: *pero toda via, que las ayas por mayazgo, y sin que en el hijo legitimo mayor de cada vno de los, y si muriere sin hijo legitimo, que tornen sus bienes del que asi muriere a la corona de los nuestros Reynos.* Id quod po-

A ita Reges Catholici Ferdinandus & Elisabetha, & post illos Philippus secundus, tanquam legem seruari iusserunt. l. 11. tit. 7. libr. 5. nouæ collect. Quare id solùm habet locum in donatis ab Henrico secundo.

In Lusitania verò, cum multa essent donata à Regibus de bonis coronæ regni, belorum præsertim tempore, quæ postea coaptum fuit cedere in notabile regni detrimentum, Ioannes primus instar clausulæ illius Henrici secundi longè antea de sancti, de consilio suorum, legem quandam, longè magis arctam, mente sua retentam, minime ve scripto promulgatam, exequutioni mandari præcepit circa bona coronæ Regni illuc usque à regibus donata, & in futurum donanda: quæ id circo lex mæ talis nuocupa est. Eam verò postea filius eius Eduardus scriptis modari præcepit, ac promulgari, quæ habetur lib. 2. Lusit. ord. tit. 17 & sequentia continet.

In primis, vt donata omnia à Regibus de bonis coronæ regni, esto donata alicui sint, & omnibus illius descendentiibus, aut hæredibus, & successoribus, & esto donata sint cum clausula, vt diuidi inter eos possint, censentur ligata vinculo maioratus, maneantque inalienabilia ac indiuisa omnino, & per mortem vltimi possessoris deueniant integra ad filium illius legitimum maiorem varu ex ipso relicto: non quidem vt feudalia, neque cum onere seruitij feuditatorum; attamen cum onere, vt possessor, quando à Rege fuerint vocati, teneantur illi seruire in bello. Quod si vltimus possessor mortuus fuerit, nulla relicta sobole legitima virili, descendente per lineam virilem, esto velinquit filiam legitimam, aut sobolem virilem ex filia, seruiant omnes, & masculi ex eis geniti, excluduntur à successione in eis bonis, bonaque illa eo ipso desuoluuntur ad regni coronam, & que reuiniuntur: femina tamen succedere poterit, si ei peculiariter fuerint ea bona à Rege donata, aut, contractu ea de re inito cum Rege, fuerit ad successionem in eis bonis expressè vocata. Multò minus in eis bonis succedit frater vltimi possessoris, nisi illa iterum donentur illi à Rege. Neque item in eis succedit pater, aut avus, vltimi possessoris, nisi ex facultate Regis, à tali patre, aut avo, ad huc viuentem, transfissent ea bona ad vltimum possessorem: nã tunc regrediuntur ad vltimum ascenden-

10
In Lusitania.

A 3 tem,

tem, à quo fuerunt derivata, & post mortem talis ascendens, transeunt ad legitimam sobolem ipsius virilem. A successione etiā in eis bonis excluditur soboles omnis vltimi possessoris, quæ fuerit ordinis sacri, aut beneficiarius, atq; vniuersum omnis, qui de sola Ecclesiæ iurisdictione fuerit, citò soboles legitima illius virilis, ac per lineam virilem sit. Si commendatarij, qui inhabiles non sunt ad contrahendum matrimonium, perinde in eis bonis, tam ipsi, quam soboles ipsorum, succedunt; atq; si commendatarij non essent. Si verò inhabiles sint ad matrimonium contrahendum, vt sunt commendatarij ordinis Diui Ioannis, licet succedere possint, req; ipsa succedant, si legitimi filij maiores natu vltimi possessoris sint, neq; vltimus possessor aliud à Rege obtinuerit, defunctis tamen eiusmodi commendatarijs, ea bona statim ad regiam coronam deuoluuntur: eò quod habere non possint sobolem legitimam. Vltimus tamen possessor eorum bonorum, parens eiusmodi commendatarij maior natu, obtinere à Rege, dum viuit, poterit, vt non is succedat, sed proximior filius legitimus post eum commendatarij, & tunc hic alius filius, & post eum, soboles ipsius legitima virilis, ac per lineam virilem, quæ maior natu fuerit, succedet. Hæc omnia habentur, tit. 17. citato. §. primo 2. 3. 7. 8. 11. 12. 13. & 24.

Filius, aut nepos, illegitimus cõparatione vltimi possessoris horū bonorū, etiā si naturalis sit, excluditur à successione in eis, itaq; filius arrogatus, aut adoptatus. Filius verò legitimatus per subsequens matrimonium, ad ea admittitur: secus de quocūq; legitimo quouis alio modo: hic enim, & quicunque arrogatus, aut adoptatus, in eis bonis non succedunt, esto in legitimatione, aut adoptione, apponantur clausulæ, quibus habiles fiant ad succedendum in quibuscunque bonis, & maioratibus, nisi expresse dicatur, etiā si sine bonorum Coronæ Regni, hæcque simul derogatio eius legitimata sit. Atq; in hoc euentu, si sit soboles legitima virilis, & per lineam virilem, succedere non possunt illegitimati cum ea clausula & derogatione, in præiudicium legitimæ sobolis, etiā si ea soboles legitima post eam legitimam non nascatur. Ita habetur ibidem. §. 9. & 10.

Conceditur verò, vt possessor terrarum

A donatarum ex corona regni, qui habuerit filium legitimum maiorem natu, ad quem omnes deuenire debent, possit, de facultate Regis, tradere donationem simpliciter, aut ad matrimonium contrahendum, alicui filia, aut posteriori filio, partem earum, quæ non excedat medietatem omnium, & dummodò nullam terram diuidat, idque, etiā non consentiente, aut inuito, filio maiori natu, ad quæ omnes ille de ventura erant. Atque tunc filius, aut filia, quibus ita aliquid de eiusmodi bonis coronæ regni fuerit traditum, possidet illud interim dum viuit: si autem moriatur non relicta sobole virili legitima, statim deuoluitur id ad coronam regni, alioquin succedit soboles virilis legitima, etiam ex tali filia, cui id datum est, eo modo, quo explicatum est, virilem sobolem vltimi possessoris succedere in eiusmodi bonis derivatis ex corona regni. Quando verò quis possidet vnica tantū terrā, donatam ex corona regni, tunc, si habeat filium maiorem natu, ad quem deuenire debeat, cum terra illa diuidi non possit, vt pars illius de consensu Regis detur filia, aut posteriori filio, non conceditur illam tradi filio, aut posteriori filio, etiam de consensu Regis, nisi simul consentiat filius maior natu, ad quem terra illa iure maioratus deuenire debebat. Ita habetur ibidem §. 15.

Quando autem vltimus possessor horum bonorum ex regia corona donatorum, habet filium, qui in eis succedere debeat, non potest alicui, qui non fuerit filius, aut filia, donare, aut vendere, eiusmodi bona: permutare tamen illa poterit cum alijs ex regia corona donatis, præuia regia facultate; modò tamen eiusmodi res non sint inferiores in tertia parte valoris eis rebus, cum quibus fuerint permutatæ.

D Quod si vltimus possessor bonorum ex corona regni donatorum, legitima sobole careat, quæ succedere debeat in eis bonis, tunc nulla ratione poterit eas res cuiquam absque Regis expressa facultate donare, vendere, permutare, aut quouis alio modo alienare: si autem id efficiat, eo ipso ea bona ad regni coronam deuoluuntur, & emptori, aut permutanti eum illo, competit actio de euisione aduersus eum, habentemque hæc locum, etiam si à Rege fuissent donata cum facultate donataris, vt possent ea bona donare, vendere, permutare, aut de eis, tanquam de omnino proprijs,

propositi, disponere. Ita habetur vbi supra §. 16. Hæc verò intellige, nisi post legem illam mentalem aliquid cum ea facultate esset donatum, & cum expressa derogatione legis mentalis, nam tunc alienari possent, quantum cum ea derogatione, est permissum.

Quando autem Rex ipse permutat bona aliqua coronæ regni cum aliquo, tunc quovisque bona, quæ Rex ita in permutacionem tradit, aut bona, quæ accipit, sortiatur rationem, honorum coronæ regni, ita ut bis, vel in illis, locum habeat, dispositio legis mentalis, & quovisq; dissoluti permutatio possit in favorem bonorum coronæ regni, aut non possit, lege titulo 17. citato. §. 10.

Possessor vltimus eiusmodi bonorum, succedere velis, uxorem, esto ex priori alio matrimonio successorem in eis bonis habent, potest. de Regis expressa facultate, subijcere ea bona hypothecæ pro dote, quam cum uxore accipit, & pro arrhis, quas ei promittit, atque, dissoluto matrimonio, si non sint alia bona patrimonialia mariti, unde integrè dos & arrhæ uxori, aut hæredibus uxoris solvantur, quod deest, soluendum erit de redditibus bonorum ita hypothecatorum, donec integrè solvatur. Dote verò, & arrhis integrè perfolutis, bona coronæ regni pertinent ad sobolem virilem legitimam vltimi possessoris, si eam relinquat: alioquin ad regiam coronam devolvuntur. Irritum verò est pactum, tanquam usufructarium, quod dissoluto matrimonio, redditus talium bonorum integri ac præcipui pertinere debeant ad uxorem, aut ad hæredes uxoris, non computandi in sortem, quovisque dos & arrhæ illi integrè perfolvantur. Hæc habentur titulo 17. citato. §. 17.

Vltimus possessor eiusmodi bonorum, esto habeat iam filium, qui in eis succedere debeat, potest libere ea vendere Regi, aut cum alijs bonis ea cum Rege permutare, vt coronæ regni iterum vivant, nihil impediens præiudicio, quod successori in eis bonis inde sequitur; quoniam ea lege censetur donata, vt id fieri possit: eamque modificationem rebus antea donatis adhibere libuit principi de suorum consilio; quoniam multa in præiudicium regni fuerant ante eam legem donata. Ita habetur vbi supra §. 18.

Quod ad donationes atinet, quæ à Regibus sunt de bonis ad Regis hunc spectantibus, huc ob delictum eius, cuius fuerant, huc quod vacaverint, eo quod illorum dominus discekerit ab intestato, neque hærede usque ad decimum gradum, neque coniuge relicto, aut quacunq; alia ratione, sequenti modo definitum est ea mentali lege. Quod si eiusmodi aliquid bonum immobile post eam legem datam doretur à Rege, postquam illud vitium iam & incorporatum fuit coronæ regni, id quod re factum censetur eo ipso, quod est scriptum in libro bonorum coronæ regni; verbo verò, si in instrumento, quod id alicui donatur, dicatur, quæ nos confis-

comos, appropriamus, oues vltimos, oues incorporamus, oues detos, beas; terras, hereditates, & c. oues de nostris regibus; et ceteris istius confisodis, & appropriados, oues damus, & donamus, tunc ea donatio censetur esse de bonis coronæ regni, ac proinde in re ita donata locum habet lex mentalis rati verò donetur antequam re, aut verbo, modis explicatis, vitium ad sit coronæ regni, non censetur ea donatio facta de bonis coronæ regni, nec proinde in re ita donata, locum habet dispositio legis mentalis. Ita habetur titulo 17. citato. §. 19. & 24.

Quæ dicta sunt de alijs bonis coronæ regni à Regibus donatis, aut in futurum donandis, similiter locum habent in iuribus patronatus ecclesiarum, quæ erant coronæ regni, à Regibusque donata sunt aliquibus quippe indiuisa transeunt similiter ad solam sobolem legitimam ac virilem, eaque deficienti, regrediuntur ad coronam regni, vt de alijs bonis coronæ regni dictum est. Ita habetur vbi supra §. 4. Ex eo verò, quod Rex donet alicui terram, oppidum, aut castrum, cum orni iurisdictione, mero ac mixto imperio, & cum quocunque alio iure ad Regem ibi attinente, appositis quibuscunque alijs verbis generalibus, etiam si comprehendere videantur ius patronatus tali loco annexum, si non fiat expressa mentio, quod ius etiam patronatus annexum donatur, non censetur donatum, sed pertinet ad coronam regni, vt ibidem §. 21. subiungitur.

Similiter, quæ dicta sunt de alijs bonis coronæ regni à Regibus donatis, intelliguntur de emphyteusibus, & alijs redditibus coronæ regni; esto enim à Rege donentur emphyteutes, hoc est,

ius proprietarii, dominiumque directam, quod regni coronam habet ad res emphyteuticas, cum quibuscunque clausulis exorbitantibus, si non fiat expressa derogatio legis mentalis, emphyteutes manent vincuatae, ut indistincte omnino transstant solum ad legitimam virilem sobolem modo explicato, eaque deficienti re, regrediuntur ad regni coronam, vel de alijs bonis donatis ex regia corona dictum est. Ita habetur tituli. 17. citato. §. 3. Et. §. 6. subiungitur, ut emphyteutes de eiusmodi bonis, hoc est, contractus cum emphyteutis, tam quando eiusmodi bona sunt coronae regni, quam quando sunt aliorum donatariorum, regulerentur eisdem iuribus, quibus regulantur emphyteutes priuatorum de alijs suis proprijs bonis, ita scilicet, ut nullum sit discriminis inter utrosque emphyteuticos contractus.

Quando Rex donauit alicui tetram, oppidum, aut castrum, in solam vitam donatarii, aut vsque ad suum Regis beneplacitum, si donatarius aliquid inde in emphyteusum tradiderit perpetuam, aut ad certas vitas, sine Regis facultate, tunc expirante donatione, regressusque re ita donata ad regni coronam, finitur emphyteusis, nisi Rex persequi vellet in contractu emphyteutico; Quando vero aliquid tale donatum fuisset, de iura et de herede, ut in Lusitania vocant, tunc, si res ita donata regrediar ad regni coronam, non tenetur Rex stare contractibus malitiose, aut perspicue in notabile detrimentum coronae regni factis. Ita habetur vbi supra. §. 22. Haec sunt, quae lex mentalis Lusitania continet, contra quam si aliquid a Rege sit concessum, aut dispositum, cum illius derogatione, validum id est, ut ex se est satis perspicuum, & habetur in eadem ipsa lege. §. 23. Et haec dicta sunt de maioribus secundi generis, hoc est, quae de bonis coronae regni insistantur.

21 Tertij generis maioratus sunt, qui ad priuatis constituntur de suis rebus proprijs, esto aliqua eorum deriuata ex praecisa fuerint a regni corona, ut quia illa a Rege emerunt, aut titulo permutationis, donationis, aut recompensationis obsequiorum, illa libera acceperunt, vel ipsi, vel aliqui an-

A teriores eorum bonorum possessorum. Quibus autem ad id institui possunt maioratus tertij huius generis. Primò, absque vlla Regis facultate. Si enim quis nullum heredem habeat, cui partem suorum bonorum relinquere tenetur, liberaque is bona possideat à vinculo & obligatione, nullaque sit lex, quae ipsum impediatur de illis pro libito dispo- nere, eaque subiectione vinculo & obligationibus, quae voluerit, ut nulla talis est in his Castelle & Lusitaniae regnis, quin potius sint leges, quae id permittunt ac concedunt, utique is, absque vlla Regis facultate, poterit de suis bonis, aut de eorum parte, instituere primogenium cum vinculis & grauaminibus ordineque succedendi in eis, quem voluerit. Esto autem haeredem, aut haeredes habeat, quibus, iuxta leges eius regni, partem suorum bonorum relinquere tenetur absque villo in ea onere & grauamine; de reliqua tamen parte, de qua libere potest dispo- nere, ut in Lusitania de tertio suorum bonorum, siue ascendentes, siue descendentes habeat, & in hoc Castelle regno de tertio, si cureat descendentes, & habeat ascendentes, & de toto quinto, si descendentes habeat, poterit similiter absque vlla Regis facultate instituere pro libito maioratum. Et cum in hoc regno, si multos descendentes habeat, hoc est, plures, quam vnum, esto vnus sit filius, & alius nepos, filius eiusdem filij, integrum illi sit, ultra quintum, meliorare quem eorum voluerit in tertio, apponendo tertio grauamina & vincula, quae voluerit, vocandoque ad lucceffionem in illo in infinitum, quos voluerit, modo prius vocet descendentes, & in defectum descendendum, vocet ascendentes, & in ascendendum defectum, alios consanguineos, atque in horum defectum, poterit vocare extraneos, ut dist. 158. dictum est, & habetur l. 27. Tanti, quae est. l. 11. tituli. 6. lib. 5. nouae colle. vtiq; h, absque alia Regis facultate, etiam de eo tertio, instituere tunc poterit primogenium intra eos limites lege permisos, ut consuetudine est receptum. Quousque autem, etiam de parte bonorum descendentes, aut ascendentes debita, possit quis de libera eorum voluntate ac contenta, instituere maiora- tum absque vlla Regis facultate, dist. 379. dice-

B

C

D

dice-

teneatur ad aliqua sacrificia, vel ad aliqua alia opera pia ex redditibus eorum bonorum implenda, aut sine illo tali gravamine, institutionem esse censendam maiori, nihil impediens, quod in instrumento prioris institutionis dicatur institui maiorum, & in instrumento huius posterioris dicatur institui capellam: quare tunc in posteriori institutione solum spectabit ad prelatos ecclesie cogere, ut ea spiritualia gravamina opere impleantur. Disputationem hanc, totam premittere libuit in fundamentum eorum, quae dicenda sunt: ut verò, quae in ea summum sunt praebita, non modicam lucem dicendis afferent, sic ex dicendis dilucidiora reddentur.

S V M M A R I V M.

PRIMIGENIA, primitiva, primogenia, et primogenia, quae tempore legis naturae, in veteri lege, et apud aliquas alias nationes dicantur. Ea non sunt in Hispania.

1. **Primitiva**, quae tempore legis naturae, in veteri lege, et apud aliquas alias nationes dicantur. Ea non sunt in Hispania.

2. **Primogenia**, seu maioratus hispani, quem longe defert ad primogenium temporis legis naturae, scriptae, et quarundam aliarum nationum.

3. **Maioratus Hispani** licet differt a fideicommissis familiae relicto, de quibus infra communitur loquuntur, in multis cum illis conveniunt, ex quibus videntur derivari, et quosque valeat, aut non valeat, argumentum ab eis ad maioratus.

4. In fideicommissis familiae relicto, quo ordinem succederetur, si quis testatori erat succedere in illis substitutiones, et vincula, ac gravamina, quae vellet.

5. In quibus a ferant maioratus et fideicommissum familiae relicto.

6. Maioratus accipit suum ab institutore, et non ab ultimo possessore. Mortuo vero ultimo possessore, ipso iure dominium et possessio rerum maioratus transferre in proximum vocatum.

7. Institutio maioratus contractui, partim habet rationem contractus onerosi, et partim donationis sub modo, et quod donationes simul interveniant. Et quid quando sit

maioratus instituitur. 1. Origine et etymologia vocabuli maioratus. 2. Hispaniarum. 3. Maioratus quales, et vincula maioratus, ad legem, quae, ut eo vinculo effectus sunt, pro prius maioratus dicantur. 4. Et ius ad tale maiortatum, diversa sunt. Hispano autem et sermone, etiam qui dominium maioratus habet, aut ius ad illud, maioratus dicitur.

Maioratus, seu primogenium, quid.

Disp. 572.

VT, quoad fieri possit, legitima definitio maioratus, primogeniorumque, Hispaniarum tradatur, non nulla observanda sunt. Primum est, quando legibus, vel consuetudine aliquius regni, aut regnorum, praetogativa aliqua, aut praetogativa concessa sunt primogenitis, tunc, praetogativam illam, aut praetogativas, iurave, quae primogenitis vitalis legis, aut consuetudinis, ad ea competunt, in quibus ceteris posteris generis praeferruntur, latine appellantur primigenia, quasi praetogativa: ac iura primi generatio, ac dicuntur etiam primitiva, primogenia, & primogenita. Sic, quia ante traditionem legem Moysi, qua sacerdotium in ea lege traditum a Deo fuit Aaron, & Tribui Levi, dignitas sacerdotialis, quod erat in lege naturae, primogenitis apud hebraeos, & apud alios competebar, ut disp. 21. est dictum, tandem eadem sacerdotialis dignitas ad primigenia, seu primogenita, tunc pertinebat, eaque est, quam Isaac primogenitus Isaac, vendidit Jacob posterius nato, dum, ut habetur Gene. 25. pro lentis edulio illi vendidit primogenita sua. Et quoniam dignitas illa religiosa ac ecclesiastica erat, Paulus ad Hebraeos. 12. illum appellat profanum vendendo ita propter unam escam primigenia sua. Quia item primogenitis apud eosdem Hebraeos ea etiam praetogativa competebar, ut ex bonis parentum duplicem portionem acciperent, ut D. Tho. in caput. 12. epistolae ad Hebraeos ait, idque in lege veteri persequeretur, ut constat ex Deute. 21. ubi, non quasi de novo id statuatur, sed quasi inhibendo absum, quem aliqui introducere consueverunt

adversus

aduersus morem ac ius antiquum, sic habetur. Si habuerit homo uxorem deam, uiam dilectam, & alteram odiosam, generumque ex eis liberos, & fuerit filius odiosus primogenitus, uolueritque substantiam inter filios suos diuidere, non poterit filium dilectum esse primogenitum, & preferre filio odioso; sed filium odiosum agnoscat primogenitum, ubi q. ei de his, que habuerit, causa duplicis: iste est enim principium liberorum eius, & hinc debentur primogenita. Hæc ibi. Quia, inquam, hæc etiam prærogatiua apud Hebræos primogenitis competeat, ad primogenia, seu primogenita, ea similiter attinebat. In Gallia etiam fertur, similem prærogatiuam lege publicæ hodie primogenitis concedere, ut scilicet portionem quandam in bonis parentum habeant præcipuam, in qua cæteris fratribus, posterius natis, præferantur. Hæc itaque, & alia, erant quondam iura primogenitorum, quæ primogenia, aut primogenita, nuncupabantur. Nihil verò eorum habet hodie locum in Hispaniis, sed solum, ut natura ipsa rei postulat, posteriores natu fratres, deferre solent honorem natu anterioribus, & maxime primogenito: parentibus etiam in Lusitania est concessum, ut de tertio suorum bonorum disponant, ut libuerit, atque adeo, ut prælegare, aut donare, ex illo possint, cui uoluerint, vel instituere maiorum, ad quem vocent, quem maluerint: idem in hoc Castellæ regno est eis concessum, non solum de quinto, sed simul etiam de tertio, modo de tertio disponant solum inter descendentes: solent verò parentes plus affici ad maiorem partem, quam ad reliquos, ut ipsamet rei natura exigit, si circa cunctantur non adstant, quæ ipsos in contrarium permoueant, præterque solent primogenitum cæteris, inde illi prælegando, aut donando, vel ipsum portionem, solumque ipsius, quam alios, ad successionem in maiorum vocando, si quem ex eis bonis insistant: cum, tamen ad id, non teneantur, sed liberi omnino sint, ut faciant, quod maluerint. Quo fit, ut nulla in Hispaniis sint primogenia, iura uel primogenitorum, quibus, vel prærogatiua aliqua dignitatis, præ cæteris fratribus, sit eis debita, vel portio aliqua præcipua in bonis parentum, vel aliquod aliud, sed æqualiter cum eis cæteri fratres succedant.

nisi aliquid eis præcipi à parentibus fuerit prælegatum, aut donatum, vel ex libera institutione maioratus à parentibus, aut ab aliquo alio, ipsi, subolefque ipsorum, pro primi institutoris bene placito, tacite, aut expresse, ad eum maiorum vocentur.

Secundum est, ex dictis esse satis perspicuum, primogenia Hispaniarum, quibus bona vinculantur, ut indiuisa, & inalienabilia, ordine quodam, iuxta primi institutoris præscriptum, deriuantur ab uno in alium, longo intervallo distare à primogeniis, iure uel primogenitorum, apud Hebræos, & apud alias nationes. Etenim illa in primogenito cuiusque familiæ locum habebant, etiam si ille genitus esset à patre tertio, quarto, aut quinto loco nato comparatione fratrum suorum: emolumenta uero, quæ is in bonis parentum præ cæteris fratribus iure primogeniti habebat, vinculata & in alienabilia non erant, quæ necessario ad alium, aut ad alios, deuenire deberent: sed perinde erant libera, de illisque poterat disponere, atque de alijs suis bonis: quæ tamen locum non habent in Hispaniarum primogeniis.

Tertium est, quantum Hispaniarum primogenia multum distent à fideicommissis familiæ relictis, ut perpetuo in ea perseuerent, & in eis succedant ordine quodam, qui fuerint de familia, de quibus mentio fit. l. c. ita legatur. §. in fideicommissis. ff. de leg. 2. l. peto. §. fratre. ff. eodem tit. l. ultum. C. de verbor. signifi. & alijs iuribus, consentiunt Couar. de pract. quæst. capitul. 38. numer. 1. §. primum & Aluar. Valaf. conf. §. 2. n. 9. multum tamen cum eis conuenire, quin & ab illis, & ab eis, quæ circa illa de iure communi licebant, videri transisse originem: vnde, quatenus cum illis conueniunt, originemque ab eis trahunt, merito communis doctorum sententia (quam copiosius, quam alij, refert ac sequitur Molina. lib. 1. de primogen. cap. 1. p. 7.) asserunt, validum esse argumentum ab eiusmodi fideicommissis, & a iuribus, quæ circa illa sunt disposita, ad Hispania primogenia: secus verò quatenus ab illis discrepant, diueritque ab eis sunt. Et quantum à quibusdam Hispania primogenia appelletur fideicommissa familiæ relictis, recte tamen Molina à numer. 7. citato probat, maius ab illis differre, sim.

simpliciterq; appellanda non esse fideicommissa.

- 4 In fideicommissio familia relicto, quando aliud expressum non erat per testatorem, hoc ordine succedebatur, ut habetur. l. ultim. C. de verbor. signifi. Junctis gloss. ibi verbor. post eos. Quod primo succedebant liberi, seu descendentes, ita ut proximiores in gradu, ceteris praeferrentur: deficientibus vero descendentibus, succedebant ascendentes: postea vero collaterales ordine suo, ut proximiores erant in gradu: at, deficientibus collateralibus, succedebant gener, aut nurus, qui etiam de familia reputantur: & post hos, succedebant liberi, qui similiter de familia censebantur. Integrum praeerea erat testatori, non eo ordine vocare ad successionem in tali fideicommissio, sed quo ordine ipse vellet, vocareque prius quosdam particulares, qui ceteris praeferrentur eo ordine, quo ipse statueret, & postea vocare reliquos de sua familia, ut expressè habetur. l. cum ita. §. in fideicommissio. ff. de leg. 2. Quare facere poterat quascunque substitutiones vellet, atque eo ordine & modo, quo eas facere vellet, quando de bonis libeis, nullique alij debitis, eo modo disponebat, ut ex se est perspicuum, & ex eo iure, atque ex alijs constat; praesertim cum nullum ius reperiatur, quod id ei prohibeat. Item, de iure communi facere poterat in eo fideicommissio, quaecunque vincula vellet, & apponere gravamina & onera, quae vellet, modo emolumentum fideicommissi non excederent, ut colligitur ex. l. ab eo. C. de fideicommissis. & consentiunt. l. 1. in fine. C. communia de fideicommissis. l. sed et si sine, in fine. ff. de leg. 3. l. planè. 2. in fine. ff. de leg. 1. l. cum hi. §. idem erit dicendum, & §. sed et si certa. ff. de trans. & l. cum pater. §. eorum. ff. de leg. 2. ex se sequè est res satis perspicua: eo quod unicuique integrum sit sua relinquere cum gravaminibus, quae voluerit, ullaque iure id reperiatur prohibitum. Quare, cum in fideicommissio relicto familiae, fas de iure communi illud relinquenti eliet, facere substitutiones, quas vellet, & vocare, quos vellet, eo ordine, quo illos vocare vellet, & apponere in eo vincula, & onera, quae vellet utique, quantum de iure communi non comperitur institutio vlla primogenij eo modo,

A quo Hispana primogenia disputatione praecedente institui explicatum est, consentaneum tamen iuri communi, & integrum iuxta idem ius commune est, ut eo modo instituere: quin ex ijs, quae de iure communi circa fideicommissa familiae relicta, sancta reperiuntur, derivatum id videtur esse in Hispanijs, additis nonnullis, quae iure communi non erant prohibita, sed permissa.

- Differunt nihilominus in multis Hispana primogenia à fideicommissis familiae relicta. Primò, quod in Hispanijs primogenijs vnus solum succedit in integro primogenio, quod semper persolvere debet indivisum, isque successor regulariter esse solet primogenitus ultimi possessoris, si talis detur, indeque ea institutio nomen primogenij, seu maioratus, sortita est in Hispanijs: deficiente vero primogenito, succedit vnus maior natus proximior in gradu, eo modo, quo disputatione praecedente explicatum est, atque masculus minor natus in eodem gradu, excludit feminam: in fideicommissio vero familiae relicto, quando aliud non disponebat testator, simul succedebant omnes de familia proximiores in gradu, & seminae succedebant aequaliter cum masculis, ut colligitur ex. l. cum ita legatur. §. in fideicommissis. ff. de leg. 2. illis verbis: *et qui ex his proximo gradu procreati sunt*; & ex. l. petro. §. fratre. ff. eod. tit. illis verbis: *Omnes fideicommissum perent, qui in familia fuerunt*, iunctis sequentibus verbis, quibus statuitur, ut soli proximiores in gradu admittantur, & caveant de illo restituendo suo tempore posterioribus in gradu, & utrobique asseritur communis doctorum sententia, quam Molina. num. 76 citato refert ac sequitur, consentiant Covar. de pract. qq. capit. 38. à num. 1. & num. 4. §. primum, & Aluar. Valas. numer. 9. citato.

Secundò differunt, quod fideicommissa solum poterant relinqui in vitima voluntate, non solù testamento, aut codicillo, sed etiam donatione causa mortis, ut disp. 182. dictum est, & constat ex. l. cum hi. §. idem erit dicendum. ff. de trans. l. cum pater. §. eorum, & l. 1. ut heredibus. ff. de leg. 2. l. scia, in fine. ff. de dote praegel. & l. 3. §. ultim. ff. de leg. 3. quoniam & quacunque scriptura, quae vim vitimae voluntatis haberet, ut colligitur ex. l. cum quis decedens. §. cum pater. ff. de leg. 3. & cum

cum Bartol. & plerisque alijs affirmat Molina ubi supra, numer. 9. Maioratus autem non solum vltima voluntate, sed etiam contractu inter viros irrevocabili institui possunt, ut ex dictendis liquet bit.

l. Tertio differunt, quod fideicommissarius accipere debet fideicommissum ab herede gravato, nec prius in fideicommissarium transit dominium fideicommissi, neque item transiunt actiones actiæ, & passivæ, quam per heredem gravatum fiat traditio aliquo ex modis dispensatis. 86. explicitis; exceptis nonnullis eventibus ibidem expressis, ubi etiam dictum est, quantum validitas fideicommissi de iure communi pendeat ex eo, quod hæres gravatus adeat hereditatem, neque de vita discedat ante mortem testatoris: hæc verò locum non habent in maioratus, siue instituto, contractu inter viros irrevocabili, siue revocabili, aut per vltimam voluntatem semper enim vocatus ad maioratum, censetur eum accipere immediatè ab institutore ipso, & non ab vltimo possessore; eoque ipso, quod vltimus possessor de vita discedit, aut quatenus alia ratione, ex institutoris præscripto, alius succedere in eo debet, transiunt dominium, & actiones omnes in ipsum, absque alia cessione, traditione, aut apprehensione: quia in Castella transit etiam possessio in novum successorem absque alia apprehensione, ut, iuxta. l. 45. (Tauri, quæ est. l. 8. titul. 7. libr. 5. nouæ collectæ in calce disp. 3. & disp. 12. dictum est. Quare rectè Molina. capit. 1. citato affirmat, maioratum, etiam si vltima voluntate sit institutus, non esse fideicommissum familiaris relictum, sed illi esse affirmat, & ab eo traxisse originem.

Molina ubi supra. numer. 16. ait, quod ad primogenium contractus est institutum, esse in effectu donationem sub modo, seu sub conditione & gravamine, facta ab institutore omnibus, qui ab ipso ad id primogenium vocantur, de qua donatione habetur sermo. l. quoties, & alijs iuribus. C. de donat. quæ sub modo, dictamque nobis est disp. 265. & in qua, ut ibidem dictum est, de iure Castella. l. 7. titul. 4. part. 5. transit dominium ipso iure, absque alia traditione, inuocatum post vltimum possessorem, eo ipso, quod aduenit tempus à primo donatore præscriptum, ut ei restitatur: imò verò de

jure eiusdem regni l. 45. Tauri, quæ est. l. 8. titul. 7. libr. 5. nouæ collectæ, transit etiam possessio civilis & naturalis, ac paulò ante dictum est. Obserua tamen, quantum sit donatio, comparatione eorum, qui ad id primogenium vocantur, sepe etiam esse contractum onerosum, comparatione alterius, cum quo celebratur, ut matrimonium contrahat cum primo, aut cum aliquo sequenti, vocato ad id primogenium: & itaque etiam esse contractum onerosum cum ipsiusque vocatis, quatenus gravamina aliqua eis impenantur, & ad aliqua obligantur, si

succedere in eo primogenio velint. Obfertur etiam, non esse qualemcumque donationem sub modo, sed factam si mul toti familie vocatorum, omnibusque, qui ad id primogenium ordine quodam in infinitum vocantur: quam proinde de necesse non est, ut singuli acceptent, etiam stando in iure communi, ut omnes us comparant ad illud ut institutio nis, alij tamen propinquius, & alij remotius, prout à primo institutore fuerint vocati, ut disp. 265. citata dictum ex parte est. Itemque eam donationem cum modo non esse qualemcumque, nec modum in eo solum consistere, quod va

ad eam rem donatam vocentur ordine quodam, sed etiam positum esse in prohibitione alienationis cuiusquam bonorum, quæ vinculo eius primogenij obligata sunt, ac diuisionis eorum, & in alijs gravaminibus, & oneribus: quo fit, ut, quæ de donatione sub modo disputat. 265. citata dicta sunt, non similiter locum habeant in primogenio contractui reuocabili instituto. Si verò (subiungit Molina ibidem) idem primogenium vltima voluntate sit institutum, eius quædam hæredis institutio, legatum, aut prælegatum, factum primò ad illud vocato, & ceteris ordinè post eum ad idem vocatis, cum bonis & gravaminibus appositis, ita ut absque vltima restitutione id primogenium ipso iure transeat ab uno in alium absque aliqua restitutione prævia, ut dictum est. Quare, ut an. 17. 18. & 19. cum multis alijs, quos citat, subiungit, in eiusmodi institutione tot censentur esse donationes, substitutiones, legata, aut prælegata, sub modo ut certo tempore finiantur, & transeant ad alterum (id quod licitum est, iuxta. l. vii. C. de legatis, & alia iura) quot sunt

sunt personæ ad tale primogenium vocata, etiam si illæ nondum exsistant: celeritate enim, & comprehensione multarum vna eo verbo, occultanter, quasi vnica, & non tot factæ videantur, argumento. l. 3. §. 4. vlt. ff. de donat. inter virum & vxor. & c. cum sit in Gallia. C. 6. certant petatur, vbi vnico verbo duo muros celebrata censentur computatione duorum eidem simul mutuantium.

3. Quarto obseruandum est, interdum aliud esse id, à quo nomen imponitur, orisginemve trahit, & aliud esse id, ad quod significandum est impolitum: neque esse possibile, vt id, à quo nomen est impolitum, recitat cum re, ad quam significandam est impolitum. Vnde, quibus lapidis legendendo pede sit dictus, necesse non est, vt quædam; pedem lædant, lapides sint, aut vt quicunque; lapis pedem lædat. In re autem proposita; quoniam iam, quando in Hispaniis bona aliqua vinculantur, in alienabilius redduntur, vt in eis, indiuisibilibus, perpetuis, aut vsq; ad certum terminum; succedat, appositus aliquibus grauaminibus & obligationibus; aut nullis, præter vinculum & ordinem successione; alijs grauaminibus appositus, vocari ad eas institutiones consueuerunt primogeniti ordine quodam, & in eorum defectum alij, inde effectum est, vt eiusmodi institutiones; à primogenito, maiorve natu, qui ita conuenit primo loco vocari, dictæ sint primogenia, & maioratus; corrupto verò vocabulo in Castella *mayorazgo*, & in Lusitania *morgados*: nomen verò impolitum est ad significandas eas institutiones vniuersim, esto interdum non vocentur primogeniti, sed alij, pro arbitrio institutoris, & esto, in defectum primogenitorum, fiat transitus ad alios descendentes, vel collaterales, aut etiam extraneos. Quare nõ est cur Molina. c. 1. citato à n. 122. & alij, tam anxie laborent in querenda definitione, quæ recurat cum nominis etymologia: etenim res nomine primogenij, maioratusve, in Hispaniis significata, latius patet, quam id, vnde nomen rei est impolitum: definitiones verò recurere debent cum re nomine definiti significata, non verò cum nominis origine ac etymologia.

9. Postremo est obseruandum, tria in re proposita spectari posse. Primum est, titulus, seu institutio ipsa maioratus, quæ res aliquæ vinculo, vniuntur, & inalienabilia redduntur, ad succedendumq; in illis

ita vinculatis aliqui ordine quodam vocantur. Secundum est, res ipsæ sic vinculata, & instituta, vt in eis ordine quodam succedatur. Tertium verò est ius, quod ex eo titulo ac institutione competit vocatis ad succedendum in bonis illis, eaq; obtinendum; atq; illis fruendum asequuto iam illorum dominio. Porro eiusmodi ius variū est comparatione vnus & eundem varijs temporibus; concurrentibusq; varijs circumstantijs. Si enim primogenium tenuerit sit institutum, vniatq; adhuc institutor, qui possit illud reuocare, debilius ius competit primo vocato ad ea bona, & multo debilius posterius vocatis, quæ si idē primogenium irrevocabiliter sit institutum, aut si morte institutoris sit confirmatum, factumq; iam omnino irrevocabile. Item maius ius habet primò vocatus, quando iam est consequutus dominium eorum bonorum, eiq; fruitur tanquam veris illorum dominus, quam haberet antequam ea consequeretur; & quam habeat secundò, aut tertio vocatus, esto iam exsistat in resum natura, qui solus habet ius ad rem, vt in eis succedat morte anterioris, aut anteriorum possessorum.

His ita constitutis, nemini potest esse dubium, titulum, & institutionem maioratus, nec dici, nec esse primogenium, aut maioratum; sed esse, & dici, titulum, institutionemq; primogenij, seu maioratus. Res verò ipse eo titulo iam vinculata & instituta, vt in eis ordine, titulo ipso præscripto, succedatur, sanè, vt sic affecta sunt, merito dicuntur primogeniū, & maioratus, hoc est, bonæ debite primogenitis, seu vocatis eo titulo & institutione, quo, & ipsa ita iam affecta sunt, & debiti ius ad illa habent: imò verò correlatiua inter se sunt, ius ad ea bona tanquam debita eo ipso ad illa vocatis, & debiti eorundem bonorum ita ad illa vocatis, ob ius, quod ad illa habent: horumq; duorum respectum, debiti scilicet illo modo, ac iuris similiter eo modo, ratio fundandi, vt dilectici ac metaphysici appellant, est titulus ipse, institutioq; maioratus, ex qua respectus vterq; resultat. Sumpto autem in ea significatione Hispaniarum primogenio, seu maioratu, sic potest definiti. Est affectu vinculo, vt in eo, inalienabili ac indiuiso, eo ordine ipso iure succedatur, quo ab illius institutore fuerit statutum. Quod autem audis, effectum, & vt in eo, intellige, vel affecta, vt in eis; sumitur enim singulare

Maiores
definitio.

gulare indifferenter pro plurali: ut plurimumque multæ res vinculo vnius, eiusdemque primogenij vniri consueverunt. Ius autem, quod primogenitis, vocatisve ad succedendum, competit vi tituli ac institutionis maioratus, sanè, quicquid Molina vbi: supra in contrarium dicat, nec primogenium, nec maioratus dicitur, sed dicitur ius ad primogenium ac maioratum paulò antea definitum, neque est concretum aliquod à primogenio deductum, quod significet eum, cui id ius competit. Hispanè autem vocabulum, *mayorazgo*, ac Lusitanè vocabulum *morgado*, æquiuocum est, significatque, tum primogenium paulò antea definitum, hoc est, bona vinculo primogenij affecta: tum etiam in concreto eum, qui ius, vel iam in re, vel ad huc ad rem, illius habet, hoc est, possessorum maioratus, eumque, cui debetur post vltimum possessorem, ut ex communi vsu loquendi liquet. Sumpto ergo in Hispanijs barbarè maioratum in posteriori significatione, nempe pro eo, cuius iam est, aut cui debetur, in priori significatione paulò antea definita, sic possumus eum definire. Est habens ius ad primogenium in priori significatione. Danda autem est venia iuniperitis, minus in perferendis naturis rerum, arteque definiendi exercitatis, si non adeò exactas maioratus definitiones tradiderunt. Illud verò doctores, etiam exteri, obseruant, maioratus nomen, & rem, in significationibus explicatis, esse proprium Hispaniarum, neque apud alias nationes reperiri; tamen in Ducatibus, Comitibus, Marchionatibus, & alijs similibus dignitatibus, haud dissimiliter apud alias etiam nationes succedatur.

SUMMARIUM.

- M**AIORATUS QVOS
licite institui omnes con
sentiant.
MAIORATUS qui licite insti
tuitur de bonis patrimonialibus regent.
MAIORATUS de bonis patrimonialibus, si bene
sunt vitæ, licite instituantur, & que ex
molumentis ex illis sequantur.
QVANDO illicite instituantur.
QVANDO defunctis sunt debita legiti
ma in bonis institutoris maioratus, neque

de principis facultate est licita, aut va
lida institutio, nisi relinquatur competi
tia alimenta, etiam sufficiencia ad con
trahendum matrimonium pro illorum qua
litate, reliquis filijs.

6 Alimenta non alia iure naturali à parenti
bus filijs debentur, quam ea, sine quibus vi
tam conservare non possent.

7 Concedi non debet facultas à principe, ut ma
ioratus instituantur ex legitimis debita as
cendenti, nisi relictis illi competentibus
alimentis, si illis indigeat, & nisi ut in eo
succedat ipse ascendens, & post eius mor
tem, filius maior natus illius, aut quem il
le voluerit.

8 Maioratus institutio sine principis facultate
ex legitima eius, qui ad eum vocatur,
vna cum alijs bonis, sub conditione, ut si
consentire velit, succedat in eo, alioquin su
am suam legitimam, & in reliquis succedat
alias, valida est, sed pendens ab illius con
sensu: validaque est si consensus filij præ
stetur vivente patre.

9 Institutio maioratus sine Regis facultate, de
legitima debita ascendenti, aut descendenti,
& de alijs bonis, ad quem vocatur is,
cui ea legitima debetur, non apposta
predictæ conditione, invalida est de iure
communi quoad legitimam, non verò quoad
incrementum. De iure autem Castellæ, si
legitima sit filij, succedit filius in eis om
nibus bonis, sed sine illo gravamine ac vin
culo.

*Licite ne Hispaniarum primogenia
instituantur. Disp. 578.*

Explicitis duabus præce
dentibus disputationibus
origine, natura, & gene
ribus primogeniorum His
paniarum, consequen
ter dicendum est de illo
rum productione ac sub
sistentia in rerum natura. Ac primum,
num licite instituantur. Id quod contro
versum non est de prioribus duobus pri
mogeniorum generibus, quæ disput. 576.
explicata sunt: omnes enim constan
tur licite institui; primum quidem ge
nus, in rectorem & caput totius repu
blicæ; secundum verò in eiusdem rei
publicæ adiutorium ac ornamentum.

ut sint magnates, qui curia ac reipublice ornamēto sint, variāq; munia in Regis ac reipublice obsequiū & defensione exercent. Tota verò controversia est de primogenij tertij generis, quæ instituitur de bonis patrimonialibus instituentium.

1. Cinius, Barbatus, & pauci alij, quos Molina. 2. lib. de primog. cap. 1. num. 2. refert, censuere, in reipublica perniciem, contra naturalem rationem atque æquitatem, ac proinde illicitè in conscientia foro, ea institui. Tum, quod contra iura, naturalemq; æquitatem, atq; æqualitatem inter filios seruandam sit, vni filiorum relinquere penè omnia bona primogenij vinculo alligata, relinquendo cæteris modicam portionem. Tum etiam, quoniam fortuna interdum omnino excluduntur ab eiusmodi primogenij, etiam si maiores nati sint, quàm masculi: & quod pauperes relinquantur sine competente dote, vt, pro ipsarum qualitate, nubere possint, recludi cogantur in monasterijs, inuitasq; religioſam assumere vitam. Tum deniq; quod ad eiusmodi primogenia, non melior & aptior, sed maior natus solet vocari: hominesq; vt eiusmodi primogenia instituāt, quibus ipsorum memora, gentilium potius, quàm Christianorum more, inaniter cōseruetur, successores astringendo ad nomen, in signiorumq; institutoris sumptionem ac delationem, allici soleant ad opes multas per fas ac nefas comparandas & retinendas; cum pauperum detrimento, multorum iniuria, ac propriæ salutis animæ iactura.

3. Contraria tamen sententia, quod scilicet licita sit primogeniorum institutio more Hispaniarum, in quibus masculis feminis, etiam maioribus natis, præferantur; eò quod in masculis potius, quàm in feminis, quæ ad maritorum familiam transeunt, conseruetur eorum familia, qui ea instituunt; modò tamen abusi, qui in eis instituendis possint intervenire, vitentur; est communis doctorum, quam referunt ac sequuntur Covar. in 4. decret. part. 2. cap. 1. num. 6. numer. 5. versic. quartò deducitur. c. Rainucius de test. in prin. no. 24. & 3. var. ref. cap. 3. num. 5. vers. tertio principaliter. Gregor. Lopez. l. 32. tit. 9. part. 6. verb. Ne videri. in principio, Ant. Com. l. 40. l. 1. ari. nu. 36. Padilla in rub. C. de fideicommiss. num. 4.

& copiosius, quàm alij; Molina lib. 2. de primog. cap. 1. num. 3. quibus subscribit Sorus. 4. de iust. q. 5. art. 1. ad. 2. Id quippe in ornamentum & robur reipublicæ cedit, cuius interest, illustres ac diuites familias, procereſq; & optimates habere, qui belli ac pacis tempore ipsi deseruiant, eamq; gubernent & tueantur, ac veluti ossa & nervi ipsius sint. Id etiam in totius familiæ, ea primogenia inlittuentium, robur cedit ac firmamentum, dum, qui ad ea, tanquam familiæ caput, vocatur, cæteris suis opibus ac potentia præsidio esse solet ac iuvamini. Quæ sanè locum non haberent, si bona, ex quibus primogenia instituuntur, inter multos diuiderentur, integrumque possessionibus esset, ea subdividere, dissipare, conſumere, & alienare, vt ex se satis est manifestum. Perſpicuitatis autem gratia, sequentes conclusiones sunt subiiciendæ.

Prima est. In euentibus omnibus, in Primog. quibus in calce disputationis. 376. ex-
planatum est, in his Castellæ, aut Lan-
tania regnis, necessarium non esse facultatem Regis ad maioratus de bonis patrimonialibus instituendis, licitè in exteriori, & in conscientia foro, instituuntur. Probat, quoniam leges horum regnorum omnibus de republica communes, quibus ea dispositio de omnibus suis bonis, aut de illorum parte, subditi in eis euentibus permittitur, in illis non sunt, sed rationabiles & æquæ, latæ ab habete ad id auctoritatem; neq; in ea dispositione præiudicium vllum infertur legitimis portionibus, iuxta leges eorundem regnorum, ascendentibus, aut descendentibus debitis: ergo in exteriori, & in conscientia foro, licitè tales maioratus instituuntur: præsertim cum, vt dictum est, id cedat in commune reipublicæ bonum, & in splendorem ac robur familiæ cum maioratum instituentis. Semper excludimus abusus, qui ex institutionum nequitia intervenire possunt, & loquimur de re ipsa in se, si nulla mala circumstantia inhiat. Nihil enim est tam sanctum, circa quod, hominum nequitia, abusus intervenire non possint: ea tamen de causa res ipsa, quæ abutibus carere est nata, damnanda non est vt illicita. Quare, si quis auiditate memoriam sui nominis relinquendi, aut sublimandi aliquem ex suis filijs, vel propinquis, suamq; exaltandi familiam, iniussit,

iniuste, aut inordinatè, aliqua acquirat, vel eas elemosynas, aut opera alia pia non faciat, ad quæ, pro sui status & qualitatè honorum (vt li ecclesiasticus sit) aut ratione indigentis proximorum, conuenit, atq; ex bonis ita malè paratis, aut penes se retentis, & in alijs rebus, pijs infumendis, maioratum instituat, id quidem illicitum erit ex his prauis circumstantijs, & ex nequitia instituentis; non verò, quòd per se, seculis malis circumstantijs, illicitum in se sit instituire maioratum. Non item negamus, sæpe consilijs, longeq; melius esse, aliter de eiusmodi bonis disponere, quàm instituire maioratum; sed, quòd contendimus, est, hoc malum & illicitum non esse, sed bonum in se intendere verò sui nominis memoriam, propriæque familiæ splendorem, acque exaltationem, malum sanè non est, si appetitus eius rei moderatus sit; etiam si multa alia ex eis bonis fieri possent Deo gratiori, reipublice vtiliora, & propriæ salutis spirituali longè commodiora. Hanc totam conclusionem intendit Molina vbi supra à. nu. 5; vbi rectè insert, licet in Castella partem instituire posse maioratum filio suo naturali, aut nepoti ex illo, de omnibus suis bonis, aut de parte eorum, quam voluerit, quando descendentes legitimis caret, esto habeat ascendentes legitimos > quoniam, vt disput. 166. dictum est, licet in eo euentu tali filio, aut nepoti, legitimam non debeat, relinquere tamen illi potest omnia sua bona, aut partem eorum, si voluerit. Idem dicendum est de iure communi, & in Lusitania, si is filius, aut nepos, non esset hominis plebei, quo ad portionem, quam de iure communi, aut Lusitanis, disputatione citata explicatum est, posse illi liberè in eo euentu relinquere; cum tamen eam illi tunc relinquere non teneatur.

Secunda
conclusio.

Si maioratus institutor alios descendentes, aut ascendentes habeat, quibus portio legitima in ipsis suis bonis debeatur, atq; de bonis ita illis debitis, sine Regis facultate, & sine præuio eorum legitimo consensu, modo disputatione sequenti explicando, maioratum instituat, minisque illicitè atque inualidè eum conf-

tituit, tam in conscientia, quàm in exteriori foro.

Hæc notissima est, eamq; affirmat Molina vbi supra, num. 9. Cum enim leges, quæ legitimam portionem in bonis alicuius descendentes, aut ascendentes illius tribuunt, iustæ ac validæ sint, irritumq; & inane reddant, quòd in contrarium fuerit attentatum, vt disp. 158. & 159. dictum est; vtiq; ea institutio, quatenus sine Regis facultate, aut legitimo consensu eorum, quibus legitima debetur, facta fuerit de legitimis eas debetis, illicita, iniusta, atq; inualida erit, tam in conscientia, quàm in exteriori foro.

Tertia conclusio. Quando maiora-

Tertia
conclusio.

mus institutor descendentes habet, quibus legitima portio in bonis ipsius ex legum præscripto debetur, siue Rex illi facultatem concedat instituendi maioratum de omnibus suis bonis, vt relinquo ceteris liberis competentia alimentata, vt fieri consuevit, siue concedat facultatem instituendi maioratum de omnibus suis bonis, non exprimendo, vt ceteris liberis competentia alimentata relinqueret, semper relinquenda sunt ceteris competentia alimentata, atque ipsorum qualitate, quin & feminis competens dos in ratione alimentorum relinqui debet; vt nubere, pro ratione sui status, competenter possint. Quòd si aliter instituat maioratus, neque competentia alimentata relinquantur ceteris liberis, iniuste & inualida est ea institutio, tam in conscientia, quàm in exteriori foro, quatenus competentia alimentata aliorum contigerit, eatenusque reuocabitur, moderamenq; illi adhibebitur, etiam in foro exteriori, quatenus fuerit satis, vt ceteris liberis relinquantur competentia alimentata.

Iniquam autem reputo facultatem, quæ contineat, vt de omnibus bonis constitui possit maioratus, non relinquo ceteris liberis competentia alimentata; neque tutus esset in conscientia, qui, si illius maioratum institueret, non relinquo ceteris liberis competentia alimentata, moderamenq; princeps adhibere deberet in foro exteriori. Imò arbitror in Castella, vbi legitime filiorum suorum octo partes ex quindécim, & septem parentibus liberæ relinquantur, vt ex illis prohibito instituere possint maio-

B
ratum,

ratum, tardè concedi debere facultatem, ut in maioratus institutione contingatur legitimæ reliquorum filiorum, præter legitimam eius filij, qui ad eum maioratus in mediâ vocatur.

Tres priores partes affirmat Molina cum plerisque alijs, quos citat, ubi supra, à num. 10. easq; intelligit, etiam quando filij habent aliunde competentia alimenta. Et prima, vñ cum tertia, nempe quòd quando facultas continet, ut relinquatur cæteris liberis competentia alimenta, iniqua & nulla in conscientia, & in exteriori foro, sit institutio, quæ competentia alimenta eis non reliquerit, reuocandaq; sit, ac moderamen sit illi adhibendum, quantum satis sit, ut reliquis liberis competentia alimenta relinquatur, nouissimè ex se sent. Et enim cum, conclusa ea facultate, reliquis liberis non sola competentia alimenta, sed etiam integre legitime, ex legum præscripto in conscientia & in exteriori foro sint debita, sanè, si contra facultatem concessam, institutio maioratus competentia alimenta cæteris liberis non relinquatur, iniqua ac nulla ea est in conscientia, & in exteriori foro, ac proinde reuocanda ac moderanda erit, ita vt competentia alimenta relinquatur.

Secunda item pars, vñ cum tertia, nempe quòd quando facultas continet, ut de omnibus suis bonis possit instituere maioratum, non exprimendo ut cæteris liberis alimenta competentia relinquere, iniqua sit & nulla in conscientia, & in exteriori foro, ea maioratus institutio, quæ competentia alimenta eis non reliquerit, sitq; reuocanda ac moderanda, quantum satis sit, ut reliquis liberis competentia alimenta relinquatur, aut à maioratus possessore eis præstentur, ex eo facile probantur, quod in D

Quarta verò partem, quòd scilicet iniqua sit facultas, quæ contineat, ut de omnibus bonis constitui possit maioratus, non relinquendo cæteris liberis competentia alimenta, neq; tutus esset in conscientia, qui, vi illius, maioratus institueret, non relinquendo cæteris liberis competentia alimenta, moderamenq; princeps in foro exteriori ei institutioni adhibere deberet, ex eo probare conatur Molina ubi supra num. 14. quòd arbitretur, de iure naturali esse, teneri patrem relinquere filijs legitimis vsque ad competentia alimenta eis necessaria, secus verò quoad excessum, ac proinde quòd quantum princeps dispensare possit cum patre in lege positum, quæ certa quodlibet bonorum ipsius est eis debita in legitimam, ut ea lege non obstante possit instituere maioratum, contingendo eorum legitimas, non tamen possit dispensare, ut non accipiant tantum legitimæ, quantum satis sit ad competentia alimenta: quoniam id esset dispensare in iure naturali, ad quod non se extendit principum potestas. Ego verò quantum arbitrer, de iure naturali esse, patrem, si possit, præcidere filijs de alimentis, siue quibus vivere non possint, quando ea aliunde non habent, neq; sua industria & labore sibi illa comparare possint, satisq; congruum esse existimè rationis rectè deduci, seu institui ac pro pensioni naturali, qua parentei propendunt, ut filijs thesaurizent, eisq; parente vnde, absq; ulla indigentia, splendide vivant, non tamen arbitror esse de iure naturali, ut alimenta, etiam necessaria ad vitam tendam, illis relinquatur, aut tribuant, si aliunde ea habeant, aut sua industria & labore comparare illa possint, vnde vt competentia alimenta illis relinquatur, vnde accen. modè ad paternas diuitias, honorumq; & statum suum, ac parentum, temporalem hanc & caducam transigant vitam: præsertim cum, quòd vñ in republica sanctius & & splendidius, quam alijs, vivat, alioquinq; sit status & conditionis, quam alijs, nihil ad ius naturæ attineat, quò solo spectato, nullus mortalium maior est alio, neque illi debetur splendior & luctior vita, quam alijs. Quare aliunde partem conclusionis propositam mihi persuadeo. Nampe, quòd cum leges, quæ per-

tam quibant bonorum parentum præfcri-
bunt filij; in legitimam, unde sustentetur,
& familiam alimant, æque sint, rectæque
rationis ductui, ac propensionis naturali,
quæ parentis filijs præfaturant, eosque; per
ducere conatur ad statum, in quo non
egeant, valde sint contentæ, in pu-
blicitateque reipublicæ, bonum cedant, &
omnibus de reipublica communes sint,
per easque filij ius sibi ad suas legitimas
portiones comparant, recta ratio, æ-
quitasque non patitur, ut in detrimen-
tum ipsorum; princeps vique adeo dis-
penser in iuribus, quibus legitimæ por-
tiones ipsis sunt debite, ut neq; congrua
alimenta, iuxta opes; statum, ac condi-
tionem parentum; ad ipsos per obitum
parentum deveniant: maxime cum non
multum reipublicæ expediat multiplica-
tio maioratum, imò fortè esset longè vi-
filiis, non tunc multiplicari, quot re ipsa
multiplicari sunt, & in dies multiplican-
tibus; & cum plus satis multiplicentur, non
contingendo legitimas aliorum filiorum,
necum non ita eas etiam contingendo,
ut neque competentia alimenta ex ma-
gnis parentum opibus cæteris filijs relin-
quantur.

Ultimam verò partem ex eo mihi per-
fused; quod cæteri liberi ius ad suas
admodò moderatas portiones comparatio-
ne bonorum omnium suorum parentum
ut legum æquissimarum, omnibusque de
reipublica communium, comparant; ne-
que æquitas patitur; ut princeps; in
tantum eorum detrimentum, dispenser
in eis legibus; inique illud ab ipsis au-
ferat; eam, ut proxime dictum est, ma-
ioris bonum reipublicæ sit, portiones le-
gitimas singulis liberis tradi, quibus, se-
cundummodò ad opes paternas, compen-
tenter vivatur; quam multiplicari & au-
gere maioratum; cum ipsorum detrimen-
to; præsertim cum sufficienter maiore
multiplicentur & augentur, secluso
eorum reipublicæ liberorum detrimento, ut
etiam proxime dictum est. Equidè, quod
princeps in eo dispenser, quod legiti-
ma eius; quæ ad maioratum vocatur, vin-
culo primogenij subsistat, etiam quan-
do nullus alius est descendens, omnia
que bona parentum in hoc Castellæ re-
gno, iuxta consuetudinem, probabiliorum-
que sententiam, pertinent ad legitimam
talibus filijs, præter quantum, idque sint
parentes sicut maioratum ex quinto,

aut ex parte quinti, instituant; que non,
non adeo grane præiudicium tali filio in-
de sequitur, ut dicendum sit, illicitum,
irrationabilemque esse eam dispensatio-
nem; quandoquidem tota legitima ei-
dem filio manet, tametsi vinculo primo-
genij alligata: multò verò minus detri-
mentum illi sequitur, si parentes nepo-
tem ex eo filio habeant; siquidem ex ter-
tio & quinto instituire possent maiora-
tum in nepote, excluso filio ab eo ma-
ioratu: & multò adhuc minus detrimen-
tum illi sequitur, si fratrem, aut fra-
tres, haberet; quoniam, unà cum maio-
ri, aut cum minori sua legitimam, quod
plures fratres haberet, acciperet in ma-
ioratum tertium, aut etiam quantum bo-
norum parentum; eam tamen posset à
parentibus excludi à tertio & quinto. Cie-
terum quod, si sint duo filij, vna ex-
cludatur ab accipiendis integris quantor
partibus ex quindecim bonorum paren-
tum; quæ ad ipsos legitimam spectant,
ut alius plurquam ex vndecim partibus
sua legitimam; & tertij ac quinti bono-
rum patris; obtineat maioratum, sanè æ-
quitas id non patitur; & multò minus æ-
quitas patitur, ut si sint tres filij, duo
excludantur, singuli quidem à minore
C portione sua legitimam, at ambo simul à
maiori portione, ut maioratur alterius;
institutus ex sua legitimam & tertio; ac quin-
to parentum, vltioris augatur; neque
sanè id ego principibus consulerem, ut
in eo dispenserent. Scio Molinam ubi
supra, præsertim. numer. 26. Contraria-
riam, numer. 4. citato Antoon. Gom. li.
40. Tauri. numer. 37. & plerosque alios;
contrarium affirmare, dictos, quod lex
quotam legitimam statuens, de iure sit hu-
mano, posuitque proinde princeps in il-
la dispensare. Scio item receptum esse
in praxi ex eo fundamento, & ex au-
toritate eorum doctorum. Mihi verò,
quod dixi, plus placet. Enadamentum
però in contrarium, locum non habet,
quando vi legis humane comparatum
est in tertio; & quando dispensatio non
est in maius commune bonum, quàm
sit bonum, quod perferat, seclusa est dis-
pensatio, & quàm sit, quod impediat;
adhibita est dispensatione in re autem pro-
posita ius est quantum filijs vi legis hu-
manæ omnibus communis; neque dis-
pensatio cedit in maius bonum publicum;
ut o sensum est.

Quarta
doctorum
conclusio.
7

Doctores hanc quartam conclusionem communiter statuunt. Quando aliquis omnino caret descendentibus, habetque ascendentes, licet maioratum instituit ex principis facultate de omnibus suis bonis, privando ascendentes legitimam in bonis ipsius debita. Ita communis sententia, quam Molina vbi supra, num. 2. refert. Ducuntur illo communi argumento, quod legitima portio in bonis descendentium, solum sit ascendentibus debita iure & statuto humano: princeps autem dispensat ex rationabili causa possit, ut is legitima privetur, cui iure humano est debita. Merito Couar. numer. citato ait, ascendentibus debita esse à descendentibus alimenta iure naturali, si ea non habeant, ac proinde consentiet, neque ea regia facultate posse institui talem maioratum, nisi relictis eis alimentis, sine quibus vitam transigere non possent. Imò verò dubitandum non est, necesse esse ut minimum illis relinqui competentia alimenta unde, accommodatè ad suam conditionem & statum, congruenter transigant vitam; quod Molina vbi supra observat. Qui etiam addit, cum dispensatio, ut maioratus ex omnibus bonis instituitur, privando ascendentes legitimam in eis bonis ex legum præscripto p'is debita, fieri non possit, nisi ex sufficienti ac rationabili causa; sufficientem autem & rationabilem non sit, ut descendens in aliquo transgressus maioratum instituat, qui non pertinet ad familiam ac sobolem ex ipso propagandam, sicut est legitima causa, ut instituat in vno descendentium, in quo nomen & familia institutoris conservetur; sibi videri, non posse licet eam facultatem concedi, nisi ut maioratus instituitur in aliquo ascendentium, cui legitima debeat, aut in fratre aliquo institutoris, ad quem ab eo ascendente devenire deberet maioratus. Ego verò, iuxta ea, quæ in probatione duarum ultimarum partium conclusionis præcedentis dicta sunt, existimo, quod, cum ius sit quæ situm ascendentibus ad suas legitimas portiones ex e'is bonis vel legum æquidarum, omnibusque de rebus publicis communibus, quæ in recompensationem legitimarum, quæ hijs debeantur ex bonis paternis, parentibus eas legitimas in bonis filiorum concederent, quando filij descendentes non haberent,

Doctores

A præsertim cum sæpe ea bona à parentibus in filios emanant, & filij suum esse à parentibus acceperint; neque utilitas tanta sit boni communis, aut institutoris maioratus, ea etiam via maioratus multiplicari ex legitima parentibus debita; nefas esse principibus dispensare cum descendentibus, sine ascendentium consensu, ut maioratus instituitur ex portionibus ascendentibus debitis, etiam si in vno ascendente institueretur, ex legitima alteri debita. Quando autem vni tantum ascendentium legitima deberetur, in eoque maioratus institueretur, & post eum vocaretur ad maioratum filius maior natus eiusdem ascendentis, aut filius, quem ascendens vellet, tunc, quia id in modicum, aut nullum, detrimentum talis parentis cederet, posset princeps dispensare, ut maioratus, etiam ex legitima ei parenti debita, institueretur.

B Quinta conclusio. Si habens descendentes, aut ascendentes, cui legitima in bonis ipsius debeat, maioratum sine Regis facultate instituat de ea legitima, & alijs suis bonis, ad quem vocet eum, cui ea legitima debeat, sub ea tamen lege ac conditione cum maioratum instituat, ut si is, cui ea legitima debetur, consentire velit in eo gravamine, obtineat maioratum; alioquin accipiat solum suam legitimam, & incrementum deveniat ad alium; tunc, si ille expressè consentiat in eo gravamine circa suam legitimam, aut tacitè maioratum integrum acceptat, do cum scientia, quod maioratus sit ius institutus, valida eo ipso est ea institutio, legitimaque, vni cum incremento, alligata manet vinculo maioratus; si verò non consentiat, liberam tunc accipit suam legitimam, & in incremento succedatibus. Conclusio hæc ex se est satis perspicua, & constat ex ijs, quæ disp. 577, à nobis dicta sunt. Rectè verò Couar. esp. Raynaldus de test. 3. 2. num. 4. ait, in hoc eventu, validum esse pactum filij cum patre, & consensum filij in eo gravamine vivente patre, pro eo emolumento: quoniam non consentit veritas in eo gravamine, & quasi immutatione suæ legitimæ, sed pro emolumento maximo.

Sexta conclusio. Si quis maioratum sine Regis facultate instituat de legitima debita filio, quem non suum iura vocat, aut alicui ascendenti, & de filij bonis,

Quinta
conclusio.
8

Sexta
conclusio.
9

nis, ad quem vocet eum, cui talis legitima debetur, non appositum condicione, de qua precedente conclusione habitus est sermo, valida est de iure communi institutio: quoad incrementum, non verò quoad legitimam, sed legitima manet libera ab eo vinculo. Idem, iuxta communioem ac veram sententiam, est dicendum hodie de eodem in re communi, esto filio suo sit debita ea legitima, isque similiter vocatus sit ad eam maiorem. De iure verò Castellæ, si legitima sit debita filio suo, vel emancipato, isque vocetur ad maiorem, succedit quidem in omnibus illis bonis, legitima tamen, & incrementum, libera manent ab eo vinculo & granamine. Hæc conclusio tota asserta & probata à nobis fuit disp. 177. citata, eaque de causa non plura hac de re hoc loco dicimus.

S V M M A R I V M.

- S** I C V T inuadum est pactum, quo quis sibi alimti facultatem testandi: ita de iure communi inuadum est pactum, quo quis filie promittit, se equali portione institutum eam heredem cum filio: aut quo quis promittit, nullum filiorum melioratum præceteris, aut equaliter dispartum omnia bona inter filios.
1. Pacta hæc valde redduntur, si iuramento confirmantur.
2. In hoc regno, si quis contractum inter viros promissit, se non melioratum aliquem suorum descendendum: eaq. de re confirmata scripturam publicam, valet pactum, etiam si inuadit ea melioratio; si illem efficitur. Idem est si sine scriptura publica id pactum confirmet iuramento. Potest etiam probari testibus fuisse factum scriptura publicam: si suis deperdit.
3. Promissio in hoc regno facta circa meliorationem alicuius descendendum in tertio, et quibus causa matrimonij, aut ex alia onerosa, valet. Si autem non fiat, facta ante mortuo, qui illam efficere promissit.
4. Qui videlicet promitteret non meliorare filiam, conferretur promittere non meliorare nepotem; neque alium descendentem.
5. Pactum de meliorando filio, aut filia, causa matrimonij, etiam cum ipsemet fiat, et efficitur.

- postea illud renunciat alius, qui cum ipso in eum talis pacti contraxit, aut dilcedat sine liberis, valet.
7. Si is, cui facta est promissio de eo meliorando ex causa onerosa, aut infirmamentum publico de non relinquendo alteri nato rem portionem, mortuus non relicta solumbo, expirat pactum: scilicet si solumbo relinquatur.
8. Ut eiusmodi promissiones obligare desinant, non satis est remissio eius, cui facta sunt, si alter vi illarum cum eo contraxit, etiam si ea remissio iuramento confirmetur: sed etiamque est necessaria remissio, ac sufficit.
9. Eiusmodi promissiones inuadit sunt iem hodie post legem Caroli quinti in fauorem dotis filie factæ ultra illius legitimam matrimonij causa. Secus comparatione filiorum, et etiam filiarum ad ingrediendum monasterium, et ad alia onerosa.
10. Si iuramento post eam legem Caroli quinti, se abstinentes parens in augmentum dotis filie, non meliorare aliquem filiorum, aut meliorare filiam per virginem voluntate, nulla ex tali iuramento confurgat obligatio.
11. Renunciatio successioni in bonis eius, in quibus renuncianti legitima debetur, vno et tribus modis fit.
12. Nihil impediens renunciatione, potest nulli ipso iure, facta in totum, aut in parte ei, in cuius bonis renuncianti legitima debetur, succedit renuncians in integram suam legitimam, et ab intestato in maiori portione, si maior portio ab intestato illam contingat. Quin renunciatio facta ei, in cuius bonis nihil debetur, nihil impedit quominus renuncians succedat illi ab intestato, et ex testamento.
13. Renunciatio, qua renunciat legitime, aut successioni, sub iuramento, nec vi, nec dolo, nec metu extortum, valida est, et quomodo late intelligenda. Excapitur renunciationes, de quibus disput. 149. dictum est.
14. In precedenti euentu, nec nepotes succedunt alicui, cuius successioni pater eorum renuncians, esto illorum pater sit mortuus ante eum, nisi iuramentum iniuste ex ipso forum patre fuisset extortum: nam tunc succedunt.
15. Si filius, aut filia, ante ingressum religionis paternæ hereditariæ cum iuramento renuncians, etiam si pater post profectum talis filij moriatur, non succedit mo-

naſterium hereditati ita renunciat.

- 16 Conditio, ſi ingrediatur religionem, non va-
let renunciatio hereditati iuramento
confirmatam, factam ſub ea conditio-
ne.
- 17 Non cenſetur gravis leſio monaſterij, aut
religioſi, ſi predicto modo, qui religionem
ingredi vult, renunciet, reſervata ſolum
quinta, aut minori parte illius, nec proinde
locum habet reſtitutio in integrum.
- 18 Quando filius, aut filia, valide hereditati
maternae renunciaſſent, antequam domi-
nium illius conſequerentur, ſive pater ſe-
milis ipſorum renunciatioſi conſentiret,
ſive non, & ſi fractus illius ad patrem reſ-
ſpiceret. Si vero dominium illius conſeque-
rentur, pater comparet & ſi fractum il-
lius, etiam ſi renunciatioſi valide pater eo
ſenſiſſet.
- 19 Quando filius, aut filia, valide cum iura-
mento renunciat hereditati paternae, at-
tendi debet cauſa, ob quam renunciat: quon-
iam ſub conditioſe illius cenſetur renun-
ciare, & q. proinde eſſente, invalida reddi-
tur renunciatio. Et multa circa id expendi-
duntur.
- 20 Renunciatioſi licet quis valide hereditati
alicuius, ſuccedere tamen eidem poſſet per
ſolium, ad quam deveniat, & per ſuam fra-
trem, eſſo is illam non adiuverit, ſed tranſ-
mittit.
- 21 Renunciatioſi ſi quis valide patris heredi-
tati, ſi ſiſte ad ſecundas nuptias tranſeat,
eaq. ratione bona, quae pater ex prioris ux-
ore accipit, dividenda ſunt inter filios il-
lius, ſi filius ſuccedit in portione, quae ex
matre ita ipſam contingit.
- 22 Renunciatioſi hereditati paternae, non cenſe-
tur renunciare iſi, quae non deſcendunt in
re hereditario, & maioratui, ſcudo, &
emphyteuſi non hereditarij, niſi aliud de
mente renunciatioſi conſtet.
- 23 Renunciatioſi cum iuramento hereditati pa-
ternae, etiam ſi ſcicut ex teſtamento, ſi tamen a
patre heres inſtituitur, ſuccedit & tranſ-
mittit eam hereditatem.
- 24 Renunciatioſi hereditati iuramento confir-
mata, non renouatur natiuitas filiorum
renunciatioſi.
- 25 Renunciatioſi ſucceſſioni in bonis alicuius
iuramento confirmata, non redditur ex
eo nulla, quod renunciatioſi ignoraret, in-
teſtatiſi eſſe nullam ſcduſo eo iuramen-
to.
- 26 Renunciatioſi cum iuramento ſucceſſioni
eſſe minorem, etiam impuberem, non an-

- feri validitatem & renunciationem non ex tor-
ta per iniuriam.
- 27 Renunciatioſi paternae ſucceſſioni cum iura-
mento, valide renunciat, eſſo filius ſon-
tis ſit, nec aliquis valeat donatioſi facta
ab eo parti.
- 28 Renunciatioſi ſi quis per vim, metum, aut
iuramento ſucceſſioni, licet inde ius non
comparet iſi, in cuius fauorem eſt renun-
ciatum, & relaxare debet id iuramen-
tum, ante relaxationem tamen, qui iura-
uit, contravenire non poſſet ei renuncia-
tioni.
- 29 Metu ſi facta ſit renunciatioſi, etiam renun-
ciatioſi, quorſq. invalida, invalida ſq.
quo ad id ſit maioratui ex eis bonis
inſtitutus.
- 30 Renunciatioſi iuramento confirmata & do-
lo ex tora, & falſis promiſſionibus, aut
falſis perſuaſionibus, invalida eſt, neq.
eſt tunc neceſſaria relaxatio iuramenti.
- 31 Quando in renunciatioſi ſucceſſioni iura-
mento confirmata, leſio renunciatioſi in-
tervenit, & explicetur, an valida ſit, &
an leſio ſi beneſit, diſtinguitur, quan-
do renunciatioſi dicatur gratuita, & quan-
do contraria ex parte oneroſa.
- 32 Renunciatioſi ſucceſſioni iuramento confir-
mata, ſi facta ſit vero animo condonandi,
quod tunc accipitur, aut incrementum, quod
condonatur, comparet verum ius iſi, in cuius
ſententiam ſit, eſſo renunciatioſi minor eſ-
ſet, & locum non habet relaxatio iura-
menti, neq. reſtitutio in integrum, niſi bo-
nam commune contrarium poſtuleret ob
numquam leſionem exiguum iudicium, ac
multam ſocialitatem, renunciatioſi.
- 33 Renunciatioſi legitime iuramento confirma-
ta, non cenſetur comprehendere alimen-
ta, ſi renunciatioſi aliunde ea non habeat, niſi
ſi aliunde primatur, aut intelligatur fuiſ-
ſe minimi renunciatioſi. Et de alimentis
civibus neceſſariis ad conſervationem vite
eſſet nulla ea renunciatioſi iuramento con-
firmata.
- 34 Si cū iuramento reſcinditur ſucceſſioni, contra
ea meri oneroſo, pro maluſi iure aliquo, &
leſio quae unquam interveniat, attento pretio,
quo ea ſucceſſio eſſimaretur, quam dati renun-
ciatum fuit, invalida quod incrementum
eſt talis renunciatioſi conſcientiae ſu-
ro. Et iſi, cui facta eſt, relaxare tenetur
iuramentum, aut ſuperior illius, ante relaxa-
tionem vero contravenire renunciatioſi
non poſſet.
- 35 In hoc eodem eſſent in foro exteriori
pubeſ

beri non conceditur actio, esto lesio sit ultra, aut infra, dimidium iusti pretij, neque conceditur remedium legis. 2. C. de res. vend. (excipit in Lusitania, si iuramentum adhibitum sit sine Regis facultate) Deberet tamen relaxari iuramentum, & concedi actio, si lesio sit ultra, aut infra, dimidium iusti pretij.

36 Si minor solum confirmet iuramento contrarium, aut renunciationem onerosam, in quibus sit lesio ultra dimidium iuste estimationis, neque addat unde sufficienter exprimat, renunciare beneficio. l. 2. C. de res. vend. agere poterit ex l. 2. Expediret tamen, ut relaxaretur iuramentum, & id in conscientia esset necessarium, si fecerit intendit obligare neque inde agere. Idem de maiore, si iuramento confirmavit actum, conclusum iuramento nullum.

37 Renunciatio legitima, aut parti illius, consensu in id, si fiat, non quidem ante testamentum, sed in ipsa testamenti confessione, aut post illud confectum, & talia sunt, etiam si iuramento non confirmatur, neque poterit agi postea adversus testamentum, in quo ita sit preteritus, aut exheredatus, esto neque hoc, neque quæ alia causa sit in eo inserta. Et in quo evenit non sufficiat tacitus consensus renunciationis partis legitime, sed requiratur expressus. Et in quo alio esset testamentum nullum, esse approbaretur post testatoris mortem, nisi approbaretur in ipsa confessione testamenti, aut in eo inferretur causa exheredationis, aut preteritionis.

38 Renunciatio legitima, aut parti illius, in favorem coheredis, aut coheredum, valida est, etiam si iuramento non confirmetur, modo accedat ad id consensus eius, in cuius bonis debetur, & in eo perseveret usque ad mortem. Idem de quocunque pacto circa successionem in bonis illius. Sine tali vero consensu, invalida est renunciatio, & pactum circa successionem in bonis illius, etiam si iuramento confirmetur, & sub pena anathematis hereditatis fisco. Idem est de quæcumque dispositione rei ita obtinenda, etiam si hypotheca subijciatur, sine consensu eius, cuius ad huc est.

39 Pactum futuri heredis cum creditoribus eius, cui heres esset futurus, ne ab ipsis exigere ea debita, validum est sine eius consensu, cui successurus est. Secus de pacto, quo debitoribus illius remitteret debita.

40 In pactis, quæ dicta sunt valida esse accedente consensu eius, cui esset succedendum, & perseverante in eo usque ad mortem, si sit iuravit, non revocare eam consensum, tenetur sub reatu perjurij illum non revocare. Si id non iuravit, nihil impedientibus iuramentis, quibus heredes, aut coheredes illa firmassent, posset revocare consensum, & irrita eo ipso redderentur, neque obligarent coheredes.

41 Renunciations, de quibus est dictum validas esse sine iuramento, si factæ sine illo sint a minore, subveniat ei circa illas restitutione in integrum. Quo remedio caret, si illas iuramento confirmavit.

42 Dicta circa primam renunciationis modis, quoruscumque locum habeant circa secundam & tertium.

43 Maioratus quosque institui possit ex legitimis filiis ac filiabus debitis, etiam sine regia facultate, renunciationibus filiis ea in parte suis legitimis. Et quem facilius maioratus ex eis institui, columij subiacent.

Maioratus institutio ex legitimis debitis, quando & valida sine Regis facultate, ex consensu eorum, quibus legitima illa debentur. Et quedam alia rei huius occasione examinantur. Disput. 579.

Integra explanatio eorum, quæ disputatione præcedere dicta sunt, ex ameo colligatur eius, quod primo loco est propositum. Eius tamen occasione simul libet examinare, quousque validum sit, aut non sit, pactum circa successionem in bonis alienis.

Quemadmodum de iure civili invalidum est pactum, quo quis sibi facultatem testandi eo modo, quo voluerit, admittit, ac proinde quo se aliorum, vel aliquem instituit herede, vel non revocare suum testamentum, ut disp. 171. dictum est; quia etiam ratione invalida est donatio omnium bonorum præsentium & futurorum, quia per eam sibi facultatem testandi eo ipso admittit, ut disp. 280 explicatum est sic quoque, eodem civili iure nullum est pactum, quo quis filix promittit, se ex æquali portione instituatorem

B 4 cam

cam heredem cum filio, esto in iustitiam
to dotali, atq. ex causa onerosa matrimo-
nij cum tali filia, id pactum efficiat, atque
adeo iure civili inualidum est pactu, quo
quis promittit, nullum filiorum meliorare
præ cæteris; quoniam eo ipso sibi libertatem
admit, quæ sibi naturali ac gentium
iure competit, test. vidi de eis suis bonis,
quæ civili iure in legitimam filiorum do-
putat non sunt, vt voluerit. Ita habetur
expressè, l. pactum quod dotali. C. de pa-
ctis, & affirmat communis doctorum sen-
tentia, quam referunt ac sequuntur Co-
uar. capit. quāvis pactum part. 3. in prin.
num. 2. Ant. Gom. l. 22. Tauri. num. 19.
& Gutier. de iur. consil. par. 1. capit. 59. à
num. 1. Idemq. esset, si pactum continge-
ret, vt donatione inter vivos æqualiter
omnia bona sua præsentia & futura diuide-
ret inter filios: quia similiter sibi auferret
libertatem testandi; sedus verò, si pactum
cōtingeret, vt æqualiter donaret aliqua in-
ter vivos filijs, relinquendo sibi alia bona,
vnde liberè inter eos testaretur, vt Gutier.
ibidem, cum alijs, rectè affirmat.

Vtrum autem pactum illud, quo quis si-
bi promittit, se instituturum illam hære-
dentem portione æquali cum alijs filijs, aut
quo promittit se nullum filiorum meliora-
turum, validum reddatur, si confirmetur
iuramento. Communis doctorum senten-
tia cum Bart. & alijs, quos in simili qua-
stione disp. 51. citauimus, negat: quoniam
patrem auferre sibi eam testandi libertatem,
est contra bonos mores: iuramentum
autem de re contra bonos mores, fectū
cita, est nullum. Proculdubio tamen di-
cendum est cum Baldo, Coar. cap. quā-
vis pactum, part. 3. in initio. num. 2. & 8.
vers. vlt. & cum alijs, quorum sententiam
amplectitur Gutier. vbi supra, num. 7. red-
dividit ad firmu (Excipe in Lusitania, si iu-
ramentū de facultate regia adhibitu non
sit, iuxta ea quæ disp. 149. dicta sunt.) Id
quod satis est perspicuū ex dictis disp. 51
& 280. Neq. enim id est cōtra bonos mo-
res, quasi illicitum sit, quæquam facultatem
testandi, sibi competentem stando in
solo naturalis ac gentium iure, restringere,
aut protius adimere, vt præsertim disp.
51. copiosè offensum est: sed solum est
animè consentiens cum moribus, quos
iurisconsultis visum est, esse debere in bene
instituta republica: iuramenti autem de re
non illicita, ferendum est. Adde, pa-
rentem id paciscentem, non sibi omnino

A auferre facultatem testandi; quippe, nihil
impediente eo pacto, relinquere possit fi-
lij plerumq. filijs, & id non impediatur te-
stari liberè circa extraneos de parte suo-
rum bonorum, quæ ad filiorum legitimam
non pertinet.

In hoc autem Castellæ regno. l. 22. Tau-
ri, quæ est. l. 6. tit. 6. lib. 5. nouè collect.
derogatu est sanctioni legis, pactum quod
dotali, dum prior eius legis pars sic habet.
Si el padre, o la madre, o alguno de los ascendien-
tes, prometio por contrato entre vivos de no me-
jorar alguno de sus hijos, o descendientes, y puse
sobre ello escritura publica, en tal caso no podrá
hazer la dicha mejora de tercio ni de quinto, y si
la hiziere, que no valga. Vbi vides, posse ali-
quem in fauorem filij, aut cuiusvis filij, ad-
dimere sibi potestatem meliorandi alium,
aut alios, atque adeo relinquendi illos he-
redes in maiori portione, quàm fuerit ea,
quàm reliquerit ei, in cuius fauorem fac-
tum fuerit id pactum: Vt tamen id pac-
tum valeat, & deroguet legi, pactum
quod dotali, fieri debet in scriptura pub-
lica, vt aperte in eal. l. 22. dicitur, alio-
quin manet in sua vi lex, pactum quod do-
tali. Si autem pactum illud iuramento con-
firmaretur, validum esset, esto factum non

B
C
D
esset in scriptura publica, sed in priuata,
aut coram testibus, vel, illud confiteretur
is parens, iuxta ea quæ supradicta sunt, &
affirmat Gutier. vbi supra, num. 9. Neq. i-
dex ecclesiasticus, aut secularis, tunc re-
laxare posset iuramentum licitè, & hinc fran-
de, vi, aut metu, factum in fauorem tertij,
vt disp. 149. dictum est. Si item pactum de
non meliorando, factum esset in scriptura
publica, & illa esset deperdita, poterit pro-
bari per testes, pactu fuisse factu in scriptu-
ra publica, argumento. l. testis. 4. vlt. C. de
test. & affirmat communis doctorum sen-
tentia, quam Anton. Gom. ibidem. nu-
mer. 28. refert ac sequitur, & consistat ex di-
ctis disp. 448.

Eadem quoq. lex in posteriori sua par-
te derogat legi, pactum quod dotali, dum
sic habet. Y ansí nísimo mandame, que si pro-
metio el padre, o la madre, o alguno de los ascen-
dientes, de mejorar a alguno de sus hijos, o descen-
dientes, en el dicho tercio y quinto, por via de can-
samiento, o por otra causa onerosa alguna, que en
tal caso sean obligados a lo cumplir y hazer: y si
no lo hizieren, que passados los dias de su vida,
la dicha mejora y mejoras, de tercio y quinto,
sean auida por bechora. Vbi etiam vides, posse
etiam quenquam sibi adimere facultatem testa-

testandi ad libitum de tertio & quinto, astringendose id totum relinquere vni filiorum ex causa matrimonij, aut ex qua-
cunq; alia onerosa, & nihil illius relinque-
re alijs filijs, aut descendens: cum ta-
men in hoc eodem regno parentes solum
de quinto possint liberè omnino testari,
& de tertio solum inter suos descendentes,
si plures vno habeant, vt habet com-
munis ac probabilior sententia, neque, vt
valida sit hæc posterior promissio, necesse
est, vt fiat in scriptura publica. Si ergo pa-
cta, de quibus hac lege est sermo, valida
sunt, & vi huius legis derogant legi, pacti
quod dotali, nullo ad habito iuramento,
quo confirmantur, signum profectò est,
eius non esse contra bonos mores, quasi ille-
gitimus aliquid contineant, ac proinde, esto
hæc lex lata non fuisset, si iuramento con-
firmarentur, valida essent, nihil impedi-
ente lege pactum quod dotali, quæ illa nulla
reddidit: pacta enim nulla, si mala nõ sint,
vim ex iuramento acquirunt, vt disp. 149:
copiose probatum est. Ant. Gom. ad ean-
dem legem. n. 20. multa verba prodigit, an-
xiè laborat, neq; se satis extricat, in defen-
denda æquitate eius legis. Nec id est mi-
rum, cum falsò existimet, contra ius natu-
rale esse, quoniam sibi auferre facultate
liberè testandi, neque id vim habere,
esto pactum, quo eam sibi auferat, iuram-
co confirmetur, vt disp. 151. & 280. eum
censere retulimus. Errat verò dum non at-
tendit, nullam esse hanc consequentiam;
stando in solo iure naturali ac gentium, fa-
cultatem habent homines testandi de suis
bonis, vt libuerit, ergo contra ius naturale
est, pacto sibi eam auferre. Sicut enim, stan-
do in naturali ac gentium iure, dominus
est vniuersusq; eorum, quæ possidet, & li-
berè de eis potest disponere, tum inter vi-
uos, tum etiam vltima voluntate, & tamen
non est contra ius naturale, quòd pacto
illa esset alterius, transferendo in eum do-
minium illorum, aut quòd esset illa al-
teri debita, auferatq; proinde à se eam li-
bertatem disponendi de eis: ita profectò
non est contra ius naturale, quòd quis pa-
cto à se auferat facultatem liberè de suis
rebus testandi: sicut etiam non est contra
ius naturale, quòd ciuile ius eam facultate
tem ab eo auferat circa portionem, quam
esse voluit legitimam descendens, aut
ascendens.

5 Circa priorem partem legis. 22. relatæ,
est obseruanda, qui promississet illo modo
ut

A non meliorare filium, neq; etiam posse me-
liorare nepotem, aut alium descendentem.
Quoniam in eo euentu eadem esse ratio de
nepotibus, & de filijs, eaque apertè fuit
contrahentium intentio, in pactis au-
tem voluntati & intento contrahentium
est standum, & non sono verborum dun-
taxat; nomineq; filiorum, quando hæc cõ-
currunt, descendentes omnes cõprehen-
duntur, etiam in materia odiosa. Ita Ant.
Gom. ad eam. l. n. 27. Gutier. vbi supra, nu.
11. & alij, quos Gutier. citat.

Quod ad secundam partem eiusdem le-
gis attinet, Ant. Gom. ibidem nu. 22. licet
rectè asseruerit, modò pactum fiat ex causa
onerosa matrimonij, aut alia, factis esse li-
tate pactum & promissum, fiat filijs, aut ge-
nero, eò quòd bona, illa non querantur
genero, sed filijs, tamen cõmodus vti-
litas ad genus pertineat, addit tamè,
si pactum fiat filijs, non cum genere, sed
filijs, vt melius contrahat, meliorem ve &
ditiorem maritum inueniat, nullum deter-
minando, pactum esse nullum, esto postea
aliquis cum ea contrahat, ducit eo pacto
de illa meliorata. Contrarium tamen ar-
bitror esse verum, anodò sequatur matri-
monium, causæ onerosæ, sub cuius con-
ditione est censendum factum. Et enim eo
ipso, quòd pactum illud fit, vt illa melio-
rem ac ditiorem maritum inueniat, verè
fit per viam de casimento, & causæ onerosæ, vt
lex ipsa exigit ad pacti validitatem, esto non
exprimatur cum quo in particulari, id ma-
trimonium & causa onerosa celebrari de-
beat, & videtur consentire Gutier. vbi su-
pra nu. 13. Bene autem Ant. Gom. ibidem
num. 23. addit, eaq; in re consentit cum eo
Gutier. vbi supra nu. 43. si postea gener
vita discedat, etiam liberis non relictis ex
eo matrimonio, aut si postea gener remit-
tat focero id pactum, validum tamen per-
manere comparatione filijs: quoniam per
id pactum filijs: quæsitum est ius ad eam
meliorationem, esto intuitu generi, vt cū
ea contraheret, esset celebratum, imò esto
cum genere, quatenus io ipsius cõmodum
redundabat, neque volebat aliter cum ea
contrahere, esset celebratum, argumento
l. si post mortem. §. vlt. ff. de bonor. posse.
cõtra tab. Hæc, quæ de promissione facta
filijs, vt nubat, dicta sunt, similiter locum
habent de promissione facta filio, vt ali-
quam ducat vxorem, aut ex alia causa one-
rosa, vt ex eadem lege liquet.

Si is, cui facta est ea promissio de eo
B 5 me

meliorando ex causa onerosa, vel cui in instrumento publico facta est promissio de non relinquendo alteri maiorem portionem hereditariam, moriatur non relicta sobole, tunc integrum est patri non servare pactum, ut pote eo ipso finitum: secus verò, si sobolem relinquat: nam illa succedit in eo iure defuncto, eumque repræsentat, ac proinde similiter cum illa est servandum pactum, atque cum defuncto fuisset servandum. Ita Ant. Gom. vbi supra in calce. n. 24. & n. 25.

3 Quando eiusmodi pacta facta essent, ut alius contraheret matrimonium cum eo, cui aliquid tale promissum est, & sequetur matrimonium in hoc alio id sciente, eaque de causa contrahente matrimonium, tunc non satis esset remissio eius, cui id promissum est, ut parens posset relinquere alteri filiorum maiorem portionem, aut eum meliorare, etiam si remissio esset facta cum iuramento ab eo, cui id esset promissum, sed necessarium esset, ut is quoque remitteret, quia de causa contraxit matrimonium. Ratio est, quoniam ea remissio, sine consensu huius, cederet in iniuriam & detrimentum huius, qui ea de causa contraxit, & de cuius interesse simul agitur, ubi etiam virtute promissio ex causa secum onerosa, quare sine huius consensu esset invalida talis remissio, & mala, ac proinde non servanda, esto iuramento esset confirmata. Remissio verò utriusque eorum simul, etiam si filios haberent, valida esset, esto per accidens in detrimentum filiorum redundaret. Ita Gutier. vbi supra. nu. 12. & 73.

9 Carolus. 5. anno. 1534. in comitijs Madridi celebratis, respondendo ad. 101. quando cum petitionem procuratorum civitatum, legem condidit, quæ est. 1. titu. 2. lib. 5. no. 12. collect. & qua, præter alia circa dotes filiarum eorum, qui bona vincula habent. Ge statuit. Mandamos, que ninguno pueda dar, ni prometer, por via de dote ni casamiento de hijas, &c. no ni quinto de sus bienes, ni se emienda ser mejor: da tacita, o expressemente por ninguna manera, de contrato entre viros: so pena, de todo lo que de mas, de lo aqui contenido, fuere y prometierte segun a. cho. es, lo aya perdido, y pierda. Dubium verò est, utrum hæc lex, quæ posterius est lata, de quaget quoad dotem filiarum. legi. 22. Tauri quoad priorem, & posteriorem sui partem. Etenim quoad filios, quin & quoad filias ex alia causa, quam dotis & matrimonij, ut ad r. eli-

gionem ingrediendam, perspicuum est, nihil illi derogare: cum in his eventibus nihil ea lex. 1. loquatur. Paucis verò dicendum est cū Gutier. c. 59. citato à. n. 14. & Baeca, quem citat, illi derogare, ac proinde invalidum esse pactum publico instrumento confectum, quo parentes se astingant, nulli filiorum relinquere maiorem portionem hereditariam, quæ filiarum, ad quæ maritanda, possesque, nihil eo pacto impediatur, meliorare quencumque alium, aut quoscumque alios ascendenti in integro tertio & quinto. Ratio est, quoniam pactum illud verè esset contractus inter viros via dotis ac matrimonij talis filiarum, quo ei promitteretur aliquid de tertio, aut quinto, verèq; illo cum feretur meliorata expressè, aut tacitè, in aliquo tertij, aut quinti, ultra suam legitimam, quæ omnia prohibentur, nullaq; red duntur ea lege. Longè verò apertius est, nullum esse pactum, quo promitterent meliorare filiam causa matrimonij in tertio & quinto, aut in aliqua eorum parte, ut ex se est satis perspicuum. B Si filiarum promitterent, aut traderent in dotem aliquid ultra legitimam, integrum eisdem parentibus postea esset, disponere de toto tertio & quinto, meliorando aliquem, aut alios quos descendentes in illis, aut legando de quinto, quæ vellent, & meliorando de reliquo quinti, & de integro tertio, descendentes, aut descendentes, quos vellent, qui ita meliorati repeterent in eo eventu à filia illa, quod ultra legitimam accepisset; eò quod invalidè ac reuocabiler ex præscripto legi primæ citatæ id accepisset. Solent verò, qui contractum ea lebrant, obtinere à Rege dispensationem in ea lege, ut illa non obstante, plus promittant, & tunc valide id efficiunt. Obseruamus tamen, quatenus prohibuit, cassumque redditum sit, contractum inter viros dare, aut promittere in dotem filiarum aliquid ultra legitimam; prohibuit tamen non esse, illis succedere ab intestato parentibus in portionem æquali cum reliquis fratribus, neque item prohibuit esse, patrem ex testamento illi rehoquere æqualem portionem cum fratribus, aut maiorem, vel illam omnino meliorare in tertio & quinto. Quare ex ijs, quæ ei filiarum obenerunt per mortem parentum, rectè potest habere in dotem plus, quam suam legitimam, esto ante mortem parentes ipsi egissent, pacti essent, de ea maritanda cum tota ea dote, quicquid perperam cum Baeca Gutier. vbi

vbi supra. numer. 17. in contrarium dicat. Quando item filia à parentibus accepisset plus dotis, quàm effect sua legitima, aut id illi promississet, vtiq;e, si ex testamento patris tantundem, aut plus; illi obueniret., posset licite totam eam dotem retinere, & exigere incrementum: quoniam iam tunc abo titulo, quàm dotis, id totum ei obuenisset. Similiter, si parentes ab intestato ex hac via decedissent, & portio, quæ ei ab intestato ex illis obueniret, esset ultra suam dotem, ostendit dos excederet nudam suam legitimam, posset non solum retinere integram suam dotem, sed etiam adducere ipsam ad partitionem cum fratribus, vt longè maiorem portionem de bonis parentum acciperet.

10 Dubium verò est, vtrum, si pater iureiurando causa dotis ac matrimonij promittat, nemini filiorum se relicturnum maiorem hæreditariam portionem, quàm filiz, aut se tempore mortis meliorturum filiam in tanta, vel tanta quantitate, vel in toto tertio & quinto, teneatur id efficere, nihil impediēte lege. i. citata: an verò tota conscientia, nihil impediēte eo iuramento, possit id non efficere, aut teneatur id non efficere. Gutier. vbi supra. numer. vltim. affirmat, non obligare in eo euentu iuramentum, vt pote factum in præiudicium filiorum, in quorum fauorem lex illa. i. lata est; sed, petita prius relaxatione eius iuramenti, posse parentes meliorare in toto tertio & quinto, aut in quanta parte illius voluerint, quencunque aliorum filiorum. Sanè, si iuramentum illud in eo euentu non obligat, necessaria non est relaxatio illius: si verò obligat, vtiq;e, cum parens, non meliorando quencunque aliorum filiorum, aut meliorando filiam, vt sub iureiurando promissit, nullam iniuriam filijs faciat, sed potius in re, suo vtatur, quo; etiam non præiudicat eo iuramento, licet, nihil impediēte lege. i. citata, posset similiter vi, vt explicatum est, relaxari ei non poterie id iuramentum, nulla vi, metu, aut inuoluntariè præstitum in filis commodum, & in nullam ceterorum filiorum iniuriam. Ex hoc attem alio fundamento videtur potius non teneri illo iuramento, eoq;e proinde nihil impediēte, posse in euentu meliorare, quem aliorum filio-

rum voluerit, in toto tertio & quinto, aut in quanta parte eorum voluerint: quòd lex illa prima citata, non solum irritum ac nullum reddit, *dar, o prometer, por via de dote, o casamiento de su hija tertio o quinto*, aut contractu inter viuos tacite, vel expresse, eam meliorare, sed etiam id prohibet, atque illicitum reddi, vt patet ex illis verbis, *mandamos que ninguno pueda dar ni prometer, etc.* Et quoniam, in penam delicti, addit, *so pena, que todo lo que de mas, de lo aqui contenido, diere, o prometiēre, lo aya perdido y pierda*, vtiq;e videtur intelligendum fisco, cum ea pena nulli alteri applicetur: ad eam tamen penam, neque filia, neque parentes, tenentur ante latam sententiam: cùm autem exequutio rei hæt prohibita, illicita sit, sanè, esto iuramento sit promissa, nulla ex eo iuramento oritur obligatio, eà quòd viculum iniquitatis non sit, ac proinde, ad id non exequendum, necessaria non est iuramenti relaxatio. Dicerem, cum ea promissio, & iuramentum, facta fuerint intuitu matrimonij, rationemq;e habeant contractus onerosi inter viuos, implendi in testamento, ac tempore mortis; & tam promissio, quam impletio, ac datio ultra legitimam ea via, prohibita hæt parentem, qui id promissit, non teneri illud implere, nihil impediēte iuramento, necessariamq;e non esse relaxationem illius. Addo tamen, nihil impediēte eadem lege prohibita, atque illicitum reddente id promittete & implere ea via, posse parentem, absque veniali culpa, meliorare filiam illam, aut illi relinquere portionem æqualem cum ceteris filijs, alia via sibi licita, quatenus scilicet liberè per vitam suam voluntatem potest disponere de suo tertio & quinto, vt sibi libuerit, nihil eadem lege impediēte.

Deinde dicendum est de actu, quo quis omnino, aut ex parte, renunciat successioni alterius, in cuius bonis portio legitima ei debetur, quo usque validus sit, aut non. Et quidem cuiusmodi renunciatio vno è tribus modis fieri poterit, quod ad rem præsentem attinet. Primò, pacto inito cum eo, cui succedere debet, quo in totam, aut ex parte, renunciat successioni illius, contentus, vt nihil ex bonis illius ipsi obueniat, aut vt solum

him ei obueniat tantum; vel tantum, reliquum remittendo. Secundò, consentiendo in ipsometactu testandi, aut post testamentum conditum in testamento, quo priuatur, aut legitima tota sibi debita, aut parte illius. Tertiò, pacto inito cum coheredibus in fauorem ipsorum; aut alicuius eorum, vt priuatur tota sua legitima, aut parte illius, consensiente simul illo, in cuius bonis est succedendum.

- 12 Quod ad primum ex his tribus modis atinet, pactum illud, & renunciatio est ipso iure nulla ob mala, quæ inde nata sunt euenire, ac proinde, eo pacto & renunciacione nihil impeditur, succedit in integram legitimam sibi debita, & ab intestato, in portione aequali cum alijs coheredibus, siue renunciatio facta sit merè gratis, siue ex causa onerosa, vt si filia conteata tanta, vel tanta dote, renunciet reliquæ suæ legitimæ. Imò verò renunciatio successioni alicuius vniuersum est inualida, esto renunciant non debeatur legitima in bonis eius, cuius successioni renunciat, vnde potest nihilominus succedere illi, tam ab intestato, quam ex testamento, si hæres ab illo instituitur. Ita habetur. l. qui superfluit. ff. de acquirend. hæredib. l. vltim. ff. de suis & legit. hæredib. l. si quando. §. illud. C. de inoffic. testam. & l. pactum dotali. C. de coll. affirmatque communis doctorum sententia, quam referunt ac sequuntur Anton. Gomex. l. 22. Tanri. numer. 1. Couar. capit. Raynaldus de testam. §. 2. in calce. numer. 2. & capit. quauis pactum, part. 3. in initio. numer. 1. & Molina libr. 2. de primog. capit. 3. om. 5. dictumque ex parte est disp. 149. & 375. §. dixi. Est verò similiter nullum pactum & renunciatio; quæ ascendens similiter renunciet legitimæ, quæ sibi debetur in bonis descendentes, vt ex iuribus citatis satis aperte colligitur, & affirmat gloss. vltim. l. si quando. 4. illud. C. de inoffic. testam. in vltima solutione eius glossæ ibi, quam approbat Bart. vt additio eidem glossæ ibidem subiungit, & aduersus Baldum affirmant Anton. Gom. vbi supra. numer. 3. Molina. 2. de primog. capit. 3. numer. vltim. Gutier. de iur. confirm. part. 1. cap. 19. numer. 2. & plerique alij, quos Anton. Gom. citat. Quando

aut.

tamen, vel filius accepta viuente patre integra sua legitima, renunciaret successioni in bonis patris, vel pater, accepta similiter viuente filio integra sua portione legitima sibi debita, renunciaret successioni in bonis filij, valida esset talis renunciatio. Ita cum Bart. & Panor. affirmant additio glossæ citata; & multi alij, quos Anton. Gom. in fine. numer. 3. citati, & numer. 4. refert ac sequitur. Si tamen, post ita acceptam integram legitimam, spectato tempore, quo accipitur, ac cresceret bona illius, cui est succedendum, posset, qui ita illam accepisset, agere ad incrementum vsque ad integram suam legitimam pro tempore mortis, iuxta. l. si quando. 1. illud. C. de in offic. test. consentiunt Couar. & quauis pactum par. 3. §. 1. ou. 2.

13 Quauis pactum; quod filij renuncient portioni legitimæ, & hereditati paternæ, sit nullum ipso iure, vt explicatum est; si tamen confirmetur iuramento, nec vi, nec dolo, aut merè ex voto, validum redditur vi iuramenti. Ita habetur. Epit. quauis pactum de pact. libr. 6. cuius verba sunt: *Quauis pactum patris factum à filiis, dum nupti trahebatur, & dote contenta, nullum ad bona paterna regressum haberet, improbet lex illius; si tamen iuramento, non vi, nec dolo, & prestitum, si iuratum fuerit ab eadem; omnino seruari debet: cum non vergat in æternæ salutis dispensum, nec reducat in alterius detrimentum.* Consentit communis doctorum sententia, quam referunt ac sequuntur Anton. Gom. vbi supra. numer. 6. Couar. cap. Raynaldus de test. §. 2. num. 3. vers. secundum, & c. quauis pactum part. 3. in initio à num. 1. & §. 1. num. 1. & Molina. nu. 5. citato, ostentumque est disp. 149. & disp. 175. citatis, exceptis quibidam renunciationibus, de quibus ibidem habetur est sermo. Idem, cum multis alijs, quos citat, ait Couar. capit. quauis pactum. 3. part. in initio. numer. 3. esse, si sub iuramento promittat se renunciatum hereditati paternæ, consensitque eo ipso cum iuramento illi renunciasse, ac proinde expelli posse à petitione hereditatis exceptione eius promissionis iuramento confirmatæ, atque etiam à dicendo nullo testamento, in quo vitalis promissionis iuramento confirmatæ fuerit preteritus, aut exheredatus, iuxta ea quæ sub iuramento. Hæc verò intelligenda sunt, de

de iuramento per verum numen, seu per
verum Deum, etiam si praestitum sit a lu-
dace, vel a Saraceno, vt bene, a firmat Co-
uar. c. quauis pactum part. 3. §. 4. n. 1. cum
alijs, quos citat; fecus autem de iuramento
facto per Deum falsum, esse iurans credi-
derit esse verum Deum, quicquid in con-
trarium dicat Couar. ibidem. Etenim, qui
ita iurauit, non tenetur eflicere, vt eum,
per quem iurauit, non adduxerit in testem
in fidei promissionis; cum falso Deo, no-
ea reuerentia, sed, agnomina debeat.
Neq; iuramentum illud ius tribuit ei, cui sub
eo aliquid promittitur, neq; per consequens
iure tribuit contrahendi, alioquin audiret.
B. O. V. 6. ipso, quod filius cum iu-
ramento renunciat hereditati paternae,
censetur etiam renunciare legitimae sibi
debitae in bonis paternis, & non solum
in cremeto portionis, quod sibi obuenire
deberet ab intestato, vt cum alijs, quos ci-
tant, recte affirmat Couar. c. quauis pa-
ctum part. 3. §. 3. nu. 3. & Gutier. c. 19. citato. n.
3. Idemq; est de renunciatione cum iura-
mento, qua ascendens renunciat heredi-
tati sibi ex descendente competenti, vt
Gutier. n. 4. sequenti subiungit. Quando
quis accepta sua integra portione pro tem-
pore, pro quo illam accepit, cum iure in-
gendo renunciat successioni in reliquis
bonis illius, in quibus ea legitima illi do-
debatur, tunc recte Couar. c. quauis pa-
ctum part. 3. §. 3. n. 2. propcedit, esse bona
illius possessione accrescant, ita vt maiorem le-
gitimam esset accepturus, nisi cum iura-
mento renunciasset successioni in reliquis
bonis, non posse postea potestatem in tem-
tum; quoniam censetur renuncialis in quon-
cuiusque euentum, & esse postea decessor;
recte bona; & quaeretur legitima, nihil
ille resisteret, renunciatioq; cum iura-
mento, non est annullata, vt annullata est
renunciatio sine iuramento, vt prauidi-
care non possit ad effectum obtinendi in-
tegram legitimam, quando facta est ante
testamentum confectionem. Consentunt
Molina lib. 2. de primog. c. 3. n. 59. & alijs,
quos citat. Item eo ipso, quod quis cum iuramen-
to renunciat successioni abq; illa limita-
tione, censetur renunciare omni renun-
ciationis modo, tam scilicet ex testamento,
quam ab intestato, etq; de causa, si is, cui
alioquin succedere debebat, discedat ab
intestato, illi non succedat, vt argumento
multorum iurum, recte cum alijs affirmat

A. Ant. Gom. l. 22. citata n. 3. consentiunt
Couar. c. quauis pactum part. 3. §. 3. n. 5.
& alijs, quos citat. Si item discedat conse-
ntio testamento, in quo illum praeterat,
aut ex herede, etiam nulla apposita causa,
neq; ipse, neq; alijs, dicere possunt testa-
mentum illud nullum, eo quod, vi renun-
ciationis iuramento confirmata, non sit
illi debita iam legitima; & is, cui legitima
non debetur, dicere non possit nullum te-
stamentum, in quo illa ei non relinquatur,
neq; tale testamentum esse ex occipite nul-
lum, vt Ant. Gom. ibidem, argumento
B. multorum iurum, cu compositi doctorum sen-
tentia affirmat, dictum q. est cum eodem
auctoritate. Ant. var. res. c. 11. n. 9. & cum
communis doctorum sententia, disp. 173.
4. qui cum. Item si filius, qui ita renun-
ciat, non succedat parenti, cuius succe-
ssioni renunciat, nihilominus nepotes ex
hoc filio succedant a iure. Dicendum est, si
tempore mortis aui, superstes sit filius, pa-
ter eorum nepotum, non succedere ne-
potes, vt affirmat communis doctorum
sententia; quam refertur sequuntur
Ant. Gom. l. 22. citata a iure. Couar. c.
quauis pactum part. 3. §. 3. n. 7. & Molina
lib. 2. de primog. c. 3. nu. 47. Ratio autem
temp est, quoniam, vivente patre, non ipse
succedat a iure, sed pater, qui per renun-
ciationem in praesentis confirmatam, ipse
sit a succedenda. Si vero tempore mor-
tis aui defunctus erat filius, pater eorum,
nepotum, tunc communis sententia, quam
Ant. Gom. l. citata, vt refert, & quam
referunt ad sequuntur Couar. c. quauis
pactum part. 3. §. 3. n. 8. nu. 47. in fine, &
Molina lib. 2. de primog. c. 3. nu. 47. cen-
set, succedere nepotes. Mihi vero quon-
no probatur contraria sententia, quon-
mutes. n. 10. citato. Ant. Gom. latus docti;
confirmat, nempe, nepotes in eo euentu
non succedere a iure, neq; cum patris, fra-
tribus patris defuncti, neq; cum sobole ex
patris. Ratio potissima est, quoniam nepo-
tes, neq; cu patris, neq; cu sobole patro-
ris, succedat nisi loco sui patris defuncti, quod
representant, atq; in portione, in qua ille
succedere debebat, si superstes esset; sed
tunc patri, si superstes esset, nihil omnino
deberetur in bonis patris, cui eiusmodi
nepotum idq; vi renunciationis iuramento
confirmata, ergo, neq; nepotibus quic-
quam nec debetur, confirmatur, quon-
nam si renunciatio, iuramento confirmata,

mata, pactumve de non succedendo; verum si ius tribuit parenti, vt filio, qui ita cum iuramento renūciante, nihil relinquat, & vt filius nihil ex eo parte obtineat ab intestato: unde ex iuramento, quo ea renūciatio fuit confirmata, nō solum oritur primavus & obligatio ex duabus disp. 149. explicatis, quæ propria est & peculiaris ipsi iuranti, nec ad hæredes illius transit, nempe efficiendi, vt Deum nō adduxerit in testem infidelis promissionis; qualis obligatio oritur in eo, qui iuravit solvere vfuras, aut centum gallatori, ne ipsū induit interficeret; sed etiam oritur secunda, quæ se extendit ad hæredes iurantis, ob verum ius, quod ex eo pacto, iuramento confirmato, is, cui iuramentum est præstitum, comparuit: ergo ius, quod ex ea renūciatione pater comparuit, etiam se extendit ad nepotes, hæredes filij, vt, loco & vice filij, nihil recipiant. Sanè si renūciatio illa iuramento confirmata, inique esset extorta ex filio, ita vt pater nullū ius comparasset ex illa, sed teneretur relaxare iuramentum filio, & eum admittere ad successionem; sic ut vfurarius teneretur relaxare iuramentū ei, qui iocundando se abstinent solvere ei vfuras, tunc nepotes succedere possent a nō loco filij, si formæ parentis: quippe cū obligatio illius iuramenti solum fuisset personalis patri, neq; ad filij, illius ius, loco patris, abstinuisset: sicut hæredes eius, qui iurando promissū solvere vfuras, non tenentur, illo defuncto, eas solvere in eoq; solo euentu vera esset communis opinio, quā impugnat nec eadem; quod, quidē filios verē iurantes ad succedēdū patri, ob renūciationem iuramento confirmatam, nepotes, mortui ipsorum patre ante eorum, possint, loco & nomine illius, succedere etiam in portione, in qua succederent, si pater non renūciasset cum iuramento successioni, certe id nullam probabilitatem habet, neq; auctore cōtra me opinionis vltimū solidum fundamentū afferunt, quod id affirmant.

Hinc facillè constat, falsū esse opinionem Socini, & quorundam aliorum, quos Couar. refert. exp. quāuis pactum. par. 3. §. 2. numer. 1. afferentium, si filius, aut filia, cum iuramento renūciat hereditati parentum ante ingressum religionis, & post filij professionem parentis mortui inuoluntariam renūciationem, succedantur, reddereque monasterium in patris hereditate, non secus ac si facta a filio

non fuisset ea renūciatio. Ratio verò Argumentum erat, quod renūciatio illa iuramento confirmata, habet hanc tacitam conditionem, si hæreditas renūciantī deferatur: hæreditas autem, subsequente morte patris, post filij professionem, non deferatur filio bonorum incapaci; sed monasterio, quod non renūciavit hereditati loco filij. Hanc, inquam, opinionem facillè ex dictis constat falsam esse, verissimamq; esse contrariam, quam cum Bart. Bal. & alijs affirmat Couar. 6. quāuis pactum. par. 3. §. 2. numer. 3. Etenim, cum monasterio nullum ius competat ad hereditatem parentum religionis professi, nisi loco & nomine talis filij, & nisi ius, quod competere filio, si religiosus non esset, neque renūciasset cum iuramento hereditati parentum, constat, quod ius filio, facta renūciatione iuramento confirmata, nullum ius competat ad eam hereditatem, neque etiam competat monasterio. Confirmatur, quoniam quando filia, contenta certa dote ad celebrandum matrimonium, renūciat cum iuramento hereditati parentum, neque ipsa, neque filij, post mortem ipsa viuentē, petere possent incrementum legitimæ, vt habetur, quāuis pactum de pact. lib. 6. ergo neq; quando contenta certa dote ad ingrediedum monasterium, renūciavit cum iuramento reliquo legitimæ, poterit monasterium, mortuis parentibus ipsa viuentē, petere loco & nomine illius, incrementum, cui illa cum iuramento renūciavit. Quod, quāuis quidam, quos Couar. n. citato refert, & quorum consilium approbat, dicant, tutum esse, vt, quando quæ religiose ingreditur, contenta certa dote, renūciat cum iuramento reliquæ hereditati parentum, secedat consensus monasterij, hoc est, prælati & conventus, qui in acquirendō reliquæ hereditatis, possunt monasterio præiudicare, sanè id non est necessarium. Ad rationem verò contrariæ opinionis dicendum est, eamque de causæ nunciatio nem illam habere tacitam conditionem, quoniam, si nunquam hæreditas deferatur, vel ipsi renūciant, vel alteri, cui verē competat loco & nomine illius, aut illis, minimeq; necessarius est consensu. Vt si renūcians præmoriatur, cuius hereditati renūciat, non reliquis sobole, quæ renūciantem repræsentent; enim religiosus professus, nulla facta renūciatione, et mortui ante parentes, nihil hæreditatis, quæ

Respon.

quæ alioquin ratione talis filij obuenire debebat monasterio, pertinet ad monasterium: facta autem renunciatione iuramento confirmata per eum, qui religionem ingreditur, etiam parentes moriantur ante talem religiosum profectum, hereditas parentum, neque defertur profecto illi, tum quia valide ei renuntiavit, tum etiam quia illius incapax est; neque item monasterio, quod solum ratione eius religiosi poterat habere ius ad illam; quo tamen caret, propter validam eiusdem religiosi renunciationem prius factam. Quorsq; verò hodie post concilium Tridentinum, valida sit, aut non sit, eiusmodi renuntiatio iuramento confirmata, & quodd, ut in Lusitania valida sit, necesse sit, iuramentum de facultate Regis adhiberi, disp. 149. dictum est.

16 Illud est observandum cum Couarrubia supra. nu. 4. renunciationem relicto hereditatis iuramento confirmatam sub conditione, si religionem ingrediatur, eamve profiteatur, non reddi nullam ex ea conditione, quasi id retrahat ab ingressu religionis. Etenim, quod quis se cum non dederat multa bona ad religionem, ubi nihil habere potest, voluntariamq; paupertatem sectari debet, non reuocat a religionis ingressu, ut disp. 107. in fine, dictum etiam est. Quin potius affectus ad consanguineos, & timor, quod, si diuitias multas secum ad religionem deferat, pauperem vitam consanguinei degent, retrahere potius solet à religionis ingressu.

17 Illud quoque observandum est cum Couarrubia supra. nu. 5. & cum multis alijs, quos Molina lib. 2. de primog. c. 3. n. 27. refert ac sequitur. Non censeri gravem laxitatem, si, quæ ingreditur monasterium, contenta dote competenti pro sui, & monasterij qualitate ac consuetudine, renunciet cum iuramento hereditati relictoque parentum, ex qua in quintuplo, aut in longè maiori quantitate, obtinere debebat legitimam portionem, ut ex eo capite annullari ea renunciatio possit. Etenim mulier illa, ad eum amplectendum statum perfectionis, in cuius complexu & electione non decipitur, sed felicissimè ac prudentissimè agit, satis competentis accipit bona, reliquaq; nisi illis renunciasset, obuenire debebant monasterio, ea q; de causa ipsa non est laxa. Neq; item monasterium, quoniam laxa supponit id, in

A quo quis dicitur lesus, esse suum, aut illi aliquomodo debitum: bona autem illa nunquam fuerunt monasterio debita: quia non ante ingressum mulieris illius, ut satis est perspicuum: neq; post ingressum: quia integrum fuit mulieri illi; non aliter velle ingredi, quam cum sola ea dote, renunciando prius validè, & cum iuramento, ceteræ legitimæ, prout re ipsa factum est, ac proinde nec post ingressum facta prius illa valida renunciatione, per quam parentes eius ius sibi compararunt ad non relinquendum illi, nec monasterio, reliquum legitimæ illius, fuerunt monasterio ea bona debita: non ergo monasterium in eo euentu potest dici laesum. Atq; hæc nostra ratio vires omnes continet argumenti, quo Couarrubia. n. 5. citato rem hanc confirmat. Hæc eadem confirmant, quæ de validitate dispositionis de suis bonis, facta à religioso ante professionem, disp. 139. copiose à nobis dicta sunt, & quod postea non annullantur professione, nec ius ad illa comparet monasterium.

18 Ex hæcenus dictis dirimenda etiam est ea questio, quam Couarrubia supra. nu. 3. in resp. ad. 2. argum. discutit. Num scilicet filius familias renuntiavit cum iuramento hereditati maternæ, materq; viuente patre, sub cuius potestate sit ad huc filius ille, moriatur, ea renunciatio præiudicet patri ad effectum, ut non potius usufructu eorum bonorum maternorum, quod fruiurus fuisset, si is filius maternæ hereditati non renunciasset. Ad eam verò questionem dicendum cum eodem Couarrubia arbitror. In primis, si pater consentit illi renunciationi validæ ex parte filij, absq; dubio sibi præiudicasse in eo usufructu, cui eo ipso, & cuiusq; alteri iuri ad ea bona materna ratione filij, renuntiasset censetur. Deinde, si tempore renunciationis hereditas matris nondum erat de lata illi filio, per validam filij renunciationem præiudicasse patri quoad usum fructum in eis bonis. Ratio autem est, quoniam patri non competebat ius ad usum fructum in eis bonis, aut in quibuscunq; alijs, quæ deuenire poterant ad eum filium dum in ipsius esset potestate, nisi dependenter ex eo, quod re ipsa deuenirent, & essicerentur filij: per eam autem validam renunciationem, id impeditum est. Neq; obstat. l. ult. in prin. & c. 1. C. de bonis quæ liber. dum statuit, quod si defera;

feratur hereditas filiofamilias, velique illam reperiatur, tunc possit illam pater acceptare nomine & loco filij, habebitque tunc pater usufructum illius, quin & pleno iure eam sibi acquirat, si filius erat maior viginti quinque annis, sine beneficio filio restitutionis in integrum. Non, inquam, obstat ea lex, quoniam, ut ex ipsa met patet, in ea est sermo de hereditate iam delata filio; non verò. Quando renunciatio facta fuit antequam esset delata. Quamvis autem filio esset iam delata hereditas, illique cum iuramento renunciaret, videntur censere Covar. & alij, competere patri usufructum in illa, nihil impediens valida filij renunciazione; idque propter dispositionem. l. ult. citatæ. Caterum propterea in partem contrariam Lex quippe vlt. citata, solùm loquitur, quando filius contradicit additioni hereditatis sibi iam delatæ, eò quòd arbitretur sibi esse damnosam, quia subiaceat pluribus debitis & oneribus, quàm sit emolumentum, illius in eòque eventum meritis concedit patri, ut suo periculo, & commodo, eam adeat nomine & loco filij, ad seq. integrò ea tunc pertineat. Quando autem filius validè cum iuramento illi renunciasset, condonando illam alteri, atque adeò impediendo ea via, ne dominium ad ipsum transiret, condonato toto iure ad illam, quod sibi competeat, tanè non concedit ea lex patri, ut illam validè adeat nomine & loco filij, ad gaudendum usufructu illius, & non proprietate, ita ut aliquando pater usufructuarius sit aliquorum bonorum adventitiorum filij, quorum dominium non ad se, neque ad filium, sed ad quandam tertium, ob filij validam renunciazioneem, pertineat neque rationi est consentaneum, ut id fiat. Postremo est dicendum, quòd filio si minus defertur hereditas, tunc validè renunciaret, ut quia mater nihilominus hereditatem illum instituit, tunc licet pater renunciatioi consenserit, ad ipsum pertinet usufructus eorum bonorum; quoniam eo ipso, quòd ad filij dominium pertinent, debetur patri usufructus eorum; & sicut renunciatio antecedens non impedit filio dominium eorum bonorum, ita neque consensus in renunciazioneem, impedit patri usufructum.

19 Quando filius, aut filia, paternæ hereditati cum iuramento renunciat, attendendum est maxime ad causam, in cuius fa-

no rem renunciat, & ad quam parens renunciat, em pater. Si enim ea causa deficiat, et in renunciazione sub conditione eius casus facta censetur, eo ipso expirat renunciazione & obligatio ex iuramento, ac proinde renunciatio succedit ei parèti ab intestato, & parens ex testamento tenetur relinqueret ei, ut minimum suam integram portionem legitimam, alioquin filius dicere poterit testamentum nullum, in quo ita fuerit præteritus, aut ex hereditate. Quare, si deficiant omnes fratres & sorores renunciantis, totaque eorum soboles, regulariter expirat renunciazione. Ita communis doctorum sententia, quam referunt ac sequuntur Ant. Gom. l. 22. citata. n. 11. Covar. c. 2. quoniam factum. §. 3. n. 4. & Molina. c. 2. citato. n. 48. Dixi, regulariter tunc expirare renunciazioneem; quoniam, si filius, aut filia, religionem ingrediens, renunciat cum iuramento successioni parentum, videtur renunciare, ut etiam parentes liberos non habeant, possint ad libitum dispendere de suis bonis, vel ad aliam partem, vel inter collaterales, ut Covar. n. 4. citato. vers. 9. ait. Sub dubio tamen propendit, tunc religionem in illi, seu monasterium loco illius, quando capax est successione, succedere parentibus illis ab intestato. Maxime autem qui, religionem, facta ea renunciazione ingrediatur, relinquitur liberum videtur parentibus, ut ad libitum de ipsius bonis disponant, quando tempore talis renunciationis, nec descendentes habebant, nec spem eos habendi.

Si item renunciazione, etiam à non ingredientibus religionem, fiat intuitu, ut parentes opus pium instituunt, cõstat tunc, etiam si nullo alio descendente habeat, non reddi nullam eam renunciazioneem, modò in ea re bona illa insistantur, ad id ve à parentibus relinquantur, cuius intuitu facta est renunciazione. Molina. n. 48. citato ait, quando filij renunciarent legitimis, aut parti eorum, ut inde parentes instituerent maiorum, validam esse renunciazioneem, esto moriantur fratres, eò quòd maioratus instituitur, ut perpetuò perveniret. Id tanè verum est, caterum tunc in defectum, tam fratrum, quàm sobolis eorum, & seniorum maiorum natu, sobolisque eorum, succederet in eo maioratus filia, quæ ita renunciat, neque enim credendum est, filias velle renunciare, ut insti-

institatur maioratus, à quo ipsæ exclusitur, etiam in defectum fratru & sororis eorum, ita ut, ipsi omnino exclusi, debeat ad transfueros. Couarr. vbi supra multos examinat & expendit euentus, non in illis filia censenda sit solum renunciasse in fauorem vnius fratris, aut in fauorem tantum fratrum; non verò fororum, aut etiam in fauorem extraneorum: atque hunc vltimum euentum expendit etiam Ant. Gom. vbi supra. num. 12. si filius renunciasset, quando pater non habebat alios filios, nec descendentes: omnes tamen illi euentus reducendi sunt ad eam regulam, vt coniecturis, ex circumstantijs consequentibus iudicetur, quæ facit mens renunciantis: quando verò aliud ex coniecturis non constat, censendum est, non intendisse renunciare in fauorem extraneorum: nihilque certius, quam data regula, potest hoc loco statui.

20. Licet quis cum iuramento renunciet hereditati alicuius, verbi gratia; patris, potest nihilominus succedere in bonis illius loco alterius, ad quem immediate ex patre ea bona deferantur, vt loco fratris, cui is, qui paternæ hereditati renunciauit, immediate succedat, idque non solum, si is frater, qui immediate patri succedit, adiuit hereditatem patris, sed etiam si illam, nondum aditam, transmittat in fratrem, qui paternæ hereditati renunciauit, iuxta ea quæ disput. 180. dicta sunt. Vtrunque affirmat communis doctorum sententia, quam referunt ac sequuntur Ant. Gom. l. 22. citata. nu. 3. Couarr. c. quauis pactum part. 3. §. 3. num. 1. multisque id Ant. Gom. confirmat, etque ex se satis perspicuum.

21. Eadem ratione, esto quis renunciet hereditati patris, si tamen pater transeat ad secundas nuptias, eaque de causa tempore mortis regrediantur ad filios prioris matrimonij bona quæ patri ex prioris uxore adueniant, iuxta ea quæ disput. 163. dicta sunt, potest in eis succedere filius, qui patris hereditati renunciauit quoniam ea bona, non sibi obueniunt iure hereditario ex patre, sed tanquam bona, quæ fuerunt matris, diuidenda in eo euentu, ex iuris dispositione, inter filios prioris matrimonij. Ita Couarr. §. 3. citato. n. 1. cū cōmuni doctorū sententia, quam refert.

A. Similiter, si filius renunciet cum iuramento hereditati paternæ, non censetur renunciare bonis patris, quæ hereditarij non sunt, vt sedit, aut emphiteutici, non hereditarij iuxta ea, quæ disp. 472. dicta sunt, nisi constet aliud renunciantem intendisse. Ita Couarr. vbi supra. nu. 6. cum alijs, quos citat. Idem longe maiori cum ratione dicendum est de maioratu, in quo non succeditur hereditario iure, vt videbimus.

B. Filius, qui cum iuramento renunciat hereditati paternæ, esto expressit, neque ex testamento illi succedatur, si tamen postea hæres à patre instituitur, potest illi succedere in portione; id quo iuris institutus, nihil impediens testamenti. Ita cōmuni doctorum sententia, quam referunt ac sequuntur Ant. Gom. l. 22. citata. nu. 10. verus finem, Couarr. cap. quauis pactum part. 3. in initio. nu. 8. & Molina hb. 2. de primog. c. 3. nu. 6. Ratio autem potissima præter alia, quibus latè & doctè id probat Ant. Gom. vbi supra, est: quoniam iuramentum illud præstitum est patri in ipsius fauorem: eo autem ipso, quod eum filium heredem instituit, censetur remittere illi obligationem ex eo iuramento; etque ipso regreditur in filium ad statum, in quo erat ante eam renunciationem, atque adeo perinde eam hereditatem, nondum aditam, transmittit ad suos hæres, ac si illi non renunciauisset, vt testè Ant. Gom. ibidem cum alijs obferat. Qui addit; quauis renunciatum cum iuramento facta fuisset post conditum testamentum patris, in quo hæres vnus cum alijs instituebatur, si pater testamento non mutauit, censeri voluisse discedere in antiqua voluntate; ac proinde remittere obligationem iuramenti tali filio, & eum vocare ad hereditatem. Idem, cum alijs, affirmat esse censendum, esto pater post eam renunciationem eum filium verbis generalibus instituat heredem, vt si dicat, instituo omnes filios meos, vel filios meos hæres. Idem dicit esse Couarr. vbi supra, esto renunciatum cum iuramento facta sit patri in fauorem alicuius filij quoniam, cum iuramentum, & renunciatum facta sit patri, & non filioz satis est si pater obligationem remittat, vocando eum, qui renunciat, ad hereditatem; Consentit Molina

ubi supra, qui de renunciatione cum iuramento ad institutionem maioratus in favorem vnius filiorum loquitur.

24 Vtrum autem ea renunciatio iuramento confirmata revocetur ex eo, quod renuncianti postea filij nascantur, iuxta. l. si vnam. C. de revocand. donat. & ea quæ disp. 281. copiose dicta sunt. Covar. cum gloss. vlt. ibi. c. quavis pactum part. 3. §. 3. num. 8. & cum communi doctorum sententia, quam refert, loquens quando filia; contenta certa dote, renunciat reliquæ paternæ hereditati, affirmat, non revocari. Tum quia ea renunciatio non est propriè donatio. Tum etiam quoniam sit prævia cognitione prolis suscipiendæ: cum fiat, contenta ea dote, ad matrimonium contrahendum, atque ad eod. ad liberos ex illo procreandos. Molina lib. 2. de primogen. c. 3. à num. 37. licet consentiat, quando renunciatio sit aliquo suscepto, ut suscepta certa dote, ut renuncietur, pluresque doctores alios in confirmationem eius sententiæ citet; negat tamen, quando renunciatio sit gratis, idque siue renuncietur hereditati iam delatæ, sed nondum aditæ quoniam, si renuncietur hereditati iam aditæ, renunciantisq; effectus, esset propriissima donatio, nec dubitandum esset, revocari natiuitate filiorum siue renuncietur hereditati nondum delatæ, vivente adhuc parente, cuius hereditati renuncietur: casu tamen firmus non sit in ea sententia. Mihi verò plus probatur contraria sententia, quam Molina communem confitetur. Etenim Covarr. & ceteri auctores contrariæ sententiæ, indistinctè loquantur, siue suscipiatur aliquid, vel retineatur, pro renunciatione, siue omnino gratis fiat: neque quando mulier contenta dote, reliquæ hereditati renunciat, idcirco negant id esse propriè donationem, quia suscipitur ea dos; quoniam negari non potest, si renunciatio hereditati nondum delatæ, aut aditæ, sit vera donatio, quando nihil recipitur, esse etiam veram donationem, quando accepta certa dote, renuncietur incremento usque ad integram legitimam; eod. quod id totum verè sit filia debitum ultra eam dotem, illudq; remittat gratis, prout adhuc est in spe, & dependens ab ipsius acceptatione, cogique possit pater filiam dotare, sed ex eo negant esse propriè donationem, quod renunciatio in fa-

orem & bonum aliquis; eius emolumentum, quod nondum est acquisitum, siue sit iam delatum, siue delatio sit adhuc pendens & in spe, non sit propria donatio, quandiu pendet, ut sit donantis, ubi ipsius acceptatione: qua de causa, quavis donatio inter coniuges regulariter non sit valida, nisi morte donantis confirmetur; eiusmodi tamen renunciatio vnius coniugis in bonum & favorem alterius, non censetur propria donatio, ac proinde statim valet, ut disp. 289. dictum est, multisque iuribus est ostensum: atque hoc eodem modo; renunciatio hereditatis nondum aditæ; siue delata iam sit, siue non, non censetur propria donatio, idque siue renuncietur integræ hereditati, siue solum parti, accepto, aut retento, reliquo illius: lex autem si vnam. C. de revocand. donat. cum exorbitans sit, & quæ iuxta illam disp. 282. dicta sunt, intelligi debent, de donatione propria. Adde, rationem aliam Covarruvæ, nempe mulierem, quæ, contenta certa dote, reliquæ hereditati renunciat, renunciare prævia cognitione filiorum ex eo matrimonio suscipiendorum, suo etiam modo locum habere in filijs, qui renunciant partibus suarum legitimarum, ut inde maioratus primogenito institatur: id enim absque dubio intelligunt, esse ipsi liberos in futurum habere, ut ex se est satis manifestum, ridiculaque esset renunciatio ad institutionem maioratus sub conditione tacita, si renunciantes liberos non haberent: Molina autem ex eo censet legem, si vnam. C. de revocand. donat. vim habere in eiusmodi renunciatione, ac proinde revocari natiuitate filiorum, quod præsumptio sit, renunciantes sub ea tacita conditione renunciare, eaq; est potissima ratio, cui nititur. Adde etiam, dum filij renunciant, ut maioratus in primogenito institatur (in quo euentu Molina loquitur) non gratis renunciare, sed in suum commodum & emolumentum, nempe ut familia, quorum ipsi partes sunt, nobilitetur, habeatq; caput in perpetuum, à quo ceteri de familia protegantur & adiuventur, de quorū numero ipsi sunt, descendentesq; ipsorum, & cum spe, ut, deficiente sobole ex primogenito, & ex alijs, prius unoquoque eorū natis, ipsi succedant in eodem primogenio: Molina autem ait, quando non gratis, sed pro emolumento sit renunciatio, non

non renocari nativitate filiorum renunciant.

- 25 Renunciatio successioni in bonis aliquis iuramento confirmata, esse renunciandi debita alioquin in eis esset legitima, non desinit esse valida ex eo, quod renunciatio ignoraret, secus si eo iuramento, esse nullam iure civili. Quoniam ex eo adhibito iuramento obligat, & alter verum ius comparat ad id, cui renunciatur, quia est de relicta, neque per iniuriam fuit extorta: utraque autem ei renunciacioni iuramento confirmata convenit, siue iurans sciret, secus si iuramento, esse nullam iure civili, siue id ignoraverit: quare ignorantia illa vim obligandi ab ea non aufert. Ita Couar. c. quous pactum part. 3. §. 1. n. 4. cum alijs, quos citat.

- 26 Renunciantem præterea cum iuramento, minorem esse, non aufert a renunciacione; propter eandem rationem, validitatem, ut Couarr. loco citato. nu. 3. cum communi doctorum sententia, quam refert, affirmat, & colligitur ex authentica sacramenta puerum. C. si adversus vend. modò tamen per iniuriam non sit extorta: quod verum esse arbitror cum alijs, quos Couarr. ibidem citat, etiam si minor impubes sit, dummodò sit dolus capax: quoniam est eadem ratio. Verum autem tunc, si minori ex renunciacione iuramento confirmata, aut ex pacto alio iuramento confirmato, sequatur aliqua læsio, relaxari possit, ac debeat iuramentum, & consequenter rescindi debeat renunciatio, aut aliud pactum, quod eo iuramento fuit confirmatum, dicitur statim.

- 27 Etiam si renunciatio successioni paternæ, filiusfamilias sit, alioquinque donatio non valeat inter eum patrem & filium, valida tamen est renunciatio iuramento confirmata, propter eandem rationem, ut constat ex c. quous pactum de pactis lib. 6. & cum Couar. ibidem part. 3. §. 1. n. 5. & alijs disp. 291. & 243. dictum est.

- 28 Renunciatio cum iuramento paternæ hereditatis, si vi, aut metu, sit extorta, ita quod seclusa tali vi, aut metu, non fieret, hæc nullum ius tribuat ei, cui est facta, sed teneatur remittere renunciacioni obligationem ex iuramento, ac proinde reducere rem ad statum, in quo erat antequam facta esset ea renunciatio, & ad id cogi possit, ac debeat in foro exteriori, si

vis, aut metus, sufficienter probentur, quin & præiuris, aut iudex illius, cui renunciatio tenetur ex eo iuramento, possit relaxare iuramentum renunciandi, nullamque, eo relaxato, pronuciare talem renunciacionem; renunciatio tamen, interim dum relaxationem iuramenti non obtinet, stare tenetur renunciacioni illi, ei nõ contraveniendo: eò quod id malum non sit. Hoc totum assertum constat ex dictis disp. 149. Atque hoc vltimum, quod scilicet renunciatio obtinere prius debeat relaxationem iuramenti, quam renunciacioni contraveniat, aut aduersus eam agat, persuadet aperta ratio: quoniam si renunciacioni, illius non contravenire, ut iuramento se adstrinxit, malum non est: quare, interim dum iuramentum non fuerit relaxatum, servare id proculdubio tenetur, ne Deum adduxerit in testem infidelis promissionis. Consentiant aperte c. si verò & cap. verum, de iur. ubi eos, qui metu sunt induci ad aliquid non illicitum promittendum, absoluti à iuramento, quo verè obligantur, præcipiuntur, ut id implere, non teneantur: eò quod iuramentum de re non mala, metu extortum, non sit ipso iure nullum. Id verò esse necessariū faciendum, affirmat communis sententia, quam referunt ac sequuntur Couarr. 1. var. ref. c. 4. num. 7. & 8. c. quous pactum part. 3. §. 5. num. 2. & in 4. decret. cap. 3. §. 5. num. 2. & Molina lib. 2. de primog. c. 3. nu. 13. Tametsi uterque referat ab aliquibus malè in praxi esse receptum, quando contractus alioquin est nullus secluso iuramento: si enim iuramento metu extorto, sit confirmatus, solent admittere ad contraveniendum tali contractui, non obtenta prius absolutione iuramenti, cum Panormitano, qui id asseruit.

Quod autem renunciatio illa, & similes dispositiones, iuramento confirmata, si interuenit vis, aut metus, quo iniuste sunt extorta, ius non tribuant ei, cui factæ sunt, facis colligitur ex c. quous pactum, de pactis lib. 6. ex cap. cum contingat, de iureiurando, ex cap. beatus mulier eodem tit. lib. 6. ubi, ut ius tribuant, neque relaxari debeat iuramentum, exigitur, ut sine vi (latè sumpta, ut comprehendit iniuriam metum) sine facta. Id quod apertius adhuc

C 3 patet

potest ex authentica sacramenta probetur. C. si aduers. vend. ubi id exprimitur: fuisse verò dictum, explicatumque: est disp. 149. citata, & affirmant Conarr. c. quoniam pactum part. 3. §. 4. nu. 2. Molina. c. 3. citato à nu. 9. & communis sententia, quam referunt. Bene autem Molina ibidem. nu. 12. obseruat, si renunciatio facta sit in fauorem vnius, & metus ad id iniuste ab alio sit illatus, vt si renunciatio sit facta ab alijs filijs ad instituendum maioratum primogenito, inferente parente metum eis alijs filijs, vt ad id renunciarent parti legitimarum, reuocari posse ex eo metu maioratum illum quoad eas partes portionum legitimarum, & quoad emolumenta ex eis percepta; & esto primogenitus iam illo potiretur, & esto bona fide, & absque villa sua culpa, illucisque fuisset in possessione illius. Ratio autem est, quoniam actio, quod metus causa, est in rem scripta, & competit, non solum aduersus inferentem iniuste ad id metum, sed etiam aduersus omnes, qui inde emolumentum reportarunt, saltem quatenus inde facti sunt locupletiores, vt habetur. l. motum autem praesentem. §. vltim. & duab. legib. sequentibus. ff. de eo quod metus causa, consentitque communis doctorum sententia.

Vtrum autem, vt ea renunciatio inrameto confirmata ius tribuat ei, cui facta est, aut cuius fauore est facta, satis sit, quod ex metu reuerentia sit facta. Dicendum in primis est, si ex eo metu ita facta sit, vt, si is non intervenisset, facta non fuisset, nec vellet tunc renuncians consentire, eamve renunciationem proferre, si eo metu non praeretur, tunc non tribuere ius in foro conscientiae. Ratio est, quoniam in ea renunciazione condonatio interuenit, neque habet tantum voluntarij, quantum requiritur ad conferendum ius illi, cui fit. Minus quippe voluntaria est, quam promissio viutarum ad obtinendum mutuum: ea verò promissio, quia involuntaria, ideo iuramento confirmetur, ius non tribuat viutario ad eas vsuras, vt constat ex. c. debitorum de iure iur. & in materia de vsuris copiose dictum est. Quia enim mutua nullum titulum habet ad eas vsuras, praeter promissionem earum, vtique, vt illa ius tribueret, admixtum non deberet habere inuoluntarium, quod, si necessitas, aut cupiditas mutui non

A adesset, nec premitteretur: nec solvere vellet eas vsuras: eodemque modo in te propostis, tibi, cui renunciatio hereditatis fit, nullum titulum ad eam hereditatem habeat, praeter renunciationem illius, vtique, vt ius illi tribuat, debet esse ita voluntaria, vt admixtum non habeat tantum inuoluntarium metus reuerentiae, his, quod, quando consentit & renunciat, nullo modo vellet renunciare, & consentire, nisi ob eum reuerentialem metum. Dicendum deinde est, in foro exteriori ex eo, quod is, cui renunciatio fit, aut qui ad illam inducit, pater sit, aut in dignitate aliqua constitutus, non praesumi tantum metum reuerentialem in renunciante, vt inuoluntarium, modo explicato, renunciationem efficiat, ac proinde talem, vt, accedente iuramento, ius non tribuat ei, cui sit, ac proinde ad eum, qui obtendit, ex tanto metu, fuisse factam, pertinet id probare, eoque sufficienter probato, in eodem exteriori foro pronuntiabitur, fuisse eam renunciationem, insufficientem adtribuendum ius illi, cui facta sit, vt haec omnia constant ex l. 1. §. 4. quae oneranda, iuncta glossa ibi verb. solo metu. ff. quarum rer. act. non datur, ubi, cum sermo esset de consensu liberi cuiusdam oneri patrono suo ob libertatem, cum ex eo, quod consensisset, haberet exceptionem, quod non teneretur id onus subire, sic dicitur. Sed si, (consensus scilicet) post inuoluntarium, concessa iam antea libertate, habet quidem dubitationem: quia nemo coegit eum hoc premittere. Sed idem erit probandum (interuenisse scilicet sufficientem metum) & hoc tamen causa cognita, si liquidò appareat, libertum metu solo, vel nimia paterni reuerentia, ita se subiacisse. Eadem constat ex l. ad inuidiam. C. de his quae vi, metulve causa sunt. Addunt verò Conarr. in. 4. deret. part. 2. c. 3. §. 6. num. 4. Molina lib. 2. de primog. c. 3. num. 9. & alij plerique, quos citant, si minx, aut verba iniuriosa, accedant patris, aut alterius superioris, vel potentis, qui ad renunciationem, vel ad alium consensum inducit, aut ille nimis crudelis sit, scruitiumque praefecerat, tunc eo probato, praesumi, probatumque consensum, renunciationem, aut alium consensum, elicatum fuisse ex tanto reuerentialem metu, vt insufficientem sit ad ius illi tribuendum, cui is consensus fuit praestitus: idque praecipue consensum, quando, qui

consen-

consensit, erat mulier, quæ scilicet do-
teretur, atque ex reuerentiali metu in-
voluntarie consensit, vt cum glossi. ca-
pit. cum locutus; de spons. affirmant Co-
uar. capiti. citato. §. 4. numer. 9. Mol-
na ubi supra, numer. 10. Panor. & alij,
quos citant. Atque ex hoc capite ait Mo-
lina, numer. breuiato; sepe reuocari ma-
ioratus institutos ex parte legitimarum
ceterorum filiorum ac filiarum, con-
querentibus & rehermanibus filijs post
mortem patris; consensisse in ea reuo-
catione ex reuerentia ac metu patris,
non vero spontanea & libere, quantum
fuit ad ius earum portionum legi-
timarum & obediendum; ac alteri
tribuendum. Addunt præterea Co-
uar. capiti. citato. §. 6. numer. 4. & ca-
pit. quantum pactum part. 3. §. 4. numeri
7. & Molina ubi supra, numer. 21. quan-
do, qui ex metu reuerentiali consensit
se obtendit; si simul ad ius enormissima
lesio ex ea renunciatione, aut consen-
su, id sufficere, vt renunciatio pronun-
cietur inofficiosa, ius transferen-
dum, & vt renunciari possit maioratus in-
de institutus, esto non probentur mi-
næ, verba iniuriola, aut scintilla, in-
ducentis ad eam renunciationem. Cate-
rum quovisq; ex enormissima læsione;
renunciatio iuramento confirmata pro-
nunciari debeat, ut non debeat, inof-
ficiosa ad transferendum ius, mox dice-
tur.

10. Renunciatio iuramento confirmata,
quando renunciatio dolo vero, iuxta ea
quæ dispnt. 292. & initio dispnt. 352. di-
cta sunt, inductus fuit ad ita renuncian-
dum, quia videlicet falsis promissio-
nibus, aut peruationibus; ad id inductus
fuit, alioquin minime renunciaturus, non
dolum: nec non tribuit, cui facta est,
vt colligitur ex ea quantum pactum, de pact.
libr. 6. ex capite, cum contingat, de iur. iur.
& ex capit. licet mulieres, eod. titul. libr.
6. & ex authentica sacramenta puerum.
C. si aduentu vend. constatque ex dictis
disp. 129. idque propter rationem, quod
quam dictum est, similem renunciatio-
nem factam ex metu ius non tribuere;
quia scilicet non habet tantum volunta-
rij, quantum necesse est; vt ius renun-
ciant tribuat; sed etiam necesse non est
petere relationem iuramenti, ad illi
contraveniendum, vt cum communi do-
ctorum sententia, qui referunt, aliterunt;

A Coar. cap. quantum pactum part. 3. §. 4. n.
2. & 1. var. res. cap. 4. in eadem num. 6. ait
Molina. 2. libr. de primog. capit. 3. num.
24. & 25. Ratio autem est, quantum ad
renunciatio caret vero consensu renun-
ciantis in eo euento, ac prout de, esto iu-
ramento confirmetur, non obligat. Et
quoniam, qui renunciat falsis peruationibus,
aut promissionibus inductus, intelligit, si
res ita se habeat, ac prout de ea renuncia-
tio, ac iuramentum, quo confirmatur, ha-
bent eam tacitam conditionem, ex mente
ac dispositione iurantis ac renuncian-
tis, si res ita se habeat; quare, cum res non
ita se habeat, verè non renunciat in eo
euento, neque se iuramento attingit: sicut,
qui iuramento promittit, se docturi
aliquam uxorem, cumque decem
mille aurei in dotem promissis sunt; aut
quam credebatur virginem, si postea con-
spiciat; non habere tantam dotem, quam
virginem non esse, non tenetur ducere
eam uxorem: quoniam promissio illa, ac
iuramentum, cum tacitam habent condi-
tionem, si tantam habes dotem, quanta
mihi promissa est, & virgo sis; vt à
me existimaris, esseque solet, decetque
eas esse, quæ huiusmodi traduntur. Quan-
do in foro exteriori interuenisse verum
dolum sit censendum, reliquendum est
id prudentis arbitrio, attentis circumstan-
tijs concurrentibus; & qualitate decepti:
minus enim sufficit ad circumueniendam
& decipiendam feminam, regulari-
ter loquendo; quam ad circumueniendam
& decipiendum virum, vt Molina
ubi supra cum Decio, & alijs ait.

11. Maius autem dubium est, quando
renunciatio iuramento confirmata, facta
est, non quidem interueniente ve-
ro dolo, ceterum interueniente læ-
sione renunciantis, saltem enormi, aut
enormissima (quod multi, non satis ap-
pè, appellant, interueniente dolo respici-
sa) num ea renunciatio ius illi tribuat,
cui facta est; an verò non, sed contra
ueniri ei possit, petita prius, & ob-
tenta, relaxatione iuramenti, quo con-
firmata est. Arbitror autem rem hanc
definiendam esse ex principijs dispnt.
129. dictis, idque aliter magis ex parte,
atque à iurisperitis desumitur, de quo-
rum numero sunt Coar. capit. quantum
pactum, part. 3. §. 4. 2. numer. 3. &
Molina libr. 2. de primog. capit. 3. à nu-
mer. 18.

Atque distinguendum est, nū eiusmodi re-
nunciatio iuramento confirmata, sit facta,
condonando, quod renuncietur, omnino,
aut ex parte; vel in eodem contractu, modo
onerofum, quo, pro aliquo accepto, her-
editati, aut alteri iuri, renuncietur. Exem-
pla prius euentus sunt. Ut si quis, ingre-
di, volens religionem, cernensque, sibi
sufficere certam dotem, aut partem suae
degitimae, ceteraque in religione sibi non
esse, necessaria, accepta ea portione à
parentibus, reliquum hereditatis, quod
ad se pertinere poterat, eis cedat, cum
iuramento, illudve, illis renunciet, ac do-
net, ut de illo perinde, atque de alijs suis
bonis, disponat; aut illud condonet in fa-
uorem aliquis tertij, ut scilicet sit in do-
neto, ab cuius filijs, fororis ita ingredien-
tia religionem, aut in ad aliud pium opus,
vel ut adiumento sit ad maiorem in-
staurandum. Item, si filij, ac filiae, con-
sepsi certis portionibus, reliquo renun-
cient, idque condonent, ut inde institua-
tur maioratus in primogenito, qui ce-
dat in familia splendorem ac praesidium,
& qui, in defectum prolis primogeniti,
& extroriam, qui sexu, aut etate, an-
tecedunt, devenire ad unumquemque
renunciantium possit. Item, si aliquis
filius, habens aliunde competentia bo-
na, toti paternae hereditati renunciet
cum iuramento, ut de ea parentes ad
libitum disponant, aut aliquid pium in-
stituatur, vel in fauorem ceterorum fra-
trum, aut alicuius eorum, ut illi detur.
Id enim est condonatio totius heredita-
tis, vel parentibus, vel fratri, aut fra-
tribus, in quorum commodum sit re-
nunciatio. Exemplum vetò posterio-
rius est, si quis, volens ducere uxorem,
pacificatur cum parentibus, circa
suam legitimam portionem, ut eam
sibi statim tradant, contentusque sit in
suam legitimam portionem, certa quan-
titate bonorum, quam statim accipiat,
& renunciet reliquo hereditatis pro ea
quantitate. Aut si filia, nubere volens,
similiter cum parentibus pacificatur pro
certa dote, quam statim accipiat. Eius-
modi quippe pactum circa legitimam,
est merè onerosum, & quantum filius,
aut filia, dicat, se remittere, & condona-
re parentibus reliquum, est plus legiti-
mae ad se pertinere, sane id non est vera
condonatio, si constat tunc plus ad
ipsius legitimam pertinere, aut si certum

est, ut minimum id eorum ad suam legiti-
mam pertinere, & per hoc habet sit, quod
plus post ea peruenit, & quod condonatio
illa illius merè tenet, si tamen ipse, est in
voluntaria mixta, ut sibi statim tradatur
reliquum suae legitimae, quo modo, quo
promissio vltimum ad obsequendum m-
tuum, est in voluntaria, quia si tantum sit
nō ea vltimum cederetur, nō daretur id
in incrementum in responsa, contra-
ctus ille cum filio, aut filia, est usufructus,
quo, promissio virtuali anticipatione for-
lutionis partis illius suae legitimae filio, aut
filiae, talis filius, aut filia, remittit reliquum
suae legitimae, ut de ea sit in d. 1. ut

B His actis fundamentis, sequentibus co-
clusionibus satisfaciendum est dubio pro-
posito. Prima est. Si renunciatio heredita-
ti, aut legitimae, iuramento confirmata,
facta sit vero animo condonandi, vel totum,
cui ita renuncietur, vel incrementum
ultra id, quod accipitur, aut referatur
ex ea legitima, vel ex ea hereditate, tunc
is, cui, aut in cuius fauorem facta est, ve-
rum ius ad id comparat, et hoc, qui re-
nunciavit, minor esset, neque concedi re-
nuncianti potest relaxatio iuramenti, ut
contraveniat renunciationi, neque lo-
cus est restitutioni in integrum. Excep-
ti, nisi tam parvo iudicio rationis renun-
tians polletet, quando ita renunciant, adeoque
sua facilitate, & exiguo suo iu-
dicio laesus reperiretur, ut bono com-
muni expediens iudicaretur, cogere eum,
cui renunciatio facta esset, ut relaxa-
ret iuramentum, & cederet renuncia-
tioni, vel in totum, vel ex parte; tunc e-
nim prelatum, aut index eius, cui facta
esset renunciatio, posset similiter relaxare
iuramentum renuncianti in totum, aut ex
parte, & renocere in consequentiam simi-
li modo renunciantem, quantum bono
communi expedire iudicaretur.

D G Priorem partem huius conclusionis in-
tendunt caput, quantum pactum de pactis,
lib. 6. cap. cum contingat de iure iur. capit.
licet mulieres eod. tituli. l. br. 6. & au-
thentica sacramenta puberem. C. si ad-
uers. vend. ut disp. 149. citata explicamus.
Quia enim, quando vis, metus, aut do-
lus, non interueniunt, iuramentum spon-
te factum, etiam à minore, validum red-
dit actum non malum, quem confir-
mat, etiam si actus ex rationabili causa iure
humano esset redditus nullus eo iura-
mento secluso; per eumque actus iuramento
confir-

32
Prima con-
clusio.

ad hanc
12

grA

13

confirmatus, sit verò sibi acquisit is, cui
aliquid promissum, traditum, aut renun-
tatum est, neque spoliar iuste quis pos-
set iure ritè semel perfectò comparato sit-
tè rationabili causa, maxime quando de reli-
gio iuramenti id non præstiterit, & reveren-
tia; quæ Deo debetur, vt stetur ritè con-
suetis iuramento confirmatis inde qua-
tuor illa iura statuerunt; in euentibus il-
lis verum ius esse comparatum, etiam si at-
tus illi, alioquin inuàlidi ac nulli, à mi-
nore essent iuramento confirmati: ne-
que tunc locum esse relaxationi iuramen-
ti in præiudicium eius, qui ita ius compa-
rasset.

Hoc vetò intendisse illa iura in illis eue-
ntibus ex eo constar, quòd excipiunt, nisi
iuramentum in illis euentibus ex tortum
esset vi, metu, aut dolo: nam tunc is, cui ali-
quid sub iurando esset promissum, aut
traditum; velum ius ad id compari-
tum tamen necessaria nihilominus esset
relaxatio iuramenti, quando vi, aut metu
esset iuramentum elicatum, vt dictum est,
& iura alia affirmant i quare quatuor il-
la iura actum non malum iuramento con-
firmatum, quo quis ad aliquid se astrin-
git, ita validum esse volunt; quando vi,
metu, aut dolo, non interuenere, vt in
illis locum, non habeat relaxatio iuramen-
ti, in præiudicium eius, cui est præsti-
tum, etiam si minor sit; quæ illud præstid-
rit: id quod satis aperte significat ver-
ba illi capitis quauis pactum citati; om-
nino seruari debet; hoc est, absque vlla
relaxatione. Hoc ipsum volunt Molina
lib. 2. de pr. iog. cap. 3. n. 301. & ple-
rique alij, quos citat, tametsi non ita di-
stinctè id explicant, dum affirmante, do-
nationem, seu renunciationem gratitatem,
iuramento confirmatam, non rescindi ex
enotissima læsione. Quo loco obserua-
tionem propriè non esse, nisi cum in
iustitia; ac proinde cum detrimento ab
alio iniuste dato: quare ibidem habet in
contractibus onerosis, si æqualitas in eis
non seruetur: in donatione verò, grati-
tative renunciatione, locum non habet,
nisi vi, metu, aut dolo; quis inductus
sit iniuste ad ita donandum, aut renun-
ciandum: quatenus enim quis vi, metu,
aut dolo iniuste illius, causa esset iniusta;
aut alius donaret, vel renunciaret, læsisse
donantem censeretur in eo toto, quod in-
ductus ita iniuste, donaret. Iuxta eandem
etiam præter partem conclusionis, verum

est; quod Conar. capit. quauis pactum
part. 3. §. 2. numer. 6. cum plerisque alijs,
quos citat, rectè affirmat, nempe, vt va-
lida sit renuncatio iuramento confirma-
ta, nec locum habet iuramenti relaxa-
tio; vt illi contraueniatur, necesse non
esse, vt filia, quæ ita renunciat legitimæ,
aut hereditati paternæ, accipiat dotem,
aut aliquid aliud, in recompensationem:
valida quippe est renuncatio integræ legi-
timæ iuramento confirmata, etiam si ni-
hil in recompensationem accipiat, quan-
do filia aliunde remanent competens al-
imenta, aut dos.

Quando autem filia, aut aliquis alius, re-
nunciaret legitimæ, aut hereditati paren-
tum, cum iuramento, si aliunde non ha-
beret competentia alimenta, petere illa
posset; quando nihil in contrarium circa
ea alimenta exprelsit, aut intellexit: quo-
niam in ea absoluta legitimæ, aut heredi-
tati, renunciationsi, intelligenda non
veniunt alimenta; quæ, quatenus ne-
cessaria sunt ad vitam conseruationem;
debentur de iure naturali, & de quib-
us; si facta fuisset mentio, exciperentur:
in dispositione quippe absoluta, aut
vniuersali, non veniunt illa intelligenda,
de quibus; si mentio esset facta, ex-
cepta fuissent. Quando autem talis fi-
lia, aut filius, renunciasset cum iuramento
ad hereditatem, etiam quoad alimenta;
aut id ita intellexisset, quicquid Anton.
Gom. l. 22. l. auri in calce, numer. 12.
Molina. numer. 30. citato, & 33. ac alij
dicant; arbitror, validam esse renuncia-
tionem, quando aliunde, vel ex suo la-
bore & industria, vel alijs ea si sub-
ministrantibus, sustentare ac conser-
uare posset vitam; secus autem si aliunde
eam non posset conseruare: nam exte-
nus alimenta debentur de iure naturali
parentibus filijs, eaq; renunciatio, quoad
eum euentum, esset mala & peccatum;
Dac proinde non obligaret, esto iuramen-
to esset confirmata. Quando verò sine
eis alimentis vita sustineri posset, renun-
catio incrementi eorum vique ad com-
petentem ac congruam sustentationem
pro qualitate sui status, vtique mala non
esset ac peccatum; ac proinde; si iura-
mento id confirmaretur; obligaret tale
iuramentum, quod absq; villo peccato pos-
set seruari, ac proinde, nisi prius relaxare
iuramentum non posset tali renunciatio-
ni. Vtrū autè relaxari posset ac deberet,

C 4 nihil

nihil impediēte iure alteri ex illo quā si-
tē. Dicendum est, si ad eū incedens esset,
ita renūciatōem manere priuatū com-
petentibus alimentis ex sua legitima, faci-
litate, imperiis, & prodigalitate sua, & al-
terum acceptare eam renūciatōem, ut
acceptans cogi arbitrio prudentis posset,
ac deberet, relaxare iuramentum renū-
ciantī, illi; relinquere competentia ali-
menta ex sua legitima, tunc potestatem pu-
blicam praelati, aut iudicis secularis, eius,
cui facta esset talis renunciatio, relaxare e-
tiam posset iuramentum renūciantī, quā-
tum factis esset, ut illi remaneret compe-
tentia alimenta; quoniam id bono com-
muni expediret, quod priuato eius, cui fa-
cta esset renunciatio, esset praeponendum:
secus autem, si prudentis arbitrio, non ita
iudicaretur. Quando autem id ita iudican-
dum sit, aut non, ex circumstantiis concu-
rentibus prudentis arbitrio est commit-
tendum.

In eadem parte cōclusionis dictum est,
id etiam habere locum in minore renū-
ciante: quoniam est par ratio de minori, &
de maiori, quoad hoc, ut constat ex authē-
tica sacramenta puerum. C. si aduers. ven-
dit. quā de minoribus loquitur, & extri-
bus alijs iuribus citatis, quā vniuersum lo-
quuntur, nihil exprimendo, quod solum
sit sermo de maioribus; & praesertim ex
cap. quāvis pactum, de pactis lib. 6. quod
de mulieribus contentis certa dote ad nu-
bendum loquitur: mulieres verò regulari-
ter nubere solent ante vigesimum quin-
tum suae aetatis annum, ac proinde dum
minores sunt. Atque hinc emanauit pro-
nūciatum illud commune inter iuris pe-
ritos, quod amplectuntur Covar. c. quan-
uis pactum part. 3. §. 4. num. 6. versic. 1. &
2. Aries Pinc. l. 2. C. de rescind. vend. p.
3. cap. 1. numer. 10. Molina ubi supra, nu-
mer. 27. & plerique alij, quos referunt,
nempe, iuramentum de minore efficiere
maiores, ad effectum ut ipsum perinde ob-
liget, ac si esset maior, nec locum habeat
restitutio in integrum aduersus id, quod
in minore iuramento confirmatum est, ut
subiungimus in eadem priori parte cōclu-
sionis.

Obiecta.

Neque mihi obijcias. l. 56. tit. 5. part.
5. in calce, quā statuit, si emptor ultra di-
midium iusti pretij, aut venditor infra di-
midium iusti pretij, iurauit, esto res plus,
vel minus valeret, nunquam contruen-
turum emptori, aut venditori.

A posse tunc illi contrahere, nec concedi
illa actionem, modō, quid ita iurauit, ex-
cederet quatuordecimum aetatis suae an-
num: si verò non esset tantae aetatis, posse
illi contrahere, non secus ac si id non
iurasset. Non, inquam, id mihi obijcias:
quoniam in primis id iure potius colli-
gitur, minorem, si decimum quartum
aetatis suae annum excedat, aequari ratio-
ne iuramenti maiori, nec locum esse re-
stitutioni in integrum. Deinde, & pos-
sissimum, quoniam eo in loco est sermo,
de formali, aut virtuali, renunciatio legi.
2. C. de rescind. vend. iuramento con-
firmata, quā actionem impedit ea le-
ge, ut in calce disputationis. 349. dictum
est, pronūciaturque ea lege. 56. eam im-
pedire, etiam minor in iura quatuordecim
aetatis suae annum excedat: secus
verò, si eum annum non excedat. At-
tamen, ut is minor ad actionem in eo e-
uentu ex. l. a. C. de rescind. vend. admit-
tatur, necesse est antequam relaxatio iu-
ramenti ad agendum, idque ea lex suppo-
nit: cum enim seruari id iuramentum, ma-
lum non sit, si praestitum fuit à minore
vsum rationis habente, utique relaxan-
dum illi est antequam ad eam actionem
admittatur, alioquin oratio est seruandā.
Posterior verò pars cōclusionis satis
ex se perspicua est: quando autem id locū
habeat, prudentis arbitrio iudicandū est. Et
se autē renūciantē minore, praesertim qua-
tuordecim annis, aut esse feminam, mul-
tum conducit, ut id locum habeat.

Secunda conclusio. Si renunciatio cum
iuramento hereditati, aut legitimae, fiat
contractu merè oneroso, quo pro certa
dote, aut aliquo alio accepto, illi renun-
ciatur, tunc quocumque laesio ex eo contra-
ctu renuncianti sequatur, quia videlicet,
quod accipitur, non attingit ad integrum
valorem legitimae debita, cui renūciat-
ur, quoad id, in quo prudentis arbitrio
in infimo pretio iusto aestimatur pro tem-
pore, quo illi renūciatur, utique, is, cui ta-
lis renunciatio fit, nullum ius sibi com-
parat ad id incrementum, sed in foro con-
scientiae tenetur, quoad illud relaxare ob-
ligationem iuramenti, idque incrementum
renūciantī restituere. Ceterum renū-
cians, nisi prius relaxationem iura-
menti obtineat, non potest contrahere
ei renūciationi, eò quod ex parte ipsius
nō sit de re mala, seu illita. Quando au-
tē contractu merè oneroso renunciatio facta
fit,

Satis fit.

Secunda d.
34

lit, nec interuenient vera condonatio incrementi, prudentis arbitrio ex circumstantiis concurrantibus est iudicandum, atque ad id melius coniiciendum inferuit, quæ ante primam conclusionem dicta sunt.

Posterior pars huius conclusionis, quod scilicet renuncians non possit illi contrahere, nisi obtemperat prius relaxatione iuramenti, ex se, & ex ratione in ea subiuncta, est satis perspicua, tamque communiter affirmant doctores, habetque verum, etiam quando interuenit læsio maxima, seu enormis, modo non constet renunciantem dolo iudicium fuisse ad ita renunciantem: nam tunc, ut supradictum est, non obligaret iuramentum, ob defectum consensus in eo euentu. Ita Aries Pinell. l. 1. C. de rescind. vend. part. 3. c. 1. n. 8. Gutier. in authentica sacramenta puberum. n. 96. Couar. c. quauis pactum part. 3. §. 4. nu. 3. & 5. Molina libr. 1. de primog. c. 3. n. 25. Panorm. & alij, quos citant.

Prior verò pars ex eo facile probatur, quoniam contractus ille onerosus, quo ita legitime renunciat, pro minori dote, aut minori alia quantitate, quam sit legitima, æstimata tempore, quo sit renunciatio illa, prout plusminus erit valitura tempore, quo foret tradenda, est in æqualis & iniustus, & renunciatio illa quoad incrementum est in uoluntaria mixta, quin & usurarie accipitur incrementum illud pro anticipata solutione dotis, aut alterius minoris quantitatis, ut supradictum est: ergo, est iuramento confirmetur, nullum ius sibi comparatis, cui sit: sed tenetur relaxare quoad id obligationem iuramenti, & restituere in foro conscientie incrementum illud: sicut usurarius, cui sub iureiurando promissa sunt usuræ, tenetur quoad id relaxare iuramentum, easque non accipere, & acceptas restituere, ut constat ex se, & ex c. debitoris, de iur. iurand. affirmatque communis doctorum sententia.

Positis his, quæ de renunciatione, remedio. l. 2. C. de rescind. vend. præsertim interueniente iuramento, de iure communi, & Castella, in calce disputationis. 349. dicta sunt, quæ similiter habent regulariter locum in alijs contractibus onerosis, in quibus læsio vitra, aut infra, dimidium iusti valoris cernitur, tertia conclusio est. Si maior quatuordecim annis contractu oneroso cum iuramento renunciat suæ legitime promittens sub eodem iuramento, se illi nunquam contra venturum, non concedi-

tur illi actio in foro exteriori ex. l. 2. citata, est o læsio sit vitra dimidium iusti pretij. Ratio est, quoniam de iure communi ei, qui renunciat remedio. l. 2. citata, non competit remedium illius, iuxta communem doctorum sententiam, ut disputatione citata dictum est: & is, qui cum iuramento promittit, se non contrahenturum ex illa lege alicui contractui, censetur renunciasse remedio illius legis, idque valide, etiam si minor sit, quare, cum renunciatio legitime contractu oneroso valida sit, si iuramento confirmetur: & eo ipso, quod simul eodem iuramento sit promissum, illi non contrahere, censetur renunciatum remedio illi, ut eadem disputatione dictum est: consequens profectò est, ut tunc actio non concedatur in foro exteriori, neque habeat locum relaxatio illius iuramenti ad effectum, ut actio in eo euentu cõcedatur. Atque hoc est, quod consentaneè ad gloss. l. 2. C. de rescind. vend. ad Bart. & ad communem doctorum sententiam, disponit. l. 36. tit. 5. p. 1. paulò antea relata. Deu enim actionem alterius admittit, quando, qui ita cum iuramento renunciat, non exple uerat decimum quartum suæ ætatis annum, utique id intelligit, obtemperat prius relaxatione eius iuramenti de ea re non mala; quod perinde eum ligat, si ad iudicium rationis perueniat, atque ligat puberem: quare impubes admitti in eo euentu non potest ad actionem, nisi obtenta prius relaxatione iuramenti. Eandem conclusionem amplectuntur Couar. c. quauis pactum part. 3. §. 4. n. 4. Gutier. in authentica sacramenta puberum. nu. 88. & 89. Padilla. l. 1. C. de rescind. vend. n. 32. Molina libr. 1. de primog. c. 3. n. 18. 21. & 22. Greg. Lopez. l. 56. citata gloss. vltim. & alij quos citant. Hi autores communem opinionem, & l. 56. citatam, intelligunt, quando læsio excedit quidem aliquantulum dimidium iusti valoris; secus autem, quando excedit multum, ita ut læsio sit enormissima: tunc enim dicunt, obtenta prius relaxatione iuramenti, posse agere remedio legis. l. 2. C. de rescind. vend. Ita Couar. ubi supra. nu. 5. & libr. 2. var. resc. 4. n. 5. Padilla. l. 2. citata. n. 43. & 44. Gutier. in authentica sacramenta puberum. nu. 92. & Molina. nu. 18. citato, & 24. ac plerique alij, quos citant. Refert autem Molina in calce. n. 18. citati, quosdam asserere, tunc esse grauissimam, seu enormissimam læsionem ad hunc effectum, quando est vitra triplum, aut quadruplum:

C 5 ipse

Tertia conclusio
dicitur.

In se vero potius censet, id arbitrio prudē-
tis esse relinquendum. Multi autem, quos
Covar. c. quantus pact. part. 3. §. 4. n. 3. re-
fert, censuerunt, neq; ex obnoxissima la-
sione relaxandum esse iuramentum in o-
mnem, neq; proinde admittebam esse
actionem. Aries veto Pinel. ubi supra. nu-
7. & 8. nō probat distinctionem in re pro-
posita de lāsione graui vltra dimidium iu-
sti pretij, & grauisima, seu enormi, vel e-
normissima: quobiam neq; in iure est v-
luta solidum fundamentum, unde in re
proposita sit vltim dicendum de graui la-
sione, & aliud de grauisima, seu enormi,
vel enormissima: & quoniam satis enormis
lāsio est, quae dimidium iusti valoris ex-
ceat: ipse autem arbitrat in vtrius conce-
dendam esse relaxationē iuramenti, admit-
tendamq; actionem in foro exteriori
Mibi etiam, propter has duas rationes,
non probatur ea distinctio, neque proin-
de quod, in re proposita, sit vnum di-
cendum de graui lāsione, & aliud de gra-
uissima. Praeterea cum, si vera esset
ratio, cui Covar. Molina, & alij innun-
tur, quod scilicet, quando adest grauisi-
ma lāsio, praesumatur defuisse consensū,
lāsio, interuenisse, dolum lādentis, neces-
saria non esset relaxatio iuramenti ad ageri-
dum. Dicerem verō in Lusitania, cūm re-
nunciatio remedij legis. 2. C. de rescind.
vend. inusitata sit, quibuscumq; verbis sit
concepta, vt disp. 349. dictum est conce-
dendam esse relaxationem iuramenti, ad-
mittendamq; esse relaxationem iuramen-
ti, eo ipso, quod lāsio sit vltra dimidium
iusti valoris, siue excessus sit parvus, siue
magnus & enormis, vel enormissimus. Imō
verō necessaria non esse tunc relaxatio-
nem, sed contractum, ac iuramentum, esse
nullum, si iuramentum sine regia faculta-
te sit adhibitum, iuxta ea, quae disp. 149. di-
cta sunt. Adderem, cūm, data quacumq; la-
sione ne tabili in eiusmodi contractibus
onerosis, etiam si non sit vltra, aut infra, di-
midium iusti valoris, nullum ius ad eam si-
bi cōparet, qui ita lāsio, esto contractus
iuramento sit confirmatus, sed teneatur id
foro conscientiae illam, nōd. m. acceptis,
remittere, aut restituere, si iam illam acce-
pit, vt conclusio. 2. dictum est, idq; nihil
impediente, quod, ad litum multiplici-
tem vitandum, non detur actio in foro ex-
teriori, vt vtrūq; disp. 350. ostensum est;
sanē abrogandae essent leges, quae sonant,
quando lāsio est vltra, aut infra, dimidium

A iusti pretij, concedendam non esse actio-
nem, si remedio legis. 2. C. de rescind. vbi
sit renunciatum, relaxatō prius iuramen-
to, si contractus iuramento suo confirmat-
us, aut si cum iuramento eidem legi. 2. suis
renunciatum. Vnde, quicquid glos. l. 2.
citata, voluerit, & cum ea communior o-
pinio, ac lex Castellae §. 6. citata, proban-
dam cenfeo opinionem, hūc asserit, data
enormi lāsione, relaxandum esse iuramen-
tum, & admittendam esse actionem, praeter
eam cum Covar. & alij, receptam in praxi
eam esse affirmant. Atq; vniuersim, si pra-
latus, aut iudex rei, relaxet iuramentum ad
agendum, tuta conscientia lāsion vltra di-
midium iusti pretij, imō & in minori quan-
titate, posse agere, & accipere, siquid de le-
sione fuerit ei satisfactum: cūm reus ipse,
nulla expectata sententia, teneatur id illi
in foro conscientiae restituere.

Quarta conclusio. Si minor solum iuramentum confirmet contractum, aut renunciet
actionem onerosam, in quibus lēs sit vltra dimidium iusti estimationis, aut iuramentum promittat illi nō cōtrauenire, neq; addat unde sufficere exprimat, renunciare remedio legis. 2. C. de rescind. vend. Item quia dicat, neq; ex minori etate, neq; ex quocūq; alio capite; illi cōtrauenire, tūc agere potest remedio legis. 2. C. de resc. vbi vt vel cōpleatur valor vsq; ad limites iusti vel vt rescindatur contractus, vt maluerit alter cōtrahens. Expediet tamen relaxari prius iuramentum ad cautelam antequam agat. Imō id necessarium erit in foro conscientiae, si eo iuramento intendit se obligare, etiam ad non agendum ex l. 2. Hanc conclusionem, quoad priorem, ac precipuam illius partem, affirmant cum glos. l. 2. citata, & cum glos. cap. vltim. de etip. & vend. Bar. Panor. & communis doctorum sententia, quam referunt ac sequuntur, Covar. c. quantus pactum part. 3. §. 4. n. 6. Aries Pinel. l. 2. C. de rescind. ven. part. 3. et. au. 9. Padilla eadem. l. 2. nu. 33. Gutier. in authentica sacramenta puerum. n. 86. & Molina libr. 2. de primog. c. 3. n. 21. Ratio autem est, quoniam minor censetur confirmare contractum illum iuramento, nec illi cōtrauenire ex parte minoris etatis, neq; censetur renunciare remedio particulari. l. 2. sibi cum maioribus communis: praeterea in hac materia fauorabili minori, in qua alter sibi non comparatur, etiam ex iuramento minoris, sed tenetur in foro conscientiae restituere totam

in iudicem lae bonis. Vnde lex. 56. titulo. 1. p. folium negat actionem, quando, sufficienter exprellum fuit, renunciare, cum iuramento remedio. l. 2. citata, vt eam; legem. 56. intuenti est satis perspicuum. Ex eodem vero fundamento affirmant Ahti Gom. 2. tom. var. ref. c. 14. n. 20. & Gueter vbi supra. n. 87. si maior renunciet heredi sui simili modo cum iuramento, ita vt eo exprimat sufficenter, renunciare remedio. l. 2. citata, sicut; l. 1. supra. d. diuidum. iusti valoris, posse similiter agere. remedio. leg. 2. citata; quoniam, confirmare censetur renunciationem iuramento, quatenus secluso iuramento, est actus inualidus, non vero quasi intendat renunciare remedio. leg. 2. citata. Idem dicendum est de quocunque alio maiori, vel minori, confirmare simili modo iuramento actum, secluso iuramento, inualidum. Quando autem maior confirmaret iuramento actum, validum tunc ea confirmatio haberet vim renunciationis. l. 2. citata; iuxta dicta in alce dispo. 249. ac proinde maior ille non admittitur ad actionem ex ea lege, & ad relaxationem iuramenti, iuxta dicta conclusio. 1. antecedente.

Admonet Gueter. vbi supra. n. 91. si minor iuramento se abstinet non contranenturum ex l. 2. C. de rescind. vend. alieni cō tractu, aut renunciationi, & nihil aliud ad iecti; posse illi contrahere, si res immobilis ab ipso alienetur sine iudicis decreto ex eo, quod sit nullus contractus ob defectum eius necessarii solemnitatis, aut ex beneficio restitutionis in integrum. Hinc de primo illorum trium actuum, quibus quis renunciat hereditati alicuius, patet, vnde dicitur cum eo ipso inuendo; cuius hereditati renunciat.

37 Quod verò attinet ad secundum, confirmatio scilicet in ipso metu actus testandi eius cuius hereditate succedere debet, aut post testamentum conditum, in testamento ab illo confecto; quo privatur, aut legitima tota sibi debita, aut parte illius, dicendum est. Eiusmodi consensum valeat, si firmatus reddere renunciationem legitime, aut parti illius, esto talis consensus & renunciatio iuramento non sit confirmata, neque; posse deinceps filium agere aduersus id testamentum, in quo sit preteritus, aut exheredatus, esto neque; hec causa, consensus scilicet talis filij, neque; alia legum ex hereditationis, aut preteritionis, sit inserta in eo testamento; quoniam in

sortio causa tunc est necessaria, quando filius, aut ascendens, contra suam voluntatem preteritur, aut ex hereditatur; secus vero quando suo consensu. In teligendum tamen est id, modo is consensus in ipso testamento actu interueniat, aut post testamentum confectum, siue formalis sit, siue virtualis & tacitus, modis disp. 175. §. 4. si quis, ex plicatis; §. 2. n. 1. autem in actu testamentum adhibuitur, vt ibidem. §. 4. antequam detur, aduersus Iulium Clarum dictum est, leg. iuxta. Lugo potius. §. 1. si quis sua manu, si de bonor. pos. contra tebul. dictum ibidem est cum communis doctorum sententia, quam Ant. Gom. 1. tom. var. ref. c. 22. n. 14. refert ac sequitur. Hinc eadem affirmant, cum communiter etiam doctorum sententia, quoniam referunt ac sequuntur, idem Ant. Gom. l. 2. §. 1. n. 5. Couar. c. 8. Keynaldus de test. §. 3. n. 2. & 3. & Molina lib. 2. de primog. c. 3. n. 7. Disp. 175. citata. §. secundum est, addidimus, si quis institutus sit in minori portione, quam sit sua legitima, tunc, esto eam portionem petat, & recipiat post mortem patris, imo esto chirographum det heredi bus, scilicet illam recepisse, neque; quicquam pretestetur, remanere sibi ius, vt petat incrementum, nisi specialiter dicat, aut pactus sit, se ex portione esse contentum, vt expressè habetur. l. si quando. §. generaliter. C. de inofficio. test. etq; de causa in eo euentu, non sufficere tacitum consensum, quo renunciatur incremento legitime, sed necessarium esse expressum, vel datum testamentum conficietur, vel post mortem testatoris.

Ad didimus preterea, si quis, sine causa inserta, esset preteritus, aut ex hereditatur, atque sit alicuius, aut aliquorum, ex hereditibus eo testamento scriptis interesset, id testamentum esse nullum, quia ab intestato maiores portiones hereditas acciperent, tunc quod talis filius preteritus, aut ex hereditatur, approbaret id testamentum post testatoris mortem, nihil impediret, quominus quibus laborum hereditum, agere posset de nullitate illius; eo quod verò nullum fuerit tempore mortis testatoris; secus si filius illud approbasset quod conficietur, aut in eo esset inserta causa exheredationis, aut preteritionis quoniam tunc id testamentum non fuisset nullum tempore mortis testatoris. Legum quibus dicta sunt. Atque; hec dicta sunt de secundo actu.

Quod

38 **I**n quibusdā dicitur: ad testamentum auctum auctoritate quando scilicet sit, cui legitima portio in bonis alicuius debetur, tenentur totū, aut partem illius in fauorem alicuius, aut aliquorum coheredum, pactum inito cum ipsis, et sentiente eo, in cuius bonis legitima portio debetur, & cui est succedendum, dicendum est. Quando inualidum omnino sit pactum de futura hereditate certo modo diuidenda, si sit alicuius certi & determinati hominis (societas enim in genere omnium bonorum, etiam circa bona hereditaria, valida est, vt dicitur 422. dist. 6. est) vt si filij, vineute patre, aut alij coheredes, qui hereditatem alicuius sperant, vineute illo, circa eam hereditatem certo modo diuidendam paciscantur, inualidum omnino sit tale pactum; tamen, si accedat consensus eius, cui succedere debent, circa illam eo modo diuidendam, atque adeo circa renunciationem alicuius, aut aliquorum eorum, totū, aut partem legitimam ipsis debetur, in fauorem alicuius, aut aliquorum ceterorum, itaque, cui succedere debent, in eo consensu perseueret vsque ad finem vite, validum est tale pactum; etiam si iuramento non confirmetur. Vtrumque habetur expresse l. vlt. C. de pactis, & affirmant Bart. & communis doctorum sententia, quam referat ac sequuntur Aot. Gom. l. 22. Tit. 1. n. 30. Couar. c. quoniam pactum part. 3. in initio. n. 1. & sequent. & c. Raynaldus de test. §. 2. n. 1. & 2. c. Molina lib. 2. de priuilegiis. c. 3. n. 2.

Non solum pactum, de hereditate viuentis certo modo diuidenda, est nullum, nisi accedat eius consensus, sed etiam tamen aliud pactum; donatio; dispositio, obligatio, vel subiectio hypotechae alicuius eorum bonorum, est ipso iure nulla, vt constat ex l. vlt. c. i. ceterumque in iure quodcumque horum contra bonos mores, ob periculum mortis captandae viuenti, cuius ad hoc sunt ea bona, & propter aliam malā, quę inde nata sunt sequi, vt constat ex vlt. citata: quoniam pacta prohibita sunt sicut in iure, & c. qui aliquod eorum exercet, incidit in penam amittendi fisco, quicquid ex hereditate ad ipsum deuenit, eo quod eo ipso illa efficitur indignus, vt constat ex liquidum in iure §. vlt. & l. sequenti. ff. de donat. ex l. 2. in fine, ff. de his quib. vt indigni. in c. d. Papianus. §. meminisse. ff. de inoffici. test. & affirmant Bart. & communis doctorum sententia, quam Ant. Gom. p. 30. citato refert ac sequitur, Quia ergo

Non solum repugnat contra bonos mores propter malā, quā inde nata sunt: sequitur, sed etiam prohibitum sub certa pena est in iure; inde sequitur: quod, et talis pactum iuramento firmetur, inualidum sit, nisi accedat consensus eius; cui in eis bonis est succedendum, quo consensus accedente, debet id esse prohibitum. Ita affirmant licet non tamen explicent cum communis doctorum sententia, quam referunt ac sequuntur Ant. Gom. l. 30. citato; Couar. l. quousque part. 3. in initio, in c. ceteris. 11. & n. 32. & Molina vbi supra. n. 43.

Quia ergo renuntiatio hereditati non est prohibitum in iure; tamen si reddita sit nullum, pactum verumque futuram hereditatem cum aliquo alio sine consensu eius, cui est succedendum, non solum est redditum nullū, sed etiam prohibitū sub certa pena est in iure, inde efficitur; vitium primum, adhibito iuramento, reddatur validum; non verò hoc secundum: 2o dicitur: Obstant tamen, quando futurus heres pacisceretur cum creditoribus eius, cui est succedendum, sine illius consensu, ne ipse, de soluta ad se hereditate, conuenerit, sed liber ab eo debito maneret, validū est tale pactum, neque illam incurreret penam: quoniam id solum est liberatio a debito; & non dispositio de bonis hereditariis, neque obligare ea alicui alteri, neque inde vllum periculum imminet captandi mortem ei, cuius sunt ea bona. Ita probat. tax. l. vlt. & summa herodem. §. idem. probat. ff. de pactis, & affirmat communis doctorum sententia, quam Ant. Gom. l. 22. citata. in vlt. refert ac sequitur. Idem vult ibidem Ant. Gom. esse, si haeres futurus remittat debitoribus eius, cui est succedendum, debitorum aliquod in tempus, quo ipse succedet. Contrarium tamen arbitror esse verum: quoniam id accipere posse optendi mortem ei, cui est succedendum; & quoniam nihil tale reperitur dispositum in iure.

Cum pactum inter coheredes de diuidenda hereditate certo aliquo modo, atque adeo, cum renuntiatio legitime, aut partem illius, in fauorem alicuius, aut aliquorum, ex coheredibus, quod per consequens est pactum de hereditate diuidenda inter coheredes certo modo, & vniuersim cum pactum circa bona, in quibus est succedendum, cum aliquo alio, validum sit, esse non confirmatur iuramento, modò tamen accedat consensus eius, cui est succedendum, in quo perseueret vsque ad finem vite.

fatis profectò est perspicuum, loogè magis esse validum, si insuper confirmetur iuramento. Dubitò verò doctores, si eius modi renuntiatio in fauorem alicuius, aut aliquorum ex cohæredibus, facta sit postquam iuramento præstito illi, aut si eiusmodi pactum factum sit inter cohæredes inter se confirmatum iuramento, accedentesq; consensu patris, omni pater mutare possit consensum, & vnum, si illum mutet, filius perinde succedat patri, ac si non intermiserit tale pactum, neq; præstitisse id iuramentum. Ad quod in primis dicendum est, cum Couar. c. quauis pactum part. 3. in initio. n. 2. aduersus Decium, si pater etiam iurasset non mutare consensum, tunc, cum illum non mutare, male non sit, neq; prohibitum patri, utiq; perius esset, si eum mutaret, nihil impediète, quòd manendo ita obligatum ex iuramento ad illum non mutandum, reddatur intestabilis: id quod satis perspicue constat ex dictis disp. 151. & sibi, eaq; de causa non plura hac de re hoc loco dico. Dicendum deinde est, quando pater solum adhibuit consensum, nec se obligauit iuramento ad illum non mutandum, integrum sibi esse, nihil impediète iuramento filij, aut cohæredum, illum mutare. Quoniam pactum filiorum inter se, pendens à libero consensu ipsius, quod ex dispositione iuris, pro suo arbitrio & voluntate, interim dum viuunt, mutare potest, tollere à patre non potest eam libertatem, & facultatem liberam testandi, quantum ius ipsi concedit, neq; ite iuramentum filiorum id potest ab eo adimere. Dicendum tertio est, patre mutante consensum, filium, vel cohæredes, non tamen pacto & iuramento, sed filium, qui legitime, aut partim illius renunciant cum iuramento in fauorem alicuius, aut aliquorum ex cohæredibus, perinde succedere patri, ac si tale pactum, & iuramentum, nõ interuenisset. Ita cum Bald. communis doctorum sententia, quam referunt ac sequitur Ant. Gom. l. 22. Taur. n. 31. & Molina lib. 2. de primog. c. 3. n. 4. Ratio autem est, quoniam factum illud filiorum, non solum in iure censetur contra bonos mores, sed etiam est prohibitum sub pena amissionis totius commodi ex hereditate, nisi accedat consensus eius, cui est succedendum, & in eo perferretur vsq; ad finem vite, ut dictum est iuxta. l. vlt. C. de pactis, & iuxta, eaq; alia iura, ratione non

A confirmatur iuramento, nisi accedat ille consensus, & perseveret vsq; ad finem vite: quare eo ipso, quod consensus ille iuraturac dicitur esse, obligare desinit iuramentum, & pactum cohæredum inter se. Vnde probanda non est opinio Couar. c. quauis pactum part. 3. in initio. n. 2. 7. & 8. qui cum concedat, pactum filiorum inter se, sine consensu patris, non firmari iuramento, propendit (tamen si trepidus) accedente semel consensu patris, illo postea illum mutet, teneri filios pacto iuramento confirmato de consensu patris inter se celebrato. Probanda item non est la sonis sententia, qui alieuerat aduersus Baldum, renunciationem legitimæ cum iuramento vnius filiorum, in fauorem alterius, aut aliorum, obligare filium, ita renunciationem, esto pater mutet voluntatem ac consensum: ductus, quod id sit renuntiatio legitime, quæ renuntiatio (vt circa primum dictum dictum est) confirmatur iuramento. Dicendum quippe est, quatenus in fauorem alicuius, aut aliquorum ex cohæredibus facta est, transire in pactum de cetero modo hereditare inter cohæredes diuidenda atq; eatenus, esto iuramento confirmata sit, pendere, vt sit valida, à consensu patris, & à perseverantia in illo vsq; ad finem vite, ut dictum est, & rectè, cum communi doctorum sententia, affirmat Ant. Gom. & Molina locis citatis.

C Circa hunc tertium actum, & secundum præcedentem, obseruandum in primis est. Si facti sint à minore sine iuramento, ac se læsum inueniat, quia expediens ipsi non fuit, eos celebrare, tunc locum habere beneficium restitutionis in integrum ad eos rescindendum, & ad reuocandum, quoad id maius est, si, vt inde maioratus influeretur, facti sint, vt ex se est notissimum, & ex parte disp. 175. dictum est. Quoad autem confirmati essent iuramento, locum non haberet restitutio in integrum: quoniam iuramentum valide adhibitum, beneficium impedit restitutionis in integrum, iuxta authenticam sacramenta puberum. C. si aduers. vend. & alia iura, vt supra dictum est.

A Deinde obseruandum est, quod circa primum actum dictum est de renunciatione ob causam, attendendum scilicet esse, non causa cessauerit, ad iudicandum utrum renuntiatio expiret, etiam si iuramento confirmata sit, maxime habere locum

CUM

cum circa tertium actum explicatum. Mol
ta etiam alia, quæ circa primum actum dic
ta sunt, suo etiam modo locum habent
circa secundum, & tertium actum, vt rem
expendenti, facillè liquebit. Et præcipuè
locum habent, quæ de vi, metu, & dolo
dicta sunt, vt relaxetur iuramentum, &
nulli reddantur omnino eiusmodi actus,
atq; institutio maioratus ex hisce renun
tiationibus, aut etiam vt nulli iudicentur,
etiam sine relaxatione iuramenti, si dolus
intervenit.

- 43 Ex dictis tota hac disputatione facillè
intelligitur, quovsq; ex legitimis debi
tis filiis, aut filiabus, validè institui possit
maioratus, etiam sine regia facultate, re
nunciantibus filiis, aut filiabus validè, ali
quo ex tribus modis explicatis, integris
suis legitimis, aut parti earum, vt inde ma
ioratus institutatur, qui cedat, modis expli
catis, in bonum totius familiæ, & ipsorum
renunciantium: qua de causa tam multa de
his renunciantionibus hoc loco dicta sunt.
Item ex dictis hac eadem disputatione fac
illè patet, ex quot capitibus renunciatione
bus explicatæ subiacent calumniæ, atq; re
vocationi, vel etiam vt pronuncietur fuisse
ipso iure nullæ, & in consequentiam,

quovsq; columnæ, revocationi, aut pro
nunciationi fuisse ipso iure nullas, subiac
cent institutiones maioratum factæ vi
eiusmodi renunciantionum. Ait verò Mo
lina vbi supra. n. 8. institutores maiora
tum ex legitimis filiorum, quò eiusmodi
institutiones sine regia facultate firmio
res sint, solere simul vti tribus generibus
renunciantionum hæcenus explicatis. Ete
nim filij omnes, ex quorum legitimis ma
ioratus instituitur, cum approbant in ipso
actu institutionis, aut post illum institu
tum, in eod; consentiunt; pacis contorq;
interfe, ex patris consensu, vt ita institu
tur ex ipsorum legitimis, aut ex partibus
earum, promittentes se nunquam illi con
trauenturos, illum ve impugnaturos; re
nunciant item paternæ hereditati, fusi
q; legitimis portionibus, quatenus ea insti
tutio illas contingit, promittentes, se ni
hil aliud ex testamento paterno, aut alia
occasione, petitorios, quàm quòd ex suis le
gitimis remanserit, completa integrè ea
institutione, ead; omnia iuramento con
firmant. Ait verò Molina, vt eiusmodi in
stitutiones ex legitimis aliorum tutiores
& firmiores sint, solere obtineri à Regu

facultatem & confirmationem. Ceterum
nos disputatione præcedente conclusio
ne. 4. & 5. exposuimus, quovsq; princeps
dispensare possit, vt eiusmodi institutione
nes ex legitimis alijs debitis fiant.

S Y N H A R I U M.

PRIMOGENIA tempore
legis nature, & scriptæ,
cõsuetæ in Gallia, & in alijs
prouincijs, legalis fuit.

1 Regnum maioratus: est le
galis regulariter loquendo. Et quovsq; di
quando, & quibus ex causis, mittere liceat de
modo regimini ac successioni primitiis sta
tuto. Regulariter verò non licet.

2 Maioratus cum titulo, & alijs de bonis coro
næ huius regni creati, licet aliqd de legali
participent, simpliciter non legales, sed à Re
ge dicendi sunt creati.

3 Maioratus in Lusitania legi mentali subie
cti, legales redditus appellari possunt.

4 Idem de maioratibus ex donatis ab Henrico
secundo in hoc regno creatis.

5 Maioratus instituti de bonis patrimoniali
bus, simpliciter non sunt legales, sed ex pri
uorum institutione: licet quidam eorum ali
quid de legali participent.

**Maioratus, qui legales, & qui ex
aliorum institutione. Disput. 580.**

VXTA ordinem initio
disputationis. 578. proposi
tum, dicendum est de varia
diuersorum maioratum
productione, ac subsisten
tia in rerum natura; vnde

varijs maioratum modi, & qualitates siet
manifesti. Atq; prærogatiuæ illæ primo
genitorum, quæ primogenia, & primoge
nita, dicuntur, de quibus initio disp. 577.
dictum est, quasq; locum diximus non ha
bere in Hispanijs, esseq; longè diuersas
ostendimus: maioratibus Hispanijs, om
nes erant lege statutz, & sunt hodie in
Gallia, & in alijs prouincijs, aut certè con
suetudine vniuersali, pactoq; vniuersali
hominum earum prouinciarum, in quib;
vigeant, fuerunt introductæ, vt ex
dictis disputatione citata facillè constet:
eiusmodi verò consuetudines vim habent
legis. Quo, fit, vt prærogatiuæ illæ, ac pri
moge

mogenita illa omnia legalia sunt.

Est verò prerogatiua omnis, vt de fo-
lis Hispanis primogeniis vniuersum dica-
mus. In primis regnum hoc Castellæ, &
regulariter cetera regna, lege introducta
sunt, ac promde maioratus legales dici
possunt, hoc est, lege constituti & creati,
vt eam formam habeant, eod; modo in eis
succedatur, quo re ipsa succeditur. Id ve-
rò de hoc Castellæ regno satis constat ex
dictis disp. 576. vbi ostendimus, abroga-
to tempore Pelagij antiquo more, qui
Gothorum tempore vigeat, creandi ac
succedendi Reges per electionem, consti-
tutum a Pelagio, consentiente republica, B
fuisse, vt via generationis, modo ibi expli-
cato, in eo deinceps succederetur. Regna
etiam, & regimina varia diuersarum rerum
publicarum, ortum habuisse à lege ea de
re lata, qua diuerse nationes ac provincie
communi consensu, modum sibi regimi-
nis vnicuique proprium delegerunt, satis
etiam constat ex dictis disp. 12. & 23.
Quando verò multis regna ad eundem Re-
gem deuenerunt, accidit id potest, vel suc-
cessionem hereditariam iure eiusdem Regis
in multa regna, vel pacto, quo provincia
aliqua, aut regnum, dedere se vult alteri re-
gno, vel iure belli. In primo euentu ser-
uanda est forma, ac lex lata in prima eius
regni creatione: neq; fas est nouo Regi
quicquam illius formæ mutare, legemve
illam aliquomodo transgredi, vt regimen
vnius cum regimine alterius conuociat,
aut aliqua alia de causa, nisi vel communi
libero consensu illius reipublicæ, vel ob
delictum eius reipublicæ, aliquid in per-
nam iustam in pœnam iustam fuit
abolitum. In secundo etiam euentu, siue
ea reipublica ex sola sua sponte se dedit
alteri Regi, siue coacta timore potentie il-
lius in causa dubia, cum ad eum Regem
pertineat, standum est pacto tunc inter
eum Regem, & reipublicam illam inito,
neq; fas est Regi, abiq; eius reipublicæ li-
bero consensu, vel abiq; iusta alia causa,
quicquam de constituto in ea editione
mutare. In tercio deniq; euentu, integrum

A est Regi, qui bello iusto rempublicam ali-
qua n. no. subiecit, vel nihil mutare de an-
tiquo illius regimine ac successionem, vel
mutare, que voluerit, eam omnia no. aquan-
do regno, cui accedit, in qualitate & mo-
do regiminis, ac successionis, vt ueri so-
let, aut aliquid diuersum relinquendo, vel
statuendo, modò nihil fiat, quod dilonium
à recta ratione sit, vel excedens iustam per-
nam ob delicta commissa, vt ex se nec
omnia satis peripicua sunt.

Molina lib. 2. de primog. c. 1. n. 4. maio-
ratus legales dici posse affirmat, castra, &
oppida, a principe concessa sub ut. no. Com-
munitas, march. ouatus, Ducatus, Principa-
tus, aut sub alio simili. Quod intelligere
videtur, quando in hoc Castellæ regno ab-
soluitur abiq; aliqua restrictione ac necesa-
ritate, quæ de iure ab eiusdem regni imita-
tione concessa sunt. Censet vero tunc di-
ci posse maioratus legales, quatenus (iux-
ta dicta disp. 576.) concessa reputantur, vt
militar regni Castellæ, quod caput & exor-
piar ceterorum eiusdem regni maiora-
tum est, creata habeatur, quando aliud
non fuit expressum, ac promde lex lata cir-
ca Castellæ regnum, a qua id regnum le-
galis maioratus est, ad eiusmodi maiora-
tus antiqua consuetudine se se extendit,
que eo. sicut vim etiam habet legi. Etia
eade ratione dicere possit, maiora-
tus reliquos sine titulo à Rege simili modo crea-
tos, dici posse legales: eo quod, vt eadem
disp. 576. dictum est, antiqua consuetudi-
ne eodem modo creati censentur, eadem
q; lex ad eos etiam se se extendat. Potius
autem dicerem, eiusmodi maioratus parti-
cipare id de legalibus maioratibus, cate-
nuiq; dici posse legales maioratus; ceterum
simpliciter dicendos esse maioratus
principis institutione: creatos: cum non
lege sint creati, sed principis beneplacito
ita tacite subiecti ei legi.

D Longè verò maiorem rationem maio-
ratus Lusitani, legi mentali subiecti, de
quibus disp. 576. dictum est, dici possunt
legales maioratus: preterea quando bona
coronæ regni, ex quibus consistant, à
principio non fuerunt concessa subiecta
vinculo maioratus: tunc enim à lege illa
mentaliter habent, tum quod maioratus sint,
tum etiam quod eam peculiarem formam
maioratus habeant: in qua multum deu-
iat à forma maioratus ipsius regni Lusitani,
aliorumq; maioratum.

Idem,

Idem, propter eadem rationem, dicens: dum est, de maioratibus huius Castellæ regni constantibus ex rebus ab Heorico 2. donatis, de quibus eadem disp. 576. dictum est; quam formam ex præscripto eiusdem Regis, ac ex lege Ferdinandi ac Elisabethæ, & Philippi secundi habeant.

In nouo orbe, præsertim in Peru, commendæ institutæ sunt, quæ ad primogenitos, illas obtinenti, lege regia deriuantur. Eatenus autem dici possunt maioratus legales: & multo magis, si à principio lege tales commendæ institutæ sunt, ut essent, & quibus conferendæ essent, & ut ad primogenitos illorum deriuarentur. Harum commendarum mentionem fecit Molina c. 2. citato. o. 6. maioratusq; legales illas appellat, additq; temporales esse. Nullum vero maiorem notitiam de illis huc usq; habeo.

Maioratus autem. tertij generis, de quibus disp. 576. dictum est, quauis, legibus permittentibus, fieri ac creantur, quia tamen, non à lege, sed à priuatis pro suo arbitrio instituantur, nō legales sunt appellandi, sed ex priuatorum institutione, ut ex se est satis perspicuum, Quatenus tamen in hoc Castellæ regno, si ab habente descendentes ex tertio instituantur, quoad id tertium ex legis præscripto vocari prius debent descendentes, & in eorum defectum, ascendentes, & his deficientibus, collaterales ut disp. 576. dictum est, utiq; eatenus participant de maioratibus legalibus, vocariq; possunt legales maioratus: simpliciter tamen legales non sunt, sed ex priuatorum institutione.

S Y M M A R I U M.

SI castrum, aut oppidum, concedatur perpetuo alicui, & descendibus illius cum dignitate Comitum, Marchionum,

aut alio simili, id castrum, aut oppidum, maioratus ratione fortitur, an vero sit diuidendum inter descendentes. Et argumenta pro ponuntur, quod sit diuidendum.

- 1 Tale castrum, aut oppidum rationem maioratus in Hispaniæ fortitur, neq; est diuidendum.
- 2 Dignitas comitis, marchionis, & similis, varijs modis concedi possunt.
- 3 Dignitas eadē simpliciter sine alia expressio

ne concessa, expirat cum eo, cui conceditur, nisi princeps, illum proroget ad successorum. Censetur verò eam prorogare, si illum verbo, aut scripto, nomine eius dignitatis appellet. Si eam princeps concessit alicui, filio illius, ac nepoti, illis defunctis expirat.

Dignitas eadem concessa alicui & suis descendentiibus, transit ad omnes, ad quos iuxta formam concessionis se extendit. Et transit indiuisa ad primogenitum iuxta limites concessionis, tanquam maioratus. Alicubi est consuetudo, ut licet ad unum solum transeat, omnes tamen descendentes nomine eius dignitatis naneupentur.

Si cum eadem dignitate oppidum, aut aliud territorium donetur accipienti, & successoribus, dignitas & territorium iure maioratus deriuantur in perpetuum in ipsius regni. Et utranq; in Lusitania legi mentali est subiectum, nisi concedatur ab illa exceptum.

Dignitas eadem si alicui concedatur in titulum in aliquo suo oppido, aut oppidis liberis, partibilia manent ea oppida; & dignitas expirat cum eo, cui fuit concessa, nisi aliud sit expressum.

Oppida si donet princeps alicui, & successoribus, cum titulo alicuius ex his, dignitatibus solum illi ad vitam concessa, oppida maioratus non sunt, sed partibilia, etiam filius cum dem titulum obtineat. In Lusitania secus res habet.

Multa oppida si similiter concedantur, cum dignitate sibi & successoribus in vicorum, non aliud exprimendo, id solum oppidum fortitur rationem maioratus: reliqua verò partibilia sunt. In Lusitania verò omnia maioratus rationem subeunt.

Dignitas si concessa sit cum oppidis titulo feudi, maior natus succedit in dignitate & oppidis, esto partibilia sine quo ad commoditatem, soluendo legitimis fratribus in alijs bonis, aut ex sola oppidorum commoditate. Sicut res habet extra feuda.

Argumenta solvuntur.

De maioratibus titulo Comitatus, Marchionatus, aut alio simili, à principibus institutis, quamiam perpetuitatem, ac indiuiduitatem, quoad titulos ipsos, & res quibus sunt annexi, habeant. Disput.

C O C A S I O N E
eorum, quæ de eiusmodi
maioribus disputatio-
ne præcedere dicta sunt,
& ut intelligatur, quales
in rerû natura producti
ex principii institutione
sunt ceteras, quod propo-
situm est, erit hoc
loco examinandum, antequam ad maiora-
tus, ex privatorum institutione productos
gradum faciamus.

Licet ex dictis disput. 576. & 577. facile
intelligi possit, maioratus omnes Hispania-
rum, quando aliud non fuit expressum, per-
petuos esse, bonaque, quibus consistunt, in-
alienabilia esse, minimeque conferenda, atque
indivisa, & integra ad unicum in illo suc-
cessorem pertranlire, qui regulariter est in-
stitutoris, vel ultimi possessoris, primoge-
nitus, quando is datur, & aliud ipsa maio-
ratus institutio non fuit dispositum; id
quod testatur regi ipsius institutio, ad
cuius exemplar maioratus alij in Hispanijs
consentur instituti, & antiqua consuetudo,
ac finis, ad quem instituitur, ut scilicet
familiarum dignitas ac memoria perpetuo
in eis conservetur, quæ omnia cum ple-
risque alijs, quos citat, asseruit Molina lib.
1. de primog. c. 1. a. n. 1. Licet, inquam, hæc
ita sint, concertatio tamen non modica fuit
inter Hispanos iurisperitos, utrum, quando
princeps alicui, sibi, & suis descendens,
perpetuo concessit castrum, aut oppidum,
cum titulo Comitatus, Marchionatus, Du-
catus, aut alio simili, id castrum, aut oppi-
dum, possideri debeat ab eo, & à successo-
ribus illius, iure maioratus, ita ut integrum,
atque indivisum debeat semper deuenire ad
primogenitum; an verò non debeat possi-
deri iure maioratus, sed inter descenden-
tes sit diuidendum portionibus aquali-
bus, perinde atque cetera bona ultimi pos-
sessoris libera.

Rodericus Xarez. l. quoniam in priori-
bus, limit. 11. insertis ibi, quæ ea de re dixe-
rat circa Comitatum de Valca, circa quem
hic ea controversia agebatur, asseruit.
Quando similia bona titulo Comitatus,
Marchionatus, aut alio simili, eo modo con-
ceduntur, neque aliud exprimitur, censenda
esse bona libera, diuidenda inter descen-
dentes.

Argumen-
tū primū.

Dacitur. Primò, quoniam bona omnia
libera præsumuntur, ac sunt cædenda, non
verò vinculo maioratus subiecta, nisi ex
scriptura maioratus aliud ostendatur, ac-

gumento textus. c. 1. inter filiam, & de-
tunclo, si deffend. defunct. cont. vbi id
affirmant Bald. & alij: ergo, n. si aliud ex-
primitur, castrum illud, aut oppidum, li-
berum erit reputandum.

Secundò, quoniam dignitas Comitatus,
Marchionatus, Ducatus, & similes, non
transeunt ad heredes, sed, una cum vita
eius, cui primò conceduntur expirant, nisi
à principe de nouo successorii concedantur.
ut collat ex. c. 1. in prin. de feudo. Marchie,
ex. cap. 1. in fine, de alienatione feudi, & ex
lege. 6. in fine, titu. 226. part. 4. Vnde idem
Rodericus Xuar. vbi supra ait, in hoc Cas-
tellæ regno, antiqua consuetudine fuisse ser-
uatum, ut, mortuo Comite, Marchione, aut
Duce, eiusmodi dignitates expiraret, nec pos-
sint successores eis titulis appellari, nisi
Rex easdè dignitates eis confirmet. Quare,
cum eiusmodi dignitas, mortuo primo, cui
concessa est, expiret, neque ad heredes
transeat; consequens est, ut castrum, aut
oppidum, in perpetuum ei, & descendens,
tibus, concessum cum eo titulo & digni-
tate, ad heredes, inter quos bonum libe-
rum, transeat, tanquam illos æqualiter diui-
dendum.

Tertiò, quoniam quævis dignitates, Co-
mitatus, Marchionatus, & similes, ad hæ-
redes transirent, bona tamè cum eo titulo:
ac dignitate à principe concessa, diuidenda
essent æqualiter inter heredes: licet enim,
c. imperialem. §. præterea Ducatus, de pro-
hibit. feud. alien. per Feder. statuat, feuda
Ducatus, Marchionatus, & similia, diui-
denda non esse: in re tamen proposita, ser-
uatio non est de bonis feudatibus, sed de bo-
nis alodialibus, hoc est, ita liberis, ut direc-
tum eorum dominium ad alterum non spec-
tet, qualia in Hispanijs sunt bona, etià maio-
ratus subiecta: quare, quæ. §. præterea Du-
catus, disponuntur circa res feudales, ex-
tendenda non sunt ad res alias.

Quartò, quoniam licet. §. præterea Du-
catus, extendendus esset ad bona in Hispani-
ijs maioratus subiecta: ex eo tamen, quod
bona, de quibus agimus, cum titulo digni-
tatis concedantur, non sequitur esse bona
maioratus subiecta. In primis, quoniam eius-
modi bona alicui, & successoribus illius,
conceduntur: in quo euentu, etiam feuda-
lia bona Ducatus, Marchionatus, aut Co-
mitatus, similiter concessa, essent inter
filios diuidenda, nisi expresse sub ea con-
ditione à principe essent concessa, ut in
eis solus primogenitus succederet, ut

Secundū.

Tertium.

Quartum.

D in eo

in eo. 4. notat Isernia, quem sequitur A lex ander, & Tiraquellus, qui plures alios eiusdem sententia autores refert. Deinde, quoniam nulla est hæc consecratio, hæc bona non diuiduntur, eò quòd titulo Ducatus, aut Marchionatus sunt subiecta, ergo in eis succedere debet solus primogenitus, ita vt neque commoditas eorum inter filios omnes sit diuidenda. Etenim, quando feudum aliquod cum titulo Marchionatus, aut alio simili alieni, & descendenti bus, conceditur, quauis nec dignitas diuidatur, eò quòd in diuidis sit, & deueniat ad solum primogenitum, nec ratione dignitatis, diuidantur bona sub eo titulo concessa, vt habetur. 4. præterea Ducatus, citato; commoditas tamen eorum inter omnes filios diuiditur, vt Bald. ibidem, & plerique alij affirmant. *cap. 1. apud*

1. Contra in tamen sententia in euentu, do quò est sermo, & in causa illa Comitatus de Valencia, fuit communis iurisperitorum Hispanorum, eamque sequuntur Anton. Gomil. 4.0. Tauri. ou. 12. & Molina lib. 1. de primog. c. 1. 1. num. 16. & satis consentaneè loquitur Greg. Lopez. l. 12. tit. 1. part. 2. glof. 1. tametsi, quòd iudex fuerit in causa illa, & adhuc bi penderet, subiungat, non plura ea de re dicere, & l. 6. tit. 2. 6. part. 4. glof. vltim. subiungitque Molina vbi supra. n. 2. 5. iuxta eam fuisse iudicatum in supremo Pinciano lenatu in eadem causa Comitatus de Valencia. Atque in Lusitania nullum ea de re poterat esse dubium: quandoquidem, vt disput. 576. ex. l. mentali relatum est, in eo regno, eo ipso, quòd bona aliqua ex regni corona donata sunt, sortiuntur rationem maioratus, qui indiuisus omnino debet deuenire ordine ibi præscripto ad solos descendentes masculos ultimi possessoris.

2. Vt verò diuidendis res intelligatur. Dignitas Comitatus, Marchionatus, Ducatus, aut alia similis, vel concedi potest ipsa sola quoad officia, manus, seu administrationem, sine territorio, quòd simul concedatur ac doneatur, cuiuslibet ea dignitas ac titulus: vel potest concedi vna cum territorio, cuius sit dignitas ac titulus. In priori autem euentu, potest ad huc altero è duobus modis concedi. Vno, simpliciter. Altero verò, ex primendo, quòd pro se, & suis descendenti bus ac successoribus concedatur.

4. Quando simpliciter eo modo conceditur, tunc morte eius, cui fuit concessa, ex-

pirat, nec transit ad primogenitum, aut ad alios filios, vel hæredes illius, nec proinde potest primogenitus eam, aut ex illa nominari, sine noua principis concessione. Atque id est, quòd habetur ac disponitur, c. 2. in prin. de feudo Marchie, & communiter ibidem doctores notant, & affirmat Molina. c. 1. 1. citato ad finem. num. 21. satis tamen est, si princeps post mortem eius, cui fuerat concessa, successorem illius literis, aut verbo, ex certa scientia appellet nomine eius dignitatis, puta Comitem, Marchionem, aut Ducem, vt censetur eam illi de nouo concedere, vt cum Bart. & plerisque alijs, quos citat, affirmat ibidem Molina. nu. 22. iuxta. l. 1. c. de sententiam passis. Quauis autem lex illa non multum id

3. probet, consuetudine tamè id in Hispania est receptum. Quando tamen cuiusmodi aliqua dignitas à principe alicui de nouo conceditur, consue solet ea de re institui etiam, seu privilegium. Quòd dictum est, quòd ea dignitas alicui simpliciter conceditur, docendu similiter est, quando exprimitur, quòd ei solum concedatur. Idè quoque suo modo est dicendum, quando alicui conceditur sibi, filio, aut etiam nepoti, nempe, finitus vitis horum omnium, expirare dignitatem, nisi iterum de nouo vltiori successori à principe concedatur. Atque dum aliquo horum modorum dignitas in Lusitania conceditur, appellatur concessa de merce, & non de iure.

5. Quando autem aliqua eiusmodi dignitas conceditur, ex primendo concedi alicui, & suis descendenti bus ac successoribus, tunc transit ad omnes, ad quos, iuxta formam privilegij, sese extendit concessio: atque in Lusitania dicitur concessa de iure. Ceterum ea dignitas perpetuò manet indiuisa, etiam si in feudu sit concessa, vt constat ex imperialem. 9. præterea Ducatus, de prohib. feud. alien. per Fed. vbi, ratione dignitatis, diuid. prohibetur res feudalis, cui tamen titulus est annexa, & transit verò ad solum maiorem natu eorum, qui ad eam, iuxta formam concessionis, vocatur: regulare quippe est, vt, quando res est indiuisa, vnusq; tantum sit successoribus deueni et ad ea debet, is sit maior natu ex descendenti bus, aut ex alijs proximioribus in gradu, deficientibus descendenti bus ultimi possessoris, vt cū Panor. in re proposita de ex. feud. digoiatibus. c. licet de voto. nu. 6. & 9. c. prudentiam in prin. n. 13. de officio iud. de leg. conf. 3. part. 2. & cum comuni doctorum sententi-

1. *Maiores si ex parte institui possint sine re-*
gula facultate, et ex parte non, obtineant facul-
tas regis, quae clausula videtur apponatur.
 2. *Quia iuxta eam est censenda facta institutio;*
 3. *est non apponatur.*
 4. *Maiores, qui non aliunde probentur, quoniam*
ex legitima praescriptione, censentur instituti
 5. *absque regia facultate: nisi ad eum instituentem*
 6. *necessaria fuerit regia facultas.*
 7. *Maiores in Lastris ex bonis patrimonialibus*
 8. *libus de facultate Regis instituti; non con-*
 9. *fiscantur etiam crimine lese Maiestatis; Secus*
 10. *instituti de bonis corone regali.*

De maioratibus, qui à primatibus, ex re-
gia facultate aut sine illa, instituantur:
et quae eorum institutio be-
nefitur. Disp. 821.

DE DICTIS DISP.
 576. & dispot. 579. facile
 patet, quovisque primatus,
 absque regia facultate, in-
 stitui possit maioratus;
 & quovisque non possit,
 item disp. 578. conclusi.

1. *dictum est, quovisq; ex nostra senten-*
tia, princeps concedere possit facultatem, ut
de legitimis ascendentibus, aut descend-
entibus de bitis; maioratus instituantur.
 2. *Molina lib. 2. de primog. c. 2. à num. 10.*
tunc communi surripitorum. Hispano-
rum estimatione ait, si maioratus, absque
regia facultate valide ac securè constitui
possit, vtilius ac firmius institui absque
regia facultate, quàm ex facultate regia.
 3. *Quoniam, quando à primato absque regia*
facultate est institutus, si possessor in cri-
mine lese Maiestatis deinceps, aut humanæ,
vel in crimen Sodomie incidat, maioratus
non confiscatur & extinguitur, sed trans-
it ad vltimū in eo vocatum, non ad caput
illius sit, ut in progressu huius materis suo
locordicetur. Sæpe dicitur facultate regia si
institutus; tamen in eadem facultate præcipi so-
lent, et bona tali maioratu subiecta; non
possint in eo addici, nisi ex criminis hære-
sis, lese Maiestatis humanæ, ac Sodomie
ut quæ possessor in aliquod istorum trium
criminum incidat, confiscatur, & extingui-
ter maioratus; nec transiit ad vltimū vo-
catus: sed quod cum eo ordine de sub ca-
tegoria, capitebus constituitur. Item, quando
maioratus auctoritate propria absque regia
facultate, est institutus, difficilis à primato

A *dipe conceditur institui, etiam si tenendi,*
aut inibiendi hypothecæ potest sola
alterius, & non principalis voluntate in alie-
nabilia relictis. Quando verò facultate Re-
gis est institutus, si citius conceditur facul-
tas alienandi, aut subibiendi hypothecæ,
equoniam, sicut præcipi facultate &
auctoritate vinculo maiores sunt subiecti
& ac proinde sunt solta malibendit: ita
eiusdem principis auctoritate vendit possi-
unt ad pretium statui, ac proinde eximi
ab eo vinculo, & alienari possunt ut enim
habetur. nihil tam naturale, & de reg. eri
Nihil tam naturale est, quàm codicem generis

B *difficili, quo colligatur est.*
 1. *Molinus lib. 2. de Molina, quando parend-*
tes habere habentes; maioratus institui de
de bonis, quæ excedunt tertium & quintum
tam (de quibus solia tertio & quinto per-
missum eis est in hoc regno consistere
 2. *maioratus absque regia facultate) solere*
 3. *petere facultatem ad illi non instituentem*
 4. *tamen illum institui, apponit communi-*
 5. *niter hac clausula; quod alium instituit*
 6. *ex regia facultate quoad id, quod excedit*
 7. *tertium & quintum; non vero quoad ter-*
 8. *tium & quintum; quod quod solum in-*
 9. *stituit: cum intendit ex propria facul-*
 10. *tate legibus sibi permissa.*

C *Admonet verò ipse, quando parentibus*
una em haberent filium, sine viliis alijs de-
cendentibus; illum clausulam ita apposi-
tam, non solum non esse vtilem, sed etiam
esse valde damnosam quoniam cum tertium
tunc rationem legitimæ haberet compa-
ratione eius filij, in tra communem ac pro-
babiliorem opinionem; ac proinde non
 2. *posset illi apponi illum gravamen absque*
 3. *regia facultate, & per consequens nec vin-*
 4. *culum maioratus, vtilis si, obtemperat facul-*
 5. *tate, apponitur clausula illa, corrumpit,*
 6. *quod id, ex maioratus institutio, non*
 7. *instat ex regia facultate prius obtemperat*

D *Quæ tali clausula esset per se vtilis, se vtilis*
locum quippe tunc haberet prologum
 2. *illud, quod potest non si, quæ est vtilis, imple-*
 3. *requeat, quod habetur. c. cum super ad*
 4. *betis de offi. deleg. de affirmatiis si si pe-*
 5. *nitent multam interit. c. si quis afferi*
 6. *vel sibi, Bald. & alij. Item admonet, clau-*
 7. *sum similiter esse si institutor habet*
 8. *multos descendentes, & obtemperat prius fa-*
 9. *cultate regia; maioratus instituit ex ter-*
 10. *tio; non vocando ad successorem in il-*
 11. *lis descendentes, ascendentes, & alios*
 12. *consanguineos ordine præscriptis. l. 2. 7.*

Juri, de quo ipse calce disp. 376. dictū est, atque eam clausulam apponat: tunc enim, si iuxta facultatem regiam non assignetur servare cum ordine, appositā ea clausula, corrumpit institutio non servato eo ordine: quandoque idem professus esset, se nolle ut ea facultate, quoad tertium, & sine ea invalida est institutio eo ordine non servato. Quare addit ea clausula, præsertim in eventibus explicatis, erit vitiosum non simpliciter, ut hæc enim communiter factum est, sed prohibenda, se nolle regia facultate uti quoad quintum, neque quoad tertium, nisi quatenus necessarium fuerit ad maiorem eius maiestatis conservationem ac perpetuitatem, substitutionumque ac gratiarum inter aliteram appositionem: quoad cetera verò bona, ut ea velle: quod præcio ea clausula appositā, vitiosus erit & profusus. Greg. Lopez. 4. tit. 1. i. part. 6. lib. 2. Quid ea si hæc videret, vers. quid tamen in casu, versus finem, recte consilii, ut quod ob tanta facultate regia, maiorum institutio, apponit ad maiorem cautelam clausulam, qua dicat, se ea illum institvere ex propria facultate sibi iure communi petenti, & ex regia facultate, quatenus uti facultate vultus ut illi instituit, ut institutio non habet contrarium, & majores vires habeat. Atque hæc sane excludit omnia dubia, & comprehendit omnem eventum, facitque institutionem meliorem modo valere in omni eventus, quo ex utraque facultate valere poterit, ac proinde, meo iudicio, vitiosus est, quoniam illa alia quam Molina admonet, & latius ibi supra hac alia Greg. Lopez clausula, non negat. Molina autem esse eam adhibere addit tamen, vitiosus esse ut ea sua alia, consuetudinem verò ego potius existimo. Aliud est obliuio, & recte Gregorio Lopez. ver. c. tato docere, & probare, quoniam quis, obliuio regia facultate, instituit, maiorem, quem sine ea posset institvere, aut quem ex parte posset sine ea firmius, & melius, & vitiosus lib. & successoribus suis, instituit, censendum esse, illum instituisse ex sua, & non ex regia facultate, quoad illa, quod quæ melius, & vitiosus ex sua, & non ex regia facultate posuit institui, ad effectum, ut posset quoad id confirmari non possit ex crimine hæretici, laici, & infamati, hæretici, aut ex crimine nefando, & quod effectum, ut princeps, si ea non magis posset, concedere facultati malefici, ea bona, quam si facultatem ad eum institutum non potest fieri. Ratio iurem est perspicua,

quoniam, qui facultatem a Rege peti ad maiorem institutum, vitiosus non potest ad securus, & melius illi institutum: non verò ad infamiam, & iniuriam sibi, & suis successoribus illum institutum: neque intendia ut ea facultate, maiorum que ex illa instituit (quod in potestate ipsius est, ut Molina & ceteri confitentur) quatenus nocuum & iniuriosus fuerit, sed præcisè quatenus fuerit vitiosus: quare, alio id non exprimat, solum censendum est velle uti regia facultate, quatenus eidem institutioni est expedientius, non verò quatenus nocuum, minimeque expediens est. Neque vitiosum est absurdum, quoniam potius iudicium est reputandum, ut cum bald. Panor. & plerisque alijs, in re proposita affirmat. ibidem Greg. Lopez, & consentiens Molina ubi, supra 2. n. 13. (tamen si aliud intendens) eum, qui duplici iure, seu facultate, aliquid totum efficere potest, & partem unam facere, una lux per præsertim communis, si id sibi expedientius sit.) seu facultate, & partem alteram, ad quam non se extendit ius commune & sibi vitiosus; alio iure, seu privilegio ac peculiari facultate a Rege in petitis, imò verò ita censendum est, si illic effectum. Quo fit, ut qui facultatem a Rege petiit ad maiorem institutum, quem non illi, aut omni non, aut ex parte, potest instituit, idque firmius, & melius, quam ex regia facultate, non est institutum petere ad maiorem facultatem, enervandam, sed præcisè ad firmam, aditandam, & ad id se extendendum, ad quod, vel ex sua sola non potest, vel ad non uti firmius, & vitiosus, atque accedente principis facultate, neque aliud sit, quod sit ad id se extendere, quod uti utraque prædicta facultate maiorem instituit. Quare, ut bene notat citato an Greg. Lopez, qui obliuio regia facultate, & maiorem in institutum, quem non, aut ex parte, poterat sine ea facultate instituit, in rigore, ut institutio, & firmius, necesse non habet apponere clausulam, quod intendit, uti vitiosus facultate, prout tenet vitiosus, ut in istis, & melius, & non vitiosus, & maiores vires habeat: & quod sine ea clausula, ita est censendum institutum, sed solum ad maiorem cautelam, propter firmitas aliquam confirmationem. Neque enim valet hæc consequentia, maiorem institutio, quatenus petiit a facultate regia, sibi ea confirmari, & vitiosus, enim vitiosus explicatus, quia Rex non aliter concedit facultatem ad maiorem institutum, & facilius potest princeps

princeps concedere facultatem ad alienandum bona; quæ vinculo maioratus ex ipsius facultate sunt alligata, quæ si sine ea facultate essent similiter alligata, quoniam quæ potestate ea alligantur, potest illis dissolvere; ergo; quando maioratus institutus fuit præ via regia facultate, eadem locum habebunt quæ ad ea, quæ simul interveniente propria facultate; & ad quæ sola propria facultas insufficientis fuit, vinculo maioratus alligata sunt: neque enim ea, dependentes a regia facultate, vinculo maioratus sunt alligata, sed solum assilientis regni facultati; minimeque vires auferentia à propria institutoris facultate, virtute eiusdem propriae institutoris facultatis maioratus vinculo alligata sunt; ac proinde non desinunt habere tantam vim ac firmitatem, quantum habentur: si minime assiliente regia facultate; per propriam institutoris facultatem, eodem vinculo, alligantur; quare non probo contrariam Molinæ sententiam, quam aperte ubi supra innuit.

Hinc ad quaestionem, quam Molina ubi supra num. 1. excitat, nempe, si ab eo, qui regiam ad maioratum instituendum habebat facultatem, maioratus sit institutus, utrum censendum sit, eum instituisse ex regia facultate, aut verò ex propria iuxta comunionem Hinc, inquam, ad hanc questionem, non solum est dicendum, ut Molina dicit, censendum esse institutum ex propria facultate, ac iuxta ius commune, et quod id melius & utilius instituenti sit, modò tamen, ut subiungit; non fuerit necessaria ad eum illo modo instituendum regia facultas, quia sic arbitrandum est, eum instituisse ex regia facultate; sed etiam, iuxta proximè dicta est dicendum, si ex parte necessaria fuit regia facultas, & ex parte non, sed utilius ex propria facultate, quo ad id institueretur, iudicandum esse, quo ad id, quod ad quod necessarium non esset regia facultas, institutum esse ex propria facultate, & quo ad aliud ex facultate regia.

Quando autem maioratus non aliunde probatur, quam ex legitima temporis immemoriali prescriptione, iuxta ea quæ disp. 75. explicata sunt, dicendum cum eodem autore. num. 18. sequenti est, eundem esse institutum ex propria facultate; quia similiter id melius possidenti est, ad cuius potius censetur factus iure communi, quam particulari ac privato; & quoniam regia fa-

cultas in facto consistit, quod non presumitur, nisi probetur. Quando autem maioratus ex immemoriali prescriptione probatur, consistere non potest quoad aliquod, nisi etiam habuisset a regia facultate, et sic, quoad id institutus iudicaretur ex regia facultate; quoniam, quando immemorialis prescriptio adeat, presumitur a prescriptio intervenisse omnia necessaria ad acquisitionem & legitimam possessionem, ut ex ca. 1. de prescrip. lib. 6. deputatione citata dictum est, & consentit, cum super quibusdam, & præterea de verb. sig. seclusa autem necessitate privilegii, ut maioratus consistere possit, multò melius est sine privilegio ac facultate regia, esse maioratum institutum, quam ex regia facultate; ac privilegio, ac proinde maiorem vim habet iuxta sola prescriptio, quam privilegium. Imò verò in rebus, in quibus prescriptio, nisi immemorialis, sufficit, prescriptio est prescriptio ac timior, quam privilegium; quod principis voluntate, qua fuit concessum, potest revocari, ut cum Innoc. & alijs, rectè Molina ubi supra, num. 20. ait.

Que hæcenus dicta sunt de constitutione maioratus ex tribus illis criminibus, tantum.

Si institutus sit ex facultate regia, non videtur esse in vi an Lusitania, neque sub eadem conditione facultas illa videtur solvere cõpedit. Quinto enim lib. ordinationum tit. 3. §. 1. §. 1. de crimine, legis enactis sit termo, sic habetur, *Lo que en qualquier dos dichos casos comete se traiga en se tener bea de morgado, ou fendo, ou fora, que devessem vir por gerçam descendente, ou ande em possessão, se elle per usança morrer, non avera o fisco os ditos beas, mas aqueles a que elle se a quem por bem de justiciam e condicaõ do fisco fendo, morgado, ou a foramen to; pertencerem, e fagudo o duto culpado da terra, de mencia, que se non possa, ne se comprir a pena de justiça: em tal caso avera o fisco os ditos beas en quanto viver o duto culpado, poi que se elle non pode aver, por se malade, que cometo o morto elle, ou avera aqueles a que de derçito pertencerem, segund o forma de tal ordenaçã e instituiçã de seu capitulo, sem os mais aver o fisco por razão da dita malade.* Paragrapho tamen sequenti subiungitur, si feudum, aut maioratus, vel emphyteusis, esse de bonis coronæ regni, tunc confiscanturque redire ad coronam regni, ut de eis disposuit Rex, ut subiungitur, *et omnia, quæ in*

possessione regni, et in territorio, et in

namque non est. **ALIQUOT** **SVM MARIVM.**

ALIORATVS de bonis patrimonialibus, siue propriis auctoritate, siue regia facultate, siue rursus ultima voluntate, aut contractu inter vivos, instituitur, reuocari in eorum potest dum insisterent viuis, et in quibus euentibus institutus contractus inter vivos reuocari non possit.

Melioratio reuocari potest dum, qui eam fecit, viuit, exceptis nonnullis euentibus quidam contractus inter vivos fuit facta.

Maiores, et **melioratio**, ultima voluntate instituta, reuocari non possunt, si principis suam auctoritatem interposuit, et irrevocabiliter fuerint. Si institutor iuramento se affirmat ea non reuocare, peritum est, si ea reuocet, et ad interesse tunc.

Maiores ultima voluntate instituta, si sit valida, indiget solemnitate iuxta ultimam voluntatem, in qua est institutus.

Instituto **maiores** et perente per viam dissolutionis hereditatis si in bonorum inter liberos, et si per viam contractus, vim ultimam voluntatis habet, et valeat, et inter liberos sint filii legitimi, et si reuocari possint non vero et requirit solemnitatem ultimam voluntatem.

Maiores hoc modo suspicari institutus si habeat solemnitatem si institutus in territorio ad contrarium, et non ad ultimam voluntatem, contractus censetur institutus nisi censetur institutorum ultimam voluntatem intendisse.

Maiores similiter institutus ab uxore sine viri consensu, et a minore sine curatoris consensu, et iudicio de iure, si habeat solemnitatem ad ultimam voluntatem sufficientem, aut situr ultima voluntas, et valeat.

Maiores per viam contractus irrevocabiliter institutus, nihil de ultima voluntate participat.

Maiores contractus et reuocabiliter institutus, una cum donationibus reuocabilibus (donatione causa mortis excepta) ad medium speciem inter ultimam voluntatem, et contractum inter vivos spectat. Quod ad creationem et institutionem, sequitur consideres contractus, et quod ad reuocabilitatem, et naturam ultimam voluntatem spectat.

Maiores, siue reuocabiliter, siue irrevocabiliter institutus, et si in fine ratione non indiget, quando quis in gentio, solido excedit.

Melioratio in hoc regno valida est, facta in testamento, in quo aliquis iniussit si preterit

ALIQUOT **SVM MARIVM.** **ALIQUOT** **SVM MARIVM.** **ALIQUOT** **SVM MARIVM.**

ALIQUOT **SVM MARIVM.** **ALIQUOT** **SVM MARIVM.** **ALIQUOT** **SVM MARIVM.**

ALIQUOT **SVM MARIVM.** **ALIQUOT** **SVM MARIVM.** **ALIQUOT** **SVM MARIVM.**

ALIQUOT **SVM MARIVM.** **ALIQUOT** **SVM MARIVM.** **ALIQUOT** **SVM MARIVM.**

ALIQUOT **SVM MARIVM.** **ALIQUOT** **SVM MARIVM.** **ALIQUOT** **SVM MARIVM.**

ALIQUOT **SVM MARIVM.** **ALIQUOT** **SVM MARIVM.** **ALIQUOT** **SVM MARIVM.**

ALIQUOT **SVM MARIVM.** **ALIQUOT** **SVM MARIVM.** **ALIQUOT** **SVM MARIVM.**

ALIQUOT **SVM MARIVM.** **ALIQUOT** **SVM MARIVM.** **ALIQUOT** **SVM MARIVM.**

ALIQUOT **SVM MARIVM.** **ALIQUOT** **SVM MARIVM.** **ALIQUOT** **SVM MARIVM.**

ALIQUOT **SVM MARIVM.** **ALIQUOT** **SVM MARIVM.** **ALIQUOT** **SVM MARIVM.**

ALIQUOT **SVM MARIVM.** **ALIQUOT** **SVM MARIVM.** **ALIQUOT** **SVM MARIVM.**

ALIQUOT **SVM MARIVM.** **ALIQUOT** **SVM MARIVM.** **ALIQUOT** **SVM MARIVM.**

ALIQUOT **SVM MARIVM.** **ALIQUOT** **SVM MARIVM.** **ALIQUOT** **SVM MARIVM.**

ALIQUOT **SVM MARIVM.** **ALIQUOT** **SVM MARIVM.** **ALIQUOT** **SVM MARIVM.**

ALIQUOT **SVM MARIVM.** **ALIQUOT** **SVM MARIVM.** **ALIQUOT** **SVM MARIVM.**

ALIQUOT **SVM MARIVM.** **ALIQUOT** **SVM MARIVM.** **ALIQUOT** **SVM MARIVM.**

ALIQUOT **SVM MARIVM.** **ALIQUOT** **SVM MARIVM.** **ALIQUOT** **SVM MARIVM.**

ALIQUOT **SVM MARIVM.** **ALIQUOT** **SVM MARIVM.** **ALIQUOT** **SVM MARIVM.**

ALIQUOT **SVM MARIVM.** **ALIQUOT** **SVM MARIVM.** **ALIQUOT** **SVM MARIVM.**

Maiores, ac **melioratio**, tum ultima voluntate, tum etiam contractu, fieri possunt. Et quando reuocabiles sint ab institutore, interim dum viuit: quando vero irrevocabiles.

Disp. 83.

ALIQUOT **SVM MARIVM.** **ALIQUOT** **SVM MARIVM.** **ALIQUOT** **SVM MARIVM.**

ALIQUOT **SVM MARIVM.** **ALIQUOT** **SVM MARIVM.** **ALIQUOT** **SVM MARIVM.**

ALIQUOT **SVM MARIVM.** **ALIQUOT** **SVM MARIVM.** **ALIQUOT** **SVM MARIVM.**

ALIQUOT **SVM MARIVM.** **ALIQUOT** **SVM MARIVM.** **ALIQUOT** **SVM MARIVM.**

ALIQUOT **SVM MARIVM.** **ALIQUOT** **SVM MARIVM.** **ALIQUOT** **SVM MARIVM.**

77. lib. 5. non collect. & in hunc modum habet. *El que fiziere algun mayorazgo, aunque esen con autorizada escritura, o de las Reys que de nos viniere, o sea por via de contrato, o en qualquier ultima voluntad, despues de hecho pueda lo reuocar a su voluntad. Salvo, si el que lo fiziere por contrato entre viuos, ouiere entregado la posesion de la cosa, o cosas contenidas en el dicho mayorazgo, a la persona en quien lo fiziere, o a quél su poder ouiere, o le ouiere entregado la escritura dello ante escriuano, o si el dicho contrato de mayorazgo se ouiere hecho por causa onerosa con otro tercero, así como por via de casamiento, o por otra causa semejante: que en estos casos mandamos, que no se pueda reuocar. Salvo si en el poder de la licencia, que el Rey le dio; espaldiesse en clausula, para que despues de hecho lo pudiesse reuocar: que e el tiempo que lo hizo el que lo instituyo, reservasse en la mesma escritura: y en q hizo el dicho mayorazgo, el poder para lo reuocar: que en estos casos mandamos, q despues de hecho, lo pueda reuocar. Vbi vides, maiorem semper esse reuocabilem ab institutore dem vult, nisi institutus sit contractu inter viuos, & institutor tradat possessionem rei aut rem, quibus constat maioratum, personam in quem instituit, aut alteri, qui facultatem ad id ab eo habeat, vel institutionis instrumentum ante tabulationem instituat; aut si institutio facta sit ob causam onerosam cum aliquo tertio. Et nihilominus, etiam in his tribus eventibus, potest ab illo reuocari, si vel in facultate a Rege ad eum maiorem instituendum coacta sit, opposita sit clausula, quod post institutionem possit illum reuocare, vel si institutor instrumentum ipso, in quo maiorum instituit, sibi reservauit facultatem ad eum reuocandum.*

En Eodem modo melioratio in tertio aliquid descendit fieri potest, vel per ultimam voluntatem, vel contractu inter viuos, pro arbitrio meliorantis, & est reuocanda ab eo interim dum vult, nisi in similibus alijs tribus eventibus, excepto, si meliorans sibi in eis edentibus in eodem contractu reservauit facultatem eam reuocandi; at nisi eneniat causa, ex qua donatio perfecta, ac rite facta, possit reuocari. Ita habetur. l. 17. Tauri, quae est. l. 1. tit. 6. lib. 5. non collect. & sic habet. *Quando el padre, o la madre, tujorare a alguno de sus hijos, o descendientes legítimos, en el seruo de sus bienes en testamento, o en otra postrimera voluntad, o por otro algun contrato entre viuos, o sea el hijo este en poder del padre, que hizo la dicha mejora,*

A no se feze la boca de su muerte la puede reuocar quando quisiere. Salvo, si hecho a la dicha mejora por contrato entre viuos, ouiere entregado la posesion de la cosa, y cosas en el dicho tercio contenidas a la persona a quél la fiziere, o a quél su poder ouiere, o le ouiere entregado ante escriuano la escritura dello, o el dicho contrato se ouiere hecho por causa onerosa con otro tercero, así como por via de casamiento, o por otra cosa semejante: que en estos casos mandamos, que vel dicho tercio no se pueda reuocar, sino reservasse el que lo hizo en el mismo contrato el poder para lo reuocar; o por alguna causa, que segun leyes de nuestros reynos las donaciones perfectas, y con derecho bechar, se pueden reuocar.

Quousq; autem his duobus iuribus contragaturis committitur, tam quoad donationes simplices filijs famulis, parentibus, in quorum potestate sunt, quam quoad simplices donationes factas, vel filijs emancipatis, vel filijs non emancipatis, comparatione eorum paratum, in quorum potestate non sunt (quod idem intelligendum est comparatione extraneorum, si in aliquo eorum instituitur maioratus, de quo. l. 44. Tauri est sermo) disp. 243. & disp. 297. dictum est.

Ex. l. 44. Tauri relata, facile constat, exceptis tribus eventibus explicatis maioratum, sine ultima voluntate, siue contractu institutum, posse ab institutore, dum viuit, reuocari, non solum quoad substitutiones & vocationes, sed etiam integre, ita ut bona maneat prorsus libera, vt antea erat, quod Molina. 4. lib. de primog. c. 2. n. 1. recte aduersus Peraltam affirmat, qui perperam, & absq; vilo fundamento asseruit, reuocari solum posse quoad substitutiones & vocationes, non vero in totum.

Molina ibidem. 2. iuxta Bartoli & communem doctorum sententiam, quod testamentum, etiam si iuramento promissio de illo non reuocando, praestito haret, sit confirmatum, possit nihilominus licite pro libito testatoris reuocari, quam copiose ac dilucide disp. 15. impugnauimus; & sequenter assererat, maioratum testamentario, vitam re voluntate institutum, esto confirmatum sit iuramento de illo non reuocando, praestito personae, in qua instituitur, posse nihilominus licite pro libito institutoris reuocari. Aduccit alijs, quos citat, neq; si princeps sua autoritate interponat petitionem institutoris maioratus in ultima voluntate & eius, in cuius persona instituitur, vt talis maioratus irreuocabilis

D 3 deinceps

mareretur nisi morte illius, etiam stando in solo iure communi, vt recte Molina. c. 12. citato. n. 22. affirmat: quoniam si, etiam quando expresse instituitur, per contractum vim habet vltimæ voluntatis quoad eos et sedes, longe maiori cum ratione eandem vim habebit, si simpliciter instituitur, nisi lo- exi- stente peculiari iudicio, quod per viâ contractus institui iotendatur: quod, præter iura citata, cõfirmatur ex l. quoties, C. fam. l. hercis.

6. Dubium tamen emergit, vtrum tunc cõferri debeat institutus omnino per vltimam voluntatem, ita vt requirat solemnitatem necessariam ad vltimam voluntatem; alioquin vana non sit institutio, si tota ea solemnitas non sit adhibita: an verò non sit cõsensus institutus per vltimam voluntatem omnino & simpliciter, sed per viam contractus, ac proinde satis sit solemnitas ad contractum requisita. Et quævis, stando in solo iure communi, non maxime vtilitatis ex dissolutione huius dubij pendet, eò quod, vt disp. 128. dictum est, de iure communi, ad validitatem ac firmitatem testamenti inter liberos, satis sunt duo testes: sicut ad validitatem contractuum, attamen in hoc Castelle: regno, in quo eadem solemnitas requiritur ad firmitatem vltimæ voluntatis inter liberos, quæ necessaria est ad firmitatem vltimæ voluntatis inter extraneos, vt ex l. 3. Tauri, quæ est. l. si tituli 4. lib. 7. noue collat. eadem dispens. 8. dictum est, etiam tamen longè minor sufficiens sit ad firmitatem contractuum, sanè non parum refert decisio eius dubij: maxime cum maioribus, de quibus agimus, peculiares Hispaniarum sint. Optime verò ad hoc dubium respondet Molina vbi supra. in 3. quod, iam diuisio bonorum fieri possit, tum per vltimam voluntatem, tum etiam per contractum, vt dictum est, & præ-

91. fertur maioratus institutio, vt habetur. l. 44. Tauri, vbi, quod, si simpliciter sit, eo modo est cõsensus factus, quo melius sit, etiam maioratus institutio; ac bonorum diuisio. Vnde, si adhibita sit solemnitas ad vltimam voluntatem necessaria, cõstabit esse facta per vltimam voluntatem: si verò solum sit adhibita solemnitas sufficiens ad contractum, cõstabit esse facta per contractum: Atque ita sustinentur prætorij (referente Molina vbi supra, in 28.) multi Hispani maioratus simpliciter instituti diuidendo bona inter liberos, & non adhibita solemnitate requisita ad hi-

mitatem vltimæ voluntatis, sed solum adhibita solemnitate requisita ad contractum. Atque iuxta hanc doctrinam exponitur iurum de Pord. 3. Tauri, qui dixit, ad validitatem eiusmodi diuisionis bonorum facit simpliciter, necessariam esse solemnitatem vltimæ voluntatis, vt intelligatur, vt valet tanquam vltima voluntas facta verò, vt valeat tanquam contractus. Exponitur. l. 7. tituli. 1. part. 6. dum, iuxta cõmune sub, exigit ad validitatem diuisionis bonorum fectæ; non in testamento in scriptis, sed vbi bono tenus, duos testes rogatos, vt intelligatur, vt valeat tanquam vltima voluntas: non verò vt valeat tanquam contractus: nam in auditum est, vt ad solemnitatem contractus requiratur, vt testes non rogati. Et tamen obseruandum, si aperte cõstet in iustitiam maiorem per viam diuisionis bonorum intendisse eflicere in vltima voluntate, & non per viam contractus, tunc, vt firma sit institutio, necessariam esse solemnitatem vltimæ voluntatis, nec sufficere solemnitatem contractus, argumentum à non codicillum. C. de test. & l. illud. 4. tituli. ff. de iure codic. & eorum, quæ disp. 132. dicta sunt.

Similiter attribuit Molina, si maioratus institutus sit ab vxore siue viri cõsensu, aut à minori siue curatori auctoritate, & iudicis decreto in iuris, in quibus iudicis decretum requiritur, tunc, si non cõstet intendisse instituire illum per viam contractus, sed absolute illum instituisse, & prohibita: sit solemnitas ad firmitatem vltimæ voluntatis requisita, sustinetur eiusmodi institutiones tanquam vltimæ voluntates, in quibus neq; vxor indiget viri cõsensu ad validitatem, neq; minor cõsensu tutoris, aut iudicis auctoritate, esto solemnitates leg. necessariæ sint ad validitatem, vt aliorum contractuum, si cetera institutionis momenti.

92. ratur per viam contractus, quod ad minores quidem æquos, de iure communi, quos ad vxorem verò de iure bonorum. Castelle: & Lusitanie: regionum, vt etiam de donatione causa mortis disput. 288. dictum est, & de contractibus vniuersim disp. 43. et

93. Quando maioratus, non per viam diuisionis bonorum, nec in vltima voluntate, sed per modum contractus est institutus, tunc, si irrevocabiler sit institutus, aliquo ex tribus modis. l. 44. Tauri expressis, & suis sequentibus disputationibus explanatis, aut aliquo alio modo ex subiectis eisdem sequentibus disputationibus; sanè 12. l.

his contractus, aut donatio, ita est contractus simpliciter & omnino inter vivos, ac validus, ut nihil de ultima voluntate participet, neque quoad revocabilitatem, neque ut indigeat morte institutoris, ut confirmetur. Sicut enim donatio causa mortis amittit naturam donationis causa mortis, & transit in donationem inter vivos eo ipso, quod aliquid ei advenit, unde irrevocabilis redditur, ut disp. 287. iuxta varia iura; cum communi doctorum sententia dictum est: ita quando institutioni maioratus per viam contractus, aliquid eiusmodi advenit unde irrevocabilis ac firmus redditur, non indiget in hoc Castellæ regno morte institutoris ut confirmetur, sortitur plenè rationem contractus inter vivos, nihil participans de ultima voluntate, ut rectè Molina. hb. 1. de primog. c. 12. n. 21. ait.

- 9 Denique: quando maioratus est institutus per viam contractus revocabiliter in hoc Castellæ regno iuxta dispositionem legis 44. Tauri, etiam quando institutus est divedendo bona inter liberos, sed per viam contractus, modis supra explicatis, & non per ultimam voluntatem, rectè cum Greg. Lopez. l. 4. titu. 11. part. 4. verb. *en su vida*, & criminalis, quos citat, affirmat Molina ubi supra 2. n. & resultat eadem species contractus, inter ultimam voluntatem, & eam contractus inter vivos, qui non sapit naturam ultimæ voluntatis: atque hanc speciem ait comprehendere etiam omnes donationes, quæ non, nisi donantis morte, confirmantur, quales sunt donationes inter coniuges, & patris ac filij, de quibus disp. 289. & c. 29. dictum est (excipe donationem causa mortis, quæ quia aliquantulum plus convenit cum legatis, quam aliis, ut disp. 287. & potissimum disp. 288. explicatum est, quoniam comprehendere etiam poterat sub eadem specie, & donatio verè ac contractus sit, placuit tamen iuriconsultis, inter ultimas voluntates eam potius computare tamquam speciem sibiis distinctam esse à legato & fideicommissis, & denique ab omni ultima voluntate: etenim verò aut esse medium inter merum contractum inter vivos, & ultimam voluntatem, quod, cum verè contractus sit, aut donatio, participat tamen de ultima voluntate, non solum, quod revocari possit (id quod per cario, & contractibus in nominatis, interim dum finis pacti audi non egrediuntur, de iure esse oportet) sed simul etiam ac precipue, quod morte donantis, seu disponen-

- A tis, confirmetur: quod illis alijs contractibus, qui simpliciter & omnino sunt inter vivos, non convenit. Unde quemadmodum disp. 288. de donatione causa mortis cum communi doctorum sententia, quam retulimus, dictum est, si spectetur quoad sui initium, ordinationem, seu productionem, plus accedere ad contractum, quam ad ultimam voluntatem: si verò spectetur quoad effectum & stabilitatem, postquam est producta, quatenus scilicet revocari potest, accedat deo plus ad ultimam voluntatem: ita de eiusmodi institutionibus & donationibus medijs huius speciei, est dicendum, quoad sui videlicet initium, ordinationem, ac dispositionem, esse contractus: quoad effectum verò & stabilitatem, participare naturam ultimæ voluntatis, eo quod ex capite sortiuri mediam. Quædam speciem inter meros contractus inter vivos, & ultimam voluntatem, ut rectè Molina ubi supra. no. 16. affirmat. Quare in contractibus medijs huius speciei, sufficit solennitas, quæ in contractibus est necessaria neque est necessaria maior, quæ ad ultimam voluntatem exigitur: quoniam solennitas ad initium ac productionem dispositionis requiritur. In donatione vero causa mortis, quoniam placuit iuriconsultis, plus habere naturam ultimæ voluntatis tribuere, & cum ultimis voluntatibus eam computare, maiorem solennitatem, disp. 288. explicatam, ad illam necessariam esse statuerunt. Quæ etiam ratio non noverunt, necessariam esse insinuationem ad donationem causa mortis, etiam summam quingentorum solidorum excederet, ut eadem disp. 288. ostendit sum est: cum tamen regulariter in donationibus medijs speciei, de qua loquimur, ut in donatione inter coniuges, & inter patrem & filium, necessaria sit, eò quod insinuatio ad initium & productionem donationis spectet, ut eadem disp. 288. citata, & duobus sequentibus, comprobatur est.
- D C Dixi, regulariter in donationibus, seu dispositionibus medijs huius speciei, necessariam esse insinuationem: quoniam quemadmodum in maioratibus, etiam irrevocabilibus, institutis, necessaria non est insinuatior ob varias rationes, quas disp. 179. explicavimus, ita neque necessaria propter eandem rationem, est in iuramento maioratibus revocabilibus contractibus aliquo institutis: quando quidem rationes illæ non minus in revocabilibus, quam in irrevocabilibus militent. Non ergo est legitima ratio, cur in maioratu insinuatior contractus revocabilis, insinuatior non sit.

fit necessaria, quam Molina lib. 1. de primog. c. 8. n. 1. reddit, quia videlicet contra, ut ille vltima voluntati æquiparatur, vt disp. 122. a nobis obseruatum est, sed legitime sunt, quas disp. 179. annuente eodem auctore, cedidimus.

¶ Que dicta sunt de maioratus institutione, dicenda sunt de melioratione in tertio, iuxta l. 17. Tauri. Si enim in vltima voluntate aut per viam diuisionis bonorum sit facta, ita vt in vltima voluntate facta censetur, reuocabilis est interim, donec institutor viuat. Valida autem est institutio meliorationis, etiam in quinto, esto in hoc Castelle regio facta sit in testamento, in quo aliquis inuult sit prateritus, vt disp. 125. dictum est. Item integrum est melioratio in tertio a quinto, acceptare meliorationem, et repudiare hereditatem meliorantis (ad quod locum similiter longe maiori ratione habet, etiam si melioratio facta esset ex contractu), vt disp. 104. dictum est, ubi expressum etiam est, quousque tunc melioratus, teneatur pro rata ad debita defuncti, nimbis l. 17. Tauri citata, et qui eo prius dispositionibus sequentibus explanabuntur, tunc contractus est merè inter viuos. Quando verò facta esset quouis alio contractu, esset reuocabilis, neque confirmaretur, nisi morte melioratus, ac prouideret talis contractus attineret ad medium illam speciem inter contractus merè inter viuos & vltimam voluntatem, sufficeretque prouide ad illius firmitatem solemnitates ad contractum requisita. Quod si ea melioratio, aut quouis alio donatio, facta inter viuos sit filii, aut filio, quæ iuxta l. 16. Tauri, quæ est l. 10. titu. 6. lib. 5. nouæ collectæ, cenietur eo ipso melioratio quo ad eam latitudinem in tertio & quinto, facta sit ob causam, vt regulariter heri solet, tunc melioratio illa non indiget inscriptione, esto quingentos solidos excedat, iuxta dicta disp. 179. si res esset facta contractu, & non esset donatio ob causam, inscriptione indigeret, quæ ad excessum ultra quingentos solidos.

¶ Obseruat verò optime Molina lib. 1. de primog. c. 12. n. 19. Legem l. 7. Tauri loqui solum de melioratione in tertio facta alicui descendenti, vt patet inueni eam legem, ac prouide, quæ dicta iuxta eam legem sunt, intelligenda esse, de sola melioratione in tertio, siue facta sit filio sub potestate eius parentis, à quo melioratur, constituto, siue non, ac prouide ea lege corrigi de tertio descendenti, iuxta dicta l. 16. Tauri, si ea in hereditate contractus, aut donationis, facta sit alicui extraneo, illam efficitur interdicibilis, etiam si nec facta fuerit ex causa onerosa, facta cum aliquo tertio, nec fuerit facta traditione rerum donatarum. Obseruat tamen in ea donatio facta extraneo, non sit ex causa, sed sit donatio simplex, in digere infinitum ne quoad excessum ultra quingentos solidos. Præterea, si in donacione simpliciter testabilis redderet donator, et inuoluitur valida. Concinat. Ant. Gom. l. 17. Tauri, n. 10.

testate eius parentis, à quo melioratur, constituto, siue non, ac prouide ea lege corrigi de tertio descendenti, iuxta dicta l. 16. Tauri, si ea in hereditate contractus, aut donationis, facta sit alicui extraneo, illam efficitur interdicibilis, etiam si nec facta fuerit ex causa onerosa, facta cum aliquo tertio, nec fuerit facta traditione rerum donatarum. Obseruat tamen in ea donatio facta extraneo, non sit ex causa, sed sit donatio simplex, in digere infinitum ne quoad excessum ultra quingentos solidos. Præterea, si in donacione simpliciter testabilis redderet donator, et inuoluitur valida. Concinat. Ant. Gom. l. 17. Tauri, n. 10.

¶ Hæc eadem dicenda sunt de donacione in tertio a quinto, si facta à quouis parentum descendenti, qui sub ipso potestate non est. Si verò donatio de eodem quinto, facta esset filio in potestate donantis constituto, tunc, vt valida esset, requireretur traditio rei donatæ, postea post traditionem factam reuocari a parente interim dum viveret, nec confirmaretur, nisi morte ipsius parentis, vt hæc omnia, quod ad filios attinet, expressa ex iure communi sunt disposita, c. 43. & l. 91. titu. 1. de iur. emm., quoad meliorationem ex quinto, nihil in hoc Castelle regio sancitum sit, quod deroget dispositionibus iuriscōmuni, utiq; quoad hæc, vt bene Molina ubi supra ait, quando est dispositio iuriscōmuni.

¶ Rectè etiam ibidem Molina subiungit, si ex quinto maioratus sit institutus alicui extraneo contractu donationis, aut etiam alicui filio, vel descendenti, siue in potestate constituto, siue non, tunc, nisi augur in terueniat, quod iuxta l. 44. irrevocabilem illam efficiat, posse ab institutore pro libito reuocari dum viuat, iuxta eandem legem l. 44. l. 1. Tauri. Atque hoc esse discrimen, maxime attendendum, inter dum aliud non disponitur, inter institutionem maioratus ex quinto, & meliorationem, seu donationem, siue maioratus institutione ex eodem quinto, factam extraneo, aut descendenti, quæ non sit in ita donatus potestate, quod institutor maioratus reuocari potest, melioratio verò illa ex quinto non ita. Apparet.

SVM. MAR. IV. M.

A. I. O. A. T. V. S. institutio,

aut melioratio in tertio, secun-

te contractu, ut irrevocabi-

les reddantur, facti est. tradi-

tio per actum factum, et

quando ea traditio se extendat etiam ad fut-

ura.

Maiores eadem institutio, aut melioratio,

irrevocabiles redduntur, traditioe etiam et

bellione scripturae, in qua facta sunt, et, quae

huius sunt facti.

Institutio maioratus, aut melioratio, facit con-

tractum onerosum, irrevocabiles eo ipso reddunt

in modo, si contractus onerosus sit maioratus

aut, contractus fiat cum tertio contrahente, aut

si sequatur id maiorem in iudicio.

Maiores institutio, aut melioratio, si facta

est sine ultimum iudicium, quod tertium est, qui

explicat, sit, et, irrevocabiles redduntur. Quon-

iam autem si facta sit, et, in iudicio, non fructu-

aria, et, in iudicio, quod si fuerit ad implendam

voluntatem illam voluntatem, confertur facti: non

in iudicio inter vivos, irrevocabiles. Et cum id

locum etiam habeat in maiorem.

Utrum, sit maioratus institutio, aut

melioratio in tertio, irrevocabiles

reddantur, necessaria sit traditio

per actum verum, an sufficiat per

actum factum, sit per clausulam co-

stitutam. Et de alijs duobus actibus,

quibus eadem dispositiones irrev-

ocabiles efficiuntur. Disp. 384.

V. A. E. S. T. I. O. hęc

exhibetur ad maiorem

explicationem, trium actuum,

quibus, ex. l. 17.

& 44. Tauri, dispositio

ne praecedente relictum

est, maioratus institutio

est, maioratus institutio

est, maioratus institutio

est, maioratus institutio

est, maioratus institutio

est, maioratus institutio

est, maioratus institutio

est, maioratus institutio

est, maioratus institutio

est, maioratus institutio

est, maioratus institutio

est, maioratus institutio

est, maioratus institutio

est, maioratus institutio

est, maioratus institutio

est, maioratus institutio

est, maioratus institutio

est, maioratus institutio

est, maioratus institutio

est, maioratus institutio

est, maioratus institutio

est, maioratus institutio

est, maioratus institutio

neque rerum, quae ad maiorem, aut melio-

rationem spectant, quibus eadem tradi, pro-

cipui tamen, quibus id eueniet, sunt per clau-

sulam constitutum, aut per reservationem

usufructus earum rerum, quae duo adus,

una cum ceteris fidei dispens. 3. citata expla-

nati sunt.

Hoc ita constituto, breuiter dicendum

est. Etiam si traditio per actum factum fiat,

ut per clausulam constitutum, quae videlicet

maioratus institutio, aut qui meliorationem

facit, proficitur in scriptura institutionis,

aut meliorationis, se res illius maioratus,

aut tertium, in quo meliorat, deinceps pos-

sideri nomine eius, in quo maioratus insti-

tuitur, aut qui in eo tertio melioratur, facta

esse, ut ea institutio, aut melioratio, facta

per contractum irrevocabilis ac firma omni-

nino reddatur. Ita continetur sententia,

quam referunt ac sequuntur Ant. Gom. l. 1.

17. Tauri. l. 1. & Molina lib. 4. de primogeni-

is. l. 1. n. 4. Ratio autem est, quoniam verum

per actum factum transferatur possessio ci-

uitatis in eum, cui sit ea traditio per eum ac-

tum factum, & comparat dominium rei tra-

ditae, si habet ad id titulum sufficientem,

ut disp. 3. citata, & alijs, ostensum est.

Atque, si per clausulam constitutum tradatur

ita possessio bonorum maioratus, aut ter-

tij, in quo facta sit melioratio, exprimentum

tradi praesentium & futurorum, aut traden-

do illam eorum bonorum absolute, tunc

se extendit ea traditio & possessio, etiam

ad bona futura, pro tempore tamen, quo

erunt futura, redditur; proinde ea insti-

tutio maioratus, aut melioratio, firma & ir-

revocabilis, etiam quoad bona futura, ut

cum plerisque, alijs, quos referunt, affirmat

Ant. Gom. l. 9. Tauri. n. 11. & 12. & Mo-

lina ubi supra. h. 7.

Ibidem subiungit Melioli n. 13. cum

Tellio Ferd. si institutor maioratus, aut qui

interitio melioravit, professus est, primo

vocatum, aut melioratum, possidere, facta

esse id, ut censetur in illa translata posses-

sio, atque adeo, ut institutio maioratus, aut

melioratio, effecta sit irrevocabilis, iuxta

gl. l. ab emptione, verb. collinuitur. ff. de

pañis. Glossa tamen illa solum dicit, si qui

titulu in alio transulit, constituitur, se nomi-

ne illius possidere eam, rem; & censeri illam

traditam; profiteri autem aliquem, se nomi-

ne alterius, in quem titulum transulit, pos-

sidere, nihil profectio à clausula constituti

differit. Item subiungit, cum eodem Tellio,

& alijs, etiam quoad bona, quorum maio-

ratu

ratu, & meliorationem in tertio, irrevoca-

biles reddi. Et, quod ad primum eorum,

quae circa primum actum, hoc est, circa ir-

revocabilitatem ex traditione, proposita

sunt, attinet, disp. 43. iuncta disp. 12. ante-

cedente, explicatur est, qui sunt actus ve-

ri, & qui facti, quibus possessio comparatur.

Atque, licet de omnibus factis idem in re pro-

posita dicendum sit. si contingat possessio

A. V. 2

tus institutor, aut meliorator, est dominus, sed caret eorum possessione, & quoad nomina debitorum, reddi institutionem irreuocabilem, si institutor, aut meliorator, cedat actionem ad illa in primò vocatum, aut melioratorem, iuxta gloss. vlt. in prin. verb. portionibus. si de donationibus argumentato, lillam. C. eod. titu. & l. vlt. iuncta gloss. vlt. ibi. C. quando sitis vel priuatus.

Inter actus fictos, quibus de iure communi transferitur possessio, vnus est, vt disp. 13. citata dicebamus, quando traditur scriptura, non quidem de nouo confecta, qua titulus confertur ei, qui mittendus est in possessionem, sed antiqua, qua prior possessor rituum illius habebat. Atq; si tradatur eiusmodi scriptura ab institutore mai-
 2 ratu, aut à meliorante, rei ad maioratam, aut ad meliorationem spectantis, ei, qui ad maioratam primò vocatur, aut qui melioratur, eo ipso censetur translata possessio rei et scriptura contentè in eum, ac proinde, quoad eam rem, maioratus, aut melioratio, reddetur irrevocabilis. Neq; hæc traditio scripturæ est, de qua fit mentio. l. 37. & 44. Taurin. hic modus tradendi possessionem, sub primo modo comprehenditur à tribus, quibus eis duabus legibus dicitur institutionem maioratam, aut meliorationem, reddi irrevocabilem. Eadem yē-

ad disp. 13. ostendimus, de iure huius Castellæ regni, etiam traditione scripturæ de nouo confectæ, quæ alicui titulus eius rei conferretur, transferri in eum possessionem eiusdem rei. Atq; de traditione eiusmodi scripturæ, qua maioratus, instituitur, aut melioratio fit, sermo est duabus legibus citatis, dum dicitur traditione illius coram tabellione, reddi secundo modo institutionem maioratam, aut meliorationem, irrevocabiles. Quia enim de iure communi traditione eiusmodi scripturæ, non censetur tradita possessio; ad tollenda dubia, opus fuit addere secundum illum modum, quo dispositiones illæ redderentur irrevocabiles vt cum alijs, quoscitias, affirmant: Aut. Gom. l. 17. Taurin. 16. & Molina. c. 2. citato. n. 10. Vbi, cum Tello, Molina subiungit, cum ira illa ad eum effectum exigant, vt scriptura illa tradatur coram tabellione, non satis esse, si tradatur illi coram iudice, vel coram aliquo alio; tamen addat, quando euentus occurreret, in quo tradita esset, non coram tabellione, sed coram alio, esse ea, de re cogitandum.

3 Vt verò explicamus, nos etiam à tertio

actu, quo institutio maioratam, aut melioratio, irrevocabiles redduntur, satis perspicue constat ex duobus iuribus citatis; non satis esse, si fiant ex causa, aut ob causam onerosam, vt ex causa matrimonij, sed in super esse necessarium, vt fiant cum tertio aliquo, cuius onerosum sit verba enim eorum, dum deorum iurium in re proposita sic habent; *per causa onerosa con octo iurero*. Quare esto in aliquo homine institutus sit maioratus, aut homo aliquis melioratus sit, ad contrahendum matrimonium, si tamen actum ea de re non sit cum ea, quæ cum illo debet contrahere, aut cum aliquo loco eius, reuocari poterit maioratus, aut melioratio. Si tamen, post institutum maioratam, aut factam meliorationem, virtute talis institutionis, aut meliorationis, celebretur matrimonium, tunc eo ipso redduntur irrevocabiles, quia iam tunc ea institutio, & contractus, se extendit ad tertium illud, subiectæ comparatione illius rationem contractus onerosi: neque facta erit tunc consensus ita instituti, aut meliorati, vt reuocari possit in præiudicium uxoris, & filiorum, vt hæc omnia cum Tello affuebat Molina vbi supra. n. 16. Imò verò, est qd dissolutum esset matrimonium sine liberis, consensus viri, in quo institutus esset maioratus, satis non esset ad illum reuocandum: eod quod id cederet in præiudicium cæterorum, qui ed eum maioratam, aut meliorationem, ipsa institutione vocati etiam sunt. Quando maioratus, aut melioratio, facta essent ad contrahendum matrimonium, contractum celebrato cum tertio, comparatione cuius ea subirent rationem contractus onerosi, tunc, inquit vbi supra Molina cum Tello. Fernandez, si non sequeretur matrimonium, posse reuocari maioratam aut meliorationem, quasi facta irrevocabiles, ob eam causam, seu sub conditione eius causæ, causa non subsequuta. Quod si, orta controuersia inter aliquos, illa coponderetur transactione, vno instituto: maioratam in persona alterius ex aliquibus bonis, tunc, quia eo ipso institutio celebrata esset contractum onerosum comparatione instituti, fante ea institutio contractus esset irrevocabilis.

4 Dubium est, vtrum sicut, quando maioratus est institutus contractum inter viuos, aut melioratio eodem modo facta est, & sequitur traditio, aut aliquis alius ex tribus actibus explicatis, redditur institutio, aut melioratio irrevocabilis: ita reddantur, quando

quando institutio, aut melioratio, facta fuerint ultima voluntate. Ad quod, quicquid Peralra, à Molina. c. 2. citato. n. 19. resutus, dixerit, precubidubio simpliciter dicendum est, nob reddi, presertim in hoc Castellæ regno iuxta. l. 17. & 44. Tauri quæ expresse statuit, solum reddi irreuocabiles ex quouis eorum tritu ætuum, quando factæ, sunt contractu inter viuos secus autem, quando factæ sunt ultima voluntate. Quare si traditio rerum ad maiora tum, aut meliorationem attinentium, fiat intente implendi dispositiones illas factas ex vltima voluntate, aut mentione facta, quod ad illas implendas id fiat, tunc vtique, quouis dominium & possessio earum rerum transeat in accipientem, iuxta ea quæ disp. 287. de donatione causa mortis dicta sunt quando illi accedit traditio, nihilominus reuocabiles adhuc remanent, vt rectè affirmant Ant. Gom. l. 17. Tauri. d. vlt. Molina. n. 19. citato, & alij, quos referunt, quibus consentit Couar. in Rub. de test. part. 2. in. vlt. §. vlt. Imò verò (iuxta ea, quæ diximus disp. 193. §. vlt. circa legatum, quando accedit traditio testatoris ad illud implendum diuini) transeat dispositiones illæ tunc in donationes causa mortis sequuta traditione quæ traditio dominij rei donatæ cõferret, sed reuocabile, neq; impedit reuocatione tali donationis, sicut neq; impedit reuocationem donationis causa mortis, vt disp. 287. dictum est. Quando autem præcessissent institutio maioratus, aut melioratio, facta in vltima voluntate, & ex intervallo sequeretur postea traditio rerum ad maiora tum, aut meliorationem, attinentium, nulla facta mentione, quod ad vltimam voluntatem executioni mandandam id fiat, tunc communis opinio, quam referunt ac sequuntur Ant. Gom. & Molina vbi supra aformat, censei factam de nouo donationem inter viuos earundem rerum, subsequuta traditione, ac proinde reddi irreuocabiles, iuxta ea quæ de legato prius factò, sequuta postea ex intervallo traditione sine vlla mentione, quod mandandum executioni tale legatum id fiat, affirmat communis doctorum sententia, quam iidem doctores ibidem atque à nobis dictum est disp. 193. §. vlt. & Ant. Gom. 1. tom. var. res. c. 12. n. 4. ac Couar. in Rub. de test. part. 2. in. vlt. §. vlt. reuertunt ac sequuntur. Rectè verò ait Couar. vbi supra, per eiusmodi donationem præsumptam de eadem re factam ex intervallo censei extinctum

A prius legatum. Hoc loco obserua, quannus dictum sit, Molinam hæc omnia affirmare, ntimero tamen. 2. o. in fine, subiungere, nõ carere id difficultate, quando maioratus prius esset institutus in vltima voluntate, & postea sequuta esset traditio rerum ad eum maioratum attinentium. Quoniam ad hoc, vt extradiatione rerum maioratus facta ex intervallo, censeatur facta, noua donatio inter viuos, opus est dicamus, institutionem recessisse à prima institutione, & aliam de nouo intendisse efficere, quod, inquit, non faciliè est præsumendum. Vnde addit, quando id euenerit, rem maturius esse cogitandam.

S V M M A R I V M.
ARGVMENTA proponuntur, quod vt institutio maioratus, aut melioratio in tertio, traditione irreuocabiles reddantur, necessaria sit omnium traditio.
 1. Maioratus institutio, et melioratio in tertio, et traditione irreuocabiles reddantur, sufficit quarundam rerum traditio.
 2. Satis sit argumentis in contrarium.
 3. Maioratus, et melioratio, in tertio quando traditione vnius rei censeatur facta irreuocabiles, quoad eam solum rem.
 4. Maioratus institutor, aut meliorator, si per clausulam confit uti fecit eas dispositiones irreuocabiles, quod existente postea aliqua re, interueriat possessionem illius, non idcirco reuocat eas dispositiones.
 5. Maioratus institutio, et melioratio, reddi possunt irreuocabiles traditione clausula constituti, etiam quo ad iura in corporalia, et quo ad nomina debitorum.

Vtrum, vt maioratus institutio, aut melioratio in tertio, contractu inter viuos facta, irreuocabiles reddantur, satis sit traditio rei vnius, an requiratur omnium ad illas attinentium. Et an traditione irreuocabiles reddantur, etiam quoad bona futura. Disp. 585.

QUOD necessaria sit omnium earum rerum traditio, alioquin reuocabiles maneant institutiones illæ & quoad res non traditas, suaderi potest. Primo, ex illis verbis legis. *Primū et*
 17. Tauri, quando enregado la possession de la gamentia
 cofe.

caſa & caſus in el dicho tertio contenidas; ex quibus conſtat, ad irrevocabilitatem omnino meliorationis, non ſufficere traditionem rei vniuſa ad illam attentionem, ſed requiri traditionem omnino. Et quauis in alijs editionibus verba illa habent; la poſſeſſion de la caſa & caſer; in nota tamen collectione copulatio habet; la poſſeſſ. de la caſe & caſer; cui editioni eſt ſtatu.

Secundò, quoniam eisdem duobus iuribus habetur, fieri eiusmodi institutiones irreuocabiles, *autem enveygdo la possiſſion de la cose y coſi*; quibus verbis satis aperte inoditur, translationem possessionis perire ad maioratum, aut ad meliorationem pertinentium, efficere eiusmodi dispositiones irreuocabiles: sed, quando diuerſe res pertinent ad maioratum aliquem; aut ad meliorationem, apprehensione possessionis vnus eorum, non comparatur: possessio reliquarum, et ad comparandam possessionem rei vnus, non sit necesse apprehendere illam que ad omnes illius partes, fed satis sit apprehendere illam per partem, animo tantum per eam apprehensionem possidendi rem totam, vt vtirque initio disput. 13. ostensum est: ergo traditione quarundam rerum ex his; que pertinent ad maioratum aliquod, aut ad meliorationem, non efficitur eiusmodi dispositiones irreuocabiles: quo ad res cæteras ad eisdem institutiones arguentes, manifestum

Terzio, ratio quare traditio rerum ad
 melioratam, aut ad meliorem attentionem,
 eiusmodi dispositiones irrevocabiles sunt,
 est, quoniam ea traditio transfertur eorum
 dem rerum dominium in personam in qua
 maioratus est institutus, aut qui est meliora-
 tus, et sic aliquando potest fieri eam non com-
 paretur, ut si erat apud aliquem tertium, et in
 calce dicitur 13. citatur ostendimusque qua-
 do traditio fit querendum rerum, et non om-
 nium, ad aliquam harum dispositionum stric-
 tentiam, et comparatur solum dominium e-
 arum, quæ traduntur, non verò delinquimus
 ergo traditio solum querendum exilis non
 red duntaxat eiusmodi dispositiones irrevoca-
 biles quoad res minime traditas in rem
 11. Castillo, et Tellini. d. 7. Tunc, in hanc sen-
 tentiam propendunt, quando non additur clau-
 sula constitutum, quæ, iuxta dicta disputatione
 præcedere, comprehendat præsentia et futura,
 quæ eo sed in dicta tradita conferantur pro tem-
 pore (quod ad futura attingit) quo illa erant.
 12. Ant. Com. l. 7. Tassari. d. 11. et in calce l.
 23. confert, satis est traditum, aut res aliquæ,
 ut irrevocabiles sūt eiusmodi dispositiones,
 etiam quoad res ceteras, quavis nōdum ex-
 istant. In eadem sententia est Molina lib. 1.